

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

CENTRUM PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ
A HODNOCENÍ KRAJINY

ÚZEMNÍ STUDIE KRAJINY

SO ORP Nové Město nad Metují

Návrh územní studie – I. část - Textová zpráva

říjen 2018

Objednatel: **Město Nové Město nad Metují**
odbor výstavby a regionálního rozvoje
Nové Město nad Metují, náměstí Republiky 6, 549 01

Zpracovatel: **EKOTOXA s.r.o.**
Fišova 403/7, 602 00 Brno – Černá Pole
tel. 558 900 010, fax 558 900 011, e-mail: emc@ekotoxa.cz

Registrační číslo projektu: CZ.06.3.72/0.0/0.0/15_012/0004553.

Projekt je spolufinancován Evropskou unií v rámci Integrovaného regionálního operačního programu.

Zpracovatelský tým

EKOTOXA s.r.o.:

Mgr. Hana Trávníčková	vedení projektu a koordinace prací
Tamara Faberová MSc.	přírodní hodnoty, ochrana přírody, biodiverzita, migrační prostupnost
Ing. Luděk Hrnčířík	ochrana vod a optimalizace vodního režimu krajiny
Ing. Štěpán Vyzina	ochrana vod a optimalizace vodního režimu krajiny
Mgr. Přemysl Pavka	problematika eroze
Ing. Žaneta Žůrková	rekreace a turistický ruch
Mgr. Zdeněk Frélich	těžba
Mgr. Pavla Škarková	zemědělství, znečištění a kontaminace, brownfields
Ing. Eva Birgusová	lesnictví
Mgr. Radek Kadlubiec	prostupnost území
Bc. Tomáš Mühr	práce v GIS, zpracování výkresové dokumentace

EXTERNÍ ŘEŠITELÉ:

Ing. arch. Antonín Hladík	urbanismus, vztahy sídel a krajiny
Ing. Jan Trochta	krajinný ráz, hodnoty v území, vymezení krajinných okrsků
Ing. Petr Šířina	krajinný ráz a územní systém ekologické stability – konzultace
Mgr. Roman Barták	cílová vize krajiny

Obsah dokumentace:

Textová zpráva Návrhové části

I. část: Textová zpráva

II. část: Karty obcí

Přílohy:

Příloha č. 1: Historické a kulturní dominanty a návrh na ochranu vedut obcí

Příloha č. 2: Ochrana přírody – ukázky ekologicky stabilnějších ploch

Příloha č. 3: Příloha k erozní části – katalog půdoochranných opatření

Grafická část:

N.1 Hlavní výkres	1:10 000
N.2 Výkres vymezení navržených změn ve využívání ploch	1:10 000
N.3 Výkres jevů navržených na doplnění ÚAP	1:10 000
N.4 Přehledný výkres celkového řešení	1:25 000

Obsah

1	ÚVOD DO NÁVRHOVÉ ČÁSTI.....	12
2	STANOVENÍ CÍLOVÉ VIZE KRAJINY.....	13
3	NÁVRH OCHRANY A ROZVOJE HODNOT KRAJINY A VYUŽITÍ KRAJINNÝCH POTENCIÁLŮ..	17
3.1	Zpřesnění typů krajin a cílových charakteristik krajiny ze ZÚR	17
3.1.1	Obecná charakteristika základních typů krajiny, vyplývající úkoly	17
3.2	Návrh opatření na ochranu a rozvoj zjištěných hodnot	22
3.2.1	Přírodní hodnoty	22
3.2.2	Historické a kulturní hodnoty	32
3.2.3	Estetické hodnoty a krajinný ráz.....	34
4	NÁVRH ŘEŠENÍ POTŘEB ČLOVĚKA V KRAJINĚ	41
4.1	Návrh opatření pro optimalizaci hospodaření v krajině.....	41
4.1.1	Zemědělství a protierozní opatření	41
4.1.2	Vodní hospodářství	43
4.1.3	Lesnictví	44
4.2	Návrh opatření pro zlepšení sídelních propojení a prostupnosti krajiny pro člověka	46
4.2.1	Shrnutí problémů z průzkumů a rozborů.....	46
4.2.2	Návrhy opatření	48
4.3	Návrh opatření pro rozvoj rekreace a cestovního ruchu.....	45
4.3.1	Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů.....	46
4.3.2	Návrhy opatření	46
4.4	Návrh řešení krajinných souvislostí s požadavky na urbanizaci území z územně plánovací dokumentace a z dalších podkladů	50
5	NÁVRH ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ, SNIŽOVÁNÍ OHROŽENÍ A PŘEDCHÁZENÍ RIZIKŮM V KRAJINĚ	53
5.1	Doporučení opatření ke zlepšení vodního režimu krajiny, ke zvýšení retence v území a ke zlepšení protipovodňové ochrany území	53
5.1.1	Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů.....	53
5.1.2	Návrhy opatření, doporučení a upozornění	53
5.2	Rámcové vymezení niv vodotečí	57
5.2.1	Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů.....	57
5.2.2	Návrhy opatření	57
5.3	Doporučení pro řešení protierozní ochrany	53
5.3.1	Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů.....	58
5.3.2	Návrhy opatření	58
5.4	Doporučení opatření k ochraně a zvýšení biodiverzity a k předcházení fragmentace krajiny.....	66
5.5	Rámcový návrh úprav ÚSES.....	70
5.6	Návrh zpřesnění migračně významných území a dálkových migračních koridorů – doporučení pro zajištění lepších podmínek pro migraci velkých savců	75

5.7	Vymezení ploch vyžadujících revitalizaci krajiny	76
5.7.1	Vodní hospodářství	76
5.7.2	Zemědělské a lesnické hospodaření	77
5.7.3	Ochrana přírodních hodnot	77
5.7.4	Brownfields	77
5.7.5	Potenciál revitalizace krajiny ve vztahu k těžbě nerostných surovin a geologickým rizikům	77
5.8	Návrh opatření pro transformaci zjištěných významných opuštěných areálů a ploch ve volné krajině a v kontaktu s ní	78
5.8.1	Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů	78
5.8.2	Návrhy opatření	78
5.9	Doporučení pro řešení problémů v oblasti znečištění a kontaminace	82
5.9.1	Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů	82
5.9.2	Návrhy opatření	82
5.10	Doporučení opatření v souvislosti s adaptací na změny klimatu	83
5.10.1	Hospodaření v krajině	83
5.10.2	Ochrana přírody a ekologické stability krajiny	84
5.10.3	Lesnictví	85
6	ČLENĚNÍ ÚZEMÍ NA KRAJINNÉ OKRSKY	87
6.1	Popis krajinných okrsků	87
6.2	Rámcové podmínky využití a rámcová doporučení pro opatření Chyba! Záložka není definována.	
7	ZÁVĚR	90
7.1	Souhrnné doporučení pro zohlednění návrhu v územně plánovací dokumentaci, včetně návrhů změn stávající územně plánovací dokumentace	106
7.1.1	Oblast ochrany přírody a ekologické stability krajiny	106
7.1.2	Oblast lesnictví	107
7.1.3	Oblast ochrany půdy a erozního ohrožení	107
7.1.4	Oblast vodního režimu krajiny	108
7.1.5	Oblast vztahu sídel a krajiny	108
7.1.6	Oblast rekreace	109
7.1.7	Oblast prostupnosti území	109
7.1.8	Oblast těžby	109
7.1.9	Oblast brownfields	109
7.2	Souhrnné doporučení pro zohlednění návrhu při činnosti orgánů veřejné správy a dalších subjektů	109
7.2.1	Oblast ochrany přírody a ekologické stability krajiny	110
7.2.2	Oblast ochrany půdy a erozního ohrožení	111
7.2.3	Oblast vodního režimu krajiny	112
7.2.4	Oblast lesnictví	112
7.2.5	Oblast rekreace	113
7.2.6	Oblast brownfields	113
7.2.7	Oblast znečištění a kontaminace	113
7.3	Přehled jevů doporučených k doplnění do územně analytických podkladů	113
7.3.1	Doporučení k aktualizaci a doplnění jevů ÚAP	113
7.3.2	Odůvodnění	114

7.4	Souhrnné doporučení pro řešení územních problémů, které nelze vyřešit v rozsahu podrobnosti ÚSK	115
7.4.1	Souhrnné doporučení	115
7.4.2	Odůvodnění	116
8	LITERATURA	117

Seznam obrázků

Obrázek 2.1: Rámcové typy krajin dle způsobu využití území.	15
Obrázek 3.1: Souvislost mezi krajinnou strukturou a druhovou bohatostí v zemědělsky utvářené krajině.	26
Obrázek 3.2: Příklad typu ekologicky stabilnější plochy – využití agrolesnictví, tradičního způsobu obhospodařování v krajině.....	29
Obrázek 3.3: Ukázka vymezení ekologicky stabilnějších ploch a linií v Bohuslavicích.	31
Obrázek 3.4: Dominanta území – vodní dílo Rozkoš.....	33
Obrázek 4.1: Problematické velké díly půdních bloků.	43
Obrázek 4.2: Kvalita prostupnosti krajiny.	48
Obrázek 4.3: Návrhy směrů propojení sídel pro pěší a cyklisty.	50
Obrázek 5.1: Rozmístění návrhů agrotechnických a organizačních protierozních a protipovodňových opatření ve SO ORP Nové Město nad Metují.....	65
Obrázek 5.2: Rozmístění ploch pro umístění biotechnických PEO a PPO, stabilizaci údolnic a ploch pro doplnění výsadeb proti větru.	66
Obrázek 5.3: Plochy chybějících interakčních prvků – chybějící krajinné zeleně ve SO ORP.....	71
Obrázek 5.4: Stávající krajinná zeleň – pásy dřevin, u kterých lze uvažovat o vymezení interakčního prvku.	72
Obrázek 6.1: Krajinné okrsky SO ORP Nové Město nad Metují.	87

Seznam tabulek

Tabulka 3.1: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 01	35
Tabulka 3.2: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 02	36
Tabulka 3.3: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 03	37
Tabulka 3.4: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 04	38
Tabulka 3.5: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 05	38
Tabulka 3.6: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 06	39
Tabulka 3.7: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 07	39
Tabulka 4.1: Hodnocení lesnatosti a rozložení lesa v území.	44
Tabulka 4.2: Kvalita vzájemných propojení sídel.	47
Tabulka 4.3: Navržené směry propojení sídel pro zvýšení prostupnosti krajiny.....	48
Tabulka 5.1: Souhrn všech kritických bodů (KB) a jejich sběrných ploch.....	54
Tabulka 5.2: Souhrn všech problémových bodů (PB) a jejich sběrných ploch.....	54
Tabulka 5.3: Vymezené hranice ohrožení zástavby nebo směry soustředěného průtoku přes zástavbu (OZO).	55
Tabulka 5.4: Vymezené úseky vodních toků ohrožující zástavbu rozlivem (OZR).....	55
Tabulka 5.5: Vymezené úseky vodních toků k revitalizaci (REV).....	56
Tabulka 5.6: Návrhy protierozních a protipovodňových opatření v ploše povodí v obcích.....	63
Tabulka 5.7: Návrhy řešení nesouladů ve vymezeném ÚSES	73
Tabulka 5.8: Hodnocení zastavitelných ploch v MVÚ	75
Tabulka 5.9: Brownfieldy v obcích SO ORP Nové Město nad Metují ve volné krajině a v kontaktu s ní. ...	78
Tabulka 5.10: Možnosti rozvoje brownfieldů.....	79
Tabulka 5.11: Staré ekologické zátěže představující riziko pro znečištění vod a půd.....	82
Tabulka 6.1: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok01	88
Tabulka 6.2: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok02	88
Tabulka 6.3: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok03	89
Tabulka 6.4: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok04	89
Tabulka 6.5: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok05	89
Tabulka 6.6: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok06	90
Tabulka 6.7: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok07	90
Tabulka 7.1: Přehled jevů doporučených k doplnění do ÚAP.	114

Seznam zkratek

Zkratka	Název
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny
BPEJ	Bonitované půdně ekologické jednotky
ČR	Česká republika
DPB	Díl půdního bloku
DMK	Dálkové migrační koridory
DSO	Dráhy soustředěného odtoku
ESL	Ekologicky stabilní linie
ESP	Ekologicky stabilní plochy
EU	Evropská unie
EÚK	Evropská úmluva o krajině
EVL	Evropsky významná lokalita
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
HEIS VÚV	Hydroekologický informační systém VÚV TGM, v.v.i.
K	Křoviny
KB	Kritický bod z hlediska odtoku
KES	Koeficient ekologické stability krajiny
KoPÚ	Komplexní pozemkové úpravy
LHP	Lesní hospodářský plán
LFA	Less Favourable Areas (méně příznivé oblasti a oblasti s ekologickými omezeními)
LO	Lesní oblast
LPIS	Land Parcel Identification System (Systém evidence užívání půdy pro zemědělské dotace)
LS	Lesní správa
LVS	Lesní vegetační stupně
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MVÚ	Migračně významná území
MZCHÚ	Maloplošně zvláště chráněná území
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAPEE	Národní akční plán energetické účinnosti/efektivity
NDOP	Nálezová databáze ochrany přírody
NRBC	Nadregionální biocentrum
NV	Nařízení vlády
NZO	Nitrátově zranitelné oblasti
OPRL	Oblastní plán rozvoje lesa
ORP	Obec s rozšířenou působností
PB	Problémový bod z hlediska odtoku
PBPPO	Přírodě blízká protipovodňová opatření
PEO	Protierozní opatření
PHO	Pásmo hygienické ochrany vod
PLO	Přírodní lesní oblasti
PP	Přírodní památka
PR	Přírodní rezervace
PUPFL	Pozemek určený k plnění funkcí lesa

Zkratka	Název
REV	Revitalizace vodního toku
RBC	Regionální biocentrum
RKP	Registr kontaminovaných ploch
Sb.	Sbírka
SEJ	Socioekonomické jevy
SEKM	Systém evidence kontaminovaných míst
SEO	Silné erozní ohrožení
SLT	Soubor lesních typů
SO	Správní obvod
SUp	Stabilizace údolnice – úprava hospodaření na pozemku
SUt	Stabilizace údolnice zatravněním
T	Trávníky
U	Faktor urychleného odtoku
ÚAP	Územně analytické podklady
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚSES	Územní systém ekologické stability
ÚSK	Územní studie krajiny
VKP	Významný krajinný prvek
ZCHÚ	Zvláště chráněná území
ZPF	Zemědělský půdní fond

1 ÚVOD DO NÁVRHOVÉ ČÁSTI

Struktura zprávy Návrhu územní studie krajiny odpovídá Metodickému pokynu návrhu zadání územní studie krajiny (MMR a MŽP) a Zadání územní studie krajiny správního obvodu ORP Nové Město nad Metují.

Pro lepší orientaci v předané zprávě uvádíme základní přehled obsahu jednotlivých kapitol. Textová zpráva obsahuje:

- Stanovení cílové vize krajiny.
- Návrh ochrany a rozvoje hodnot krajiny a využití krajinných potenciálů - kapitola obsahuje návrhy a doporučení na ochranu přírodních, kulturních, historických a estetických hodnot v krajině.
- Návrh řešení potřeb člověka v krajině – v kapitole lze najít návrhy a doporučení na optimalizaci hospodaření v území, optimalizaci sídelních propojení, návrhy v oblasti rekreace a řešení požadavků na urbanizaci území, vazby sídel a krajiny.
- Návrh řešení problémů, snižování ohrožení a předcházení rizikům v krajině – kapitola obsahuje návrhy a doporučení na optimalizaci vodního režimu v území, řešení protierozních návrhů, změn v ÚSES, návrhy a vymezení niv vodních toků, revitalizační opatření, opatření v souvislosti s adaptací na změnu klimatu, opatření v oblasti nevyužívaných areálů, kontaminace území apod.
- Členění území na krajinné okrsky, včetně uvedení Rámcových podmínek a doporučení.
- Závěrečnou kapitolu, kde se také objevuje souhrn podmínek a doporučení pro celé řešené území.

V Textové části Návrhu územní studie (Část I.) a především pak v **Kartách obcí (Část II.) jsou** na základě zjištěných problémů v etapě Doplňující průzkumy a rozborů **zpracovány návrhy opatření a doporučení pro obce v následujících tematických oblastech:**

- Urbanizace, sídla, krajina,
- Vodní režim krajiny, retence vody v území, ohrožení povodněmi,
- Ohrožení erozí,
- Ochrana přírody a biodiverzity,
- Lesnictví,
- ÚSES,
- Prostupnost krajiny,
- Rekreace a turistický ruch,
- Brownfields, znečištění a kontaminace.

Základním podkladem pro návrh opatření byly výstupy analytické části, dotazníkové šetření, terénní průzkumy a zpracované dokumentace (ÚPD, KPÚ, různé studie).

2 STANOVENÍ CÍLOVÉ VIZE KRAJINY

Stanovení cílové vize krajiny v souladu s Metodickým pokynem Zadání územní studie krajiny pro SO ORP definuje priority vývoje území ve vazbě na ZÚR. Zohledňuje především stav území včetně typů krajiny, hodnot, rizik a limitů v území a požadavky obyvatel, při nastavení vhodné formy spolupráce s veřejností.

Při definování vize kraje můžeme hypoteticky využít zaužívané 4 typy scénářů budoucího rozvoje krajiny, které přistupují k opatřením na rozvoj krajiny odlišně, především s různou intenzitou:

Exploatační scénář

Klade důraz na zvýšení hospodářského využívání území. Ochrana a péče o krajinu není při plánování rozvoje území koncepčně rozvíjena. Tento scénář se v návrhu využití území (s výjimkou rozvoje urbanizovaných a produkčních ploch) podstatně neliší od současného stavu, spíše nastiňuje možná úskalí pokračování současných trendů rozvoje (větší degradace půd, vod, výstavba na orné půdě atd.).

Útlumový scénář

Nastiňuje vizi opouštění venkova a neřízeného útlumu využívání území s výjimkou rozvoje nadmístní infrastruktury. Ochrana a péče o krajinu není při plánování rozvoje území koncepčně rozvíjena. Pokles hospodářského a sociálního významu venkova je provázen jeho vylidňováním a postupnou ztrátou kulturních hodnot. Na neobhospodařovaných plochách dochází k samovolnému zarůstání krajiny ruderalními společenstvy a posléze lesem.

Integrovaný scénář

Koncepčně směřuje k harmonické a udržitelné krajině, reflektující šetrné formy exploatace, jakož i historický a přírodní potenciál území. K jeho dosažení je třeba vynaložit nejvíce energie (obsahuje velké množství změn a důležitou podmínkou jeho nastartování je i komplexní dotační politika). Zároveň klade velký důraz na spolupráci a koordinaci různých subjektů v území.

Segregační scénář

Vede k vytvoření polarizované krajiny, na jedné straně intenzivně využívané a na straně druhé důsledně chráněné ve vymezených částech. Nenavrhuje tak rozsáhlé změny využití území, předpokládá koncepční realizaci souboru ekostabilizačních opatření vedoucích ke zvýšení ochrany krajiny a jejích dílčích částí. Scénář je podmíněn dotační politikou zaměřenou na dílčí projekty rozvoje venkova.

Exploatační scénář je aktuálně převažující, a je nutno se z něj řízeně posunout. Ne neřízeně k hypotetickému útlumovému scénáři (tento scénář ale v historii české krajiny občas regionálně, aktuálně spíše jen lokálně nastává), ale řízeně, kdy existují dvě varianty: 1. méně náročná – tu představuje segregační scénář, 2. náročnější – tu představuje integrovaný scénář.

Návrhy ÚSK představují většinou návrhy spadající do integrovaného scénáře, menšinou do segregančního (např. tvorba ÚSES nebo ekologicky stabilních ploch). Už pokud bychom splnili podmínky segregančního scénáře rozvoje, dojde k zásadnímu zlepšení stavu krajiny a tím i plnění jejích funkcí pro člověka (tj. ekosystémových služeb). Reálné naplňování kteréhokoli z obou žádoucích scénářů krajiny je pak závislé na aktivitě klíčových lokálních a regionálních aktérů – obcí, zemědělských podniků, vodohospodářských subjektů, orgánů ochrany přírody i konkrétních vlastníků. Podpora a realizační rámce těmto aktérům musí být vytvářena z oblasti územního plánování, při využití územně plánovací dokumentace (územní plány, Zásady územního rozvoje), komplexních pozemkových úprav a dalších plánovacích nástrojů. Zásadním aspektem naplňování opatření žádoucích rozvojových scénářů je maximální a systémově správné využívání dotačních prostředků.

Konečný výsledek procesu plánování činností v krajině (tj. realizace žádoucích scénářů rozvoje krajiny) představuje cílová charakteristika krajiny. Kromě výsledku procesu představuje cílová charakteristika krajiny rovněž prvotní vodítko pro přípravu opatření, tj. fakticky je ideovou osou celého procesu plánování – realizace opatření (= naplňování žádoucích scénářů rozvoje).

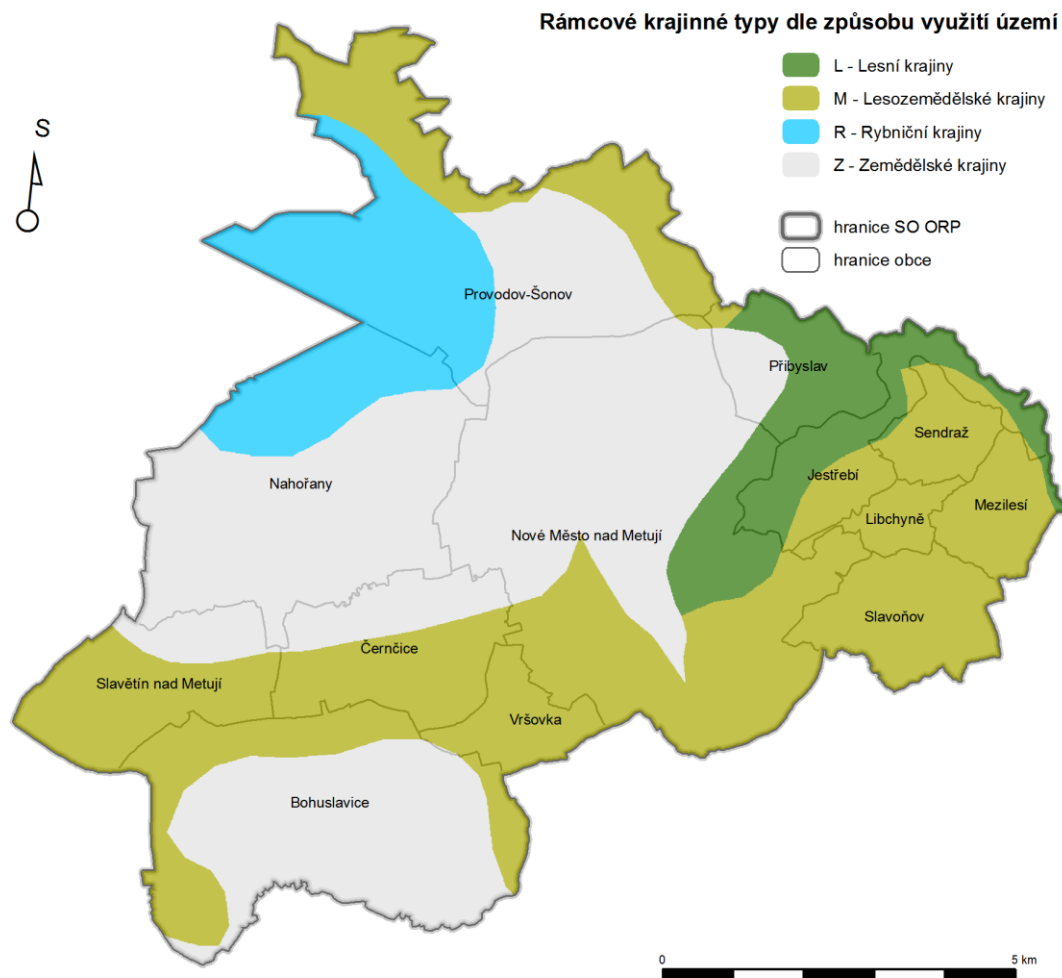
V souladu s využitím výše uvedených teoretických předpokladů vázaných k jednotlivým scénářům rozvoje krajiny je pak vize krajiny SO ORP Nové Město nad Metují navržena pro rámcové typy krajiny dle jejich využití následovně:

1. Lesní krajiny

Lesní krajiny jsou z více jak 70 % pokryty lesními porosty. Les tvoří krajinovou matici a zajišťuje celkově zvýšenou ekologickou stabilitu území i estetické hodnoty. Tyto typy krajiny se nacházejí pouze v západní části SO ORP, konkrétně pak především v okolí řeky Metuje a Olešenky. Z obcí zasahuje tento typ krajiny do Nového Města nad Metují, Přibyslavi, Jestřebí a jen okrajově do Sendraže a Mezilesí.

V tomto typu krajiny rozvoj sídel (zastavitelné plochy) nepodporovat. V nezastavěném území mimo les případně doplňovat rozptýlenou zeleň (optimálně formou tvorby ÚSES). V rámci lesních ekosystémů vzhledem k aktuálním a očekávaným změnám podmíněným klimatickou změnou apod. především na nepůvodních stanovištích systematicky a citlivě převádět porosty s dominancí stanovištně původních dřevin (duby, habry, buky apod.). Obdobně postupovat i v případě nepůvodních dřevin.

Obrázek 2.1: Rámcové typy krajiny dle způsobu využití území.

Zdroj: www.geoportal.gov.cz, upraveno

2. Lesozemědělské krajiny

Jde o krajiny, kde se podíl lesa pohybuje mezi 10 – 70 %. Tyto typy krajiny se nacházejí rozptýleně po celém území SO ORP, tento typ krajiny tak zasahuje do všech obcí kromě Nahořan, dominuje především v obcích na východě SO ORP – Slavoňov, Mezilesí, Libchyně a Sendraž. Dominuje ale také ve střední až západní části (Vršovka, Černčice a Slavětín nad Metují). Krajinná matrice je pestrá, s významným podílem zeleně, která částečně zajišťuje zvýšenou ekologickou stabilitu těchto krajín. Lesní porosty se nacházejí především v Libchyňském a Klopotovském údolí, a v návaznosti na přítoky Libchyňského a Bohdašínského potoka. Méně jsou vázány na vrcholové oblasti vyvýšenin (např. Sendražský kopec) či na jejich svahy. Důležitá je také rozptýlená zeleň, která se nachází liniově podél polních cest a vodních toků, případně v malých skupinkách vázaných především na TTP.

Cílem je podpora a rozvoj aktuálních krajinných funkcí obou dominantních typů využívání krajiny včetně jejich propojení především formou ÚSES. V rámci mimolesních ploch je důležité podporovat protierozní opatření, opatření na ochranu biodiverzity (především formou lokálního ÚSES včetně interakčních prvků) a zadržení vody v krajině, včetně revitalizačních opatření u vodních toků (míněno jak doplnění břehových porostů, tak zpřirodňování koryt a budování malých vodních nádrží).

Na stávající významné prvky zeleně či plánované realizace v rámci ÚSES pak navazovat dalšími prvky liniové zeleně (funkčních jako ÚSES, protierozní opatření či doprovodná zeleň toků a vybraných

komunikací). Realizaci liniových prvků zeleně navrhovat tak, aby nenarušovaly, ale naopak zlepšovaly krajinný ráz, pak s ohledem na to, že liniová vegetace tvoří horizonty pohledových celků. Současně navrhované prvky propojovat s rekreačním využitím.

Rozvoj sídel (zastavitelné plochy) usměrňovat tak, aby zohledňoval celkový charakter sídel a organicky navazoval na jejich historický vývoj a zároveň aby byla minimalizována délka společných hranic zastavitelných ploch a nezastavěného území (zachování kompaktnosti sídla, omezení výrazně do volné krajiny vybíhajících či se stávající zástavbou vůbec územně nesouvisejících zastavitelných ploch).

3. Zemědělské krajiny

Jde o krajiny s podílem lesa nižším jak 10 %. V SO ORP se nachází ve dvou regionech – ve střední až západní části a v jihozápadní části. Tento typ krajiny dominuje v obcích Bohuslavice, Nahořany, Nové Město nad Metují, dále zaujímá významný podíl v krajinné struktuře obcí Provodov – Šonov, Přibyslav, Slavětín nad Metují a Černčice.

Zde je třeba klást důraz ve zvýšené míře na protierozní opatření zaměřených na eliminaci vodní eroze, přičemž při návrzích je třeba zohlednit podporu krajinného rázu a ochranu horizontů a současně návrhy ideálně propojit s návrhy LÚSES. Toto platí v menší míře v okolí toku Metuje, Dědiny a nádrže Rozkoš, ve zvýšené míře ve zbytku území spadajícího do tohoto typu krajiny. Ve zbývajících částech se primárně zaměřit na tvorbu LÚSES a revitalizačních opatření u vodních toků (optimálně opět obě kategorie v případě možnosti v návrzích propojovat). Obzvláště v okolí Bohuslavic se zaměřit na podporu rozptýlené zeleně, ideálně vázané na polní cesty či malé vodní toky (např. Sadka). Obdobně řešit rozptýlenou zeleň východně od Nahořan či jižně od Šonova.

Rozvoj sídel (zastavitelné plochy) je třeba usměrňovat tak, aby zohledňoval celkový charakter sídel a organicky navazoval na jejich historický vývoj a zároveň aby byla minimalizována délka společných hranic zastavitelných ploch a nezastavěného území (zachování kompaktnosti sídla, omezení výrazně do volné krajiny vybíhajících či se stávající zástavbou vůbec územně nesouvisejících zastavitelných ploch).

4. Rybníční krajiny

Jedná se konkrétně pouze o území vodní nádrže Rozkoš, spadající do obcí Provodov – Šonov a Nahořany. Vodní nádrž Rozkoš patří k největším v ČR, v rámci SO ORP její část představuje jedno ze dvou VKP, v tomto případě plošně velmi rozsáhlé, a současně RBC, na které je vázán výskyt mnoha druhů ptáků aj. Unikátní je význam této nádrže samozřejmě jako vodohospodářský a také rekreační.

Tato oblast by tak měla být jedním z center biodiverzity SO ORP. Bylo by žádoucí sem směřovat revitalizační opatření a také revitalizační opatření a tvorbu prvků ÚSES na tento typ krajiny navazující. Pozornost je třeba v této souvislosti zaměřit i na interakční prvky.

Rozvoj zástavby zásadně regulovat, řešit pouze v souvislosti s hlavními funkcemi tohoto typu krajiny, tj. vodohospodářské a rekreační funkce.

3 NÁVRH OCHRANY A ROZVOJE HODNOT KRAJINY A VYUŽITÍ KRAJINNÝCH POTENCIÁLŮ

3.1 Zpřesnění typů krajín a cílových charakteristik krajiny ze ZÚR

Jak vyplývá z doplňujících průzkumů a rozborů a ze zadání ÚSK, je potřeba zpřesnit vymezení typů krajín ze ZÚR. ZÚR Královéhradeckého kraje vymezuje tzv. „**krajiny se shodným typem**“. Stejně tak definuje i krajinné oblasti, avšak není zcela jasně definován jejich vzájemný vztah. Rozbor ukazuje, že je potřeba zpřesnění a definování menších krajinných celků - okrsků jako základní homogenní krajinné jednotky. Krajinné okrsky pak již dostatečně vystihují specifika krajiny na úrovni ORP, tj. charakter, vztahy přírodních a kulturních hodnot, měřítko krajiny, specifické topografické uspořádání a vyjimečnost daného místa.

Pro zpřesnění krajín bylo přistoupeno k následujícím úpravám:

- Vymezení krajín respektující základní charakteristiky jednotlivých oblastí a podoblastí krajín ze ZÚR na území SO ORP NMnM.
- Vymezení typů krajín vztažených k definovaným shodným typům krajiny v rámci SO ORP NMnM.
- Vymezení okrsků, které reflektují určitý typ krajiny a odpovídají charakteru oblasti krajiny.

SO ORP NMnM leží dle ZÚR ve dvou krajínách - krajíně Opočenska a krajíně Orlicka, která se dále člení na více podoblastí a v rámci ORP je vymezena krajina Podorlicka.

V každé této oblasti byly dále vymezeny jednotlivé krajiny se shodným typem, kterých je na území ORP definováno 5: lesní krajina, zemědělská krajina, lesozemědělská krajina, rybníční krajina, urbanizovaná krajina.

Poté jsou definovány krajinné okrsky, které v sobě obnášejí jak charakteristické funkční propojení ze shodných typů krajiny, tak i charakter dané oblasti. Okrsek tak reprezentuje vždy určitou poměrně jednoznačnou a relativně homogenní část krajiny celku.

3.1.1 Obecná charakteristika krajín se shodným typem, vyplývající úkoly

ZÚR Královéhradeckého kraje uvádí obecnou charakteristiku typů krajiny, kterou ÚSK upravuje takto:

Lesní krajina

Lesní krajiny jsou utvářeny rozsáhlými souvislými lesními komplexy s vysokou převahou zalesněné plochy, místy zahrnující izolované odlesněné enklávy zemědělských ploch či sídel. Jejich druhové složení určuje ekologickou stabilitu a kvalitu přírodního prostředí krajiny – přirozené, přírodě blízké, kulturní hospodářské druhově smíšené a kulturní hospodářské monokulturní lesy. Lesy byly v minulosti člověkem značně ovlivněny nejen díky kolonizaci krajiny, ale zejména díky využití dřeva jako stavebního materiálu a jako suroviny a paliva. Hospodářské lesy jsou a byly též narušovány nežádoucími zásahy do vodního režimu odvodňováním, díky tomu v mnoha místech vzaly za své mokřadní společenstva v lesích s charakteristickými dřevinami. Přirozené a přírodě blízké lesní porosty, které lze označit jako

nejhodnotnější jak z hlediska ekologické stability, tak i z hlediska krajinného rázu, se nacházejí převážně na extrémních stanovištích, odlehlých místech, nebo horských svazích jako zbytky míst která lidská civilizace nedokázala využít. V krajině jsou lesy většinou přítomny na místech, kde nebylo výhodné zemědělské hospodaření (svažité prostory, kamenité a skalní prostory, horské, významně zvodněné apod.), a kde bylo naopak výhodné les ponechat z hlediska místních klimatických podmínek (hřebeny, předěly v krajině, rozsáhlé plochy členěné lesy proti větru apod.), v okolí sídel, která si do jisté míry ponechávala les jako přirozenou obnovitelnou surovinu a palivo.

Ve SO ORP NMnM převažují lesy v místech svahů nad vodními toky Metuje, Olešenky, Libchyňského a Bohdašínského potoka v rámci krajiny podorlicka. Tyto lesy jsou tvořeny převážně hospodářskými lesy s majoritním zastoupením monokultur smrku. Lesy nachází ve 3. a 4. vegetačním stupni, pro které je přirozená skladba tvořená spíše bukem a dubem v inverzních polohách s příměsí smrku. Tato krajina tvoří dominantní krajinný rámec vysoké krajinné hodnoty.

Úkoly pro ochranu přírody a státní správu lesů - lesním porostům by měla být v současné době věnována zvýšená péče, a to především z důvodu stávajících klimatických výkyvů, ale též z hlediska rizika napadení kůrovcem.

- Cílem by měla být postupná přestavba lesních porostů směrem k přirozené porostní skladbě s preferencí přirozené a kombinované obnovy lesa a přírodě bližším způsobům hospodaření.
- Obnova a ochrana vodního režimu v celém zalesněném území s důrazem na přirozené zadržování vod.
- Ochrana územních specifíků přírodní, kulturní a estetické hodnoty.

Úkoly pro územní plánování – zamezit výstavbě v ochranném pásmu lesa, nepřirozenému rozvoji výstavby v odlesněných enklávách, zejména zamezit výstavbě rekreačních areálů a ubytovacích zařízení, respektovat charakter stávajících zastavěných prostorů samot drobných vsí a v odlesněných enklávách, zachovávat historický charakter stavebních objektů sídla i jejich prostorové uspořádání.

- Respektovat a chránit charakter zastavěných prostorů v odlesněných enklávách, zamezit jejich zastavování a rozvoji bez kontextu, zamezit rozvoji rekreační výstavby, chránit historické hodnoty, prostorové uspořádání.
- Definovat hodnoty zastavěných území a navrhnout jejich ochranu a revitalizaci vhodnou regulací.
- Zamezit rozšiřování zástavby mimo stávající enklávy.

Úkoly pro správu vodního hospodářství – pozornost je třeba soustředit k obnově přirozeného vodního režimu v krajině, respektování jeho specifíků, naopak zamezit budování přehrad v údolích s ohledem na zachování jejich vysoké krajinářské hodnoty v území.

- Zamezit budování přehrad v údolích.
- Podporovat obnovu přirozené retenční schopnosti krajiny, ochranu pramenišť, prostorů přirozené akumulace vod (údolní nivy).

Lesozemědělská krajina

Jde o krajinu, pro kterou je charakteristická nepravidelná mozaika střídajících se odlesněných ploch a ploch zalesněných různě velkými a tvarovanými lesy a remízky. Tato mozaika, proporce zalesněných ploch vůči odlesněným a celkové ploše určuje měřítko krajiny. Pokud nejsou intenzivně obdělávané,

vyznačují se mozaikovitě krajiny vyšší biodiverzitou díky přítomnosti velkého množství styků různých stanovišť, tzv. ekotonů.

V rámci SO ORP NMnM se jedná o místa ve východní části SO ORP v krajině Podorlicka, a niva řeky Metuje na západ od Nového Města nad Metují. Pro východní část je charakteristické extenzivní hospodářství soustředěné spíše na pastviny s remízky poskytující stín dobytku, záhumenky tvořené drobnými políčky a sady, a stromové aleje lemující silnice spojující jednotlivé vesnice. Část nivy Metuje je tvořena liniovými pásy vegetace lemující bývalé ramena řeky a prokládána intenzivně obhospodařovanými poli a loukami s roztroušenými usedlostmi a rekreačními objekty. Lesozemědělské krajiny jsou velmi hodnotné z hlediska krajinotvorného díky velkému zastoupení ekotonů a vzácných biotopů, vodního hospodářství a možnosti pohledů do okolní krajiny.

Úkoly pro ochranu přírody a krajiny, ochranu životního prostředí - postupná přestavba hospodaření v krajině směrem k přírodě blízkému přístupu zohledňujícímu existenci přírodních a přírodě blízkých stanovišť, respektující kvalitu vody a podporující schopnost krajiny vodu zadržovat je bezpodmínečně nutná, kdy přívalové srážky mohou střídat dlouhodobá sucha. Stejně tak je bezpodmínečně nutné obnovit ekologickou stabilitu území, avšak ne z pohledu KES, ale z pohledu přirozené skladby provázaných biotopů udržujících odpovídající přirozenou biodiverzitu krajiny, migrační prostupnost (omezení hrozby metapopulací). Obnova tradičních sadů a alejí.

Úkoly pro státní správu lesů – soustředit se na ochranu vodního režimu a ochranu obnažených porostních stěn tvorbou větrných plášťů, preferovat stanovištně vhodné dřeviny.

Úkoly pro územní plánování – soustředit se na ochranu tradičního charakteru sídel, jejich rozvoj soustředit do vhodných lokalit, stejně tak respektovat a chránit typický tradiční obraz sídla a začlenění sídla do krajinného rámce.

- Respektovat a chránit tradiční dochované okraje sídel s humny a vzrostlou zelení, respektování nerušeného uplatnění kulturních dominant sídla (zejm, kostelů s věžemi), jejich prostorů.
- Vymezit, respektovat a chránit cenná sídla nebo segmenty sídel z hlediska historické a kulturní hodnoty.
- Definovat hodnoty zastavěných území sídel a navrhnout jejich ochranu vhodnou regulací, s důrazem na ochranu historických hodnot, především charakteru zástavby a původního prostorového uspořádání sídla, okrajů s humny a sady a začlenění sídel do krajiny.
- Zamezit výstavbě objektů výrazně odlišného měřítka ve volné krajině nebo v okrajích sídel vstupujících do krajiny.
- Zamezit zastavování zemědělských ploch halovými objekty ke skladování a výrobě do prostorů volné krajiny se zemědělskou půdou vyšší bonity, přírodními segmenty a míst, odkud by mohly snížit hodnoty krajinného rázu, zejména v pohledových partiích.

Úkoly pro správu vodního hospodářství – pozornost je třeba soustředit k obnově přirozeného vodního režimu v krajině, respektování jeho specifik.

- Podporovat vhodnými opatřeními obnovu retenční schopnosti krajiny (např. obnovou rybníků, revitalizací vodních toků, renaturalizací údolních niv s přírodě blízkými porosty, obnovovat mokřady s typickými společenstvy).
- Podporovat obnovu přirozené retenční schopnosti krajiny, ochranu pramenišť, prostorů přirozené akumulace vod (údolní nivy).

Zemědělská krajina

Krajina odlesněná, utvářená převážně intenzivně obhospodařovanými poli, loukami a pastvinami. Jedná se o otevřené krajiny často s velkými půdními bloky. Existence biotopů je vázána na činnost člověka. V těchto krajinách v závislosti na jejich kvalitě jsou zachovány přírodní a přírodě blízké segmenty krajiny, zejména v okolí vodních nádrží a v údolních nivách. Lesní porosty jsou zastoupeny sporadicky, mnohdy jde o tzv. selské lesy. Důležitou roli zde sehrává též mimolesní vzrostlá zeleň (dřevinná vegetace) v různých formacích: háje, skupinky dřevin, solitéry a a porosty doprovázející liniové objekty jako jsou větrolamy, břehové porosty, porostlé meze a kamenice, aleje u cest apod. Významnou součástí zemědělské krajiny jsou zemědělské vsi, mnohdy poměrně velké, s charakteristickými zemědělskými dvory a usedlostmi odpovídajícího měřítka.

Zemědělskou krajinu lze dále kategorizovat dle intenzity využití: intenzivně hospodářsky využívaná krajina s převahou scelených rozsáhlých bloků orné půdy, pastvin a sadů, kde jsou tradiční zemědělské dvory nahrazeny zemědělskými areály s halovými objekty většího měřítka a kde je nevhodně upraven vodní režim, extenzivně využívaná zemědělská krajina, která si zachovává znaky tradičního způsobu hospodaření.

Zemědělská krajina SO ORP NMnM je především intenzivně využívána a je charakteristická velkými půdními bloky orné půdy s jen nepatrným členěním pomocí cest. Vyznačuje se rysy typickými pro intenzitu využití - změněný vodní režim, malá přítomnost přírodních a přírodě blízkých segmentů krajiny, absence vzrostlé zeleně, snížená biodiverzita, bariéry zabraňující přirozené migraci apod. Cílem by měla být postupná obnova ekologických funkcí krajiny, zejména vodního režimu a zvýšení přírodní kvality.

Úkoly pro ochranu přírody a krajiny, ochranu životního prostředí – podobně jako u předchozího typu je nutná postupná přestavba hospodaření v krajině směrem k přírodě blízkému přístupu zohledňujícímu existenci přírodních a přírodě blízkých stanovišť, respektující kvalitu vody a podporující schopnost krajiny vodu zadržovat je bezpodmínečně nutná již z pohledu očekávané klimatické nestability, kdy přívalové srážky mohou střídát dlouhodobá sucha. Stejně tak je bezpodmínečně nutné obnovit ekologickou stabilitu území, jak z pohledu KES, tak i z pohledu přirozené skladby provázaných biotopů udržujících odpovídající přirozenou biodiverzitu krajiny, migrační prostupnost. Vhodná je též postupná obnova tradičních extenzivních sadů. Doplnit krajinu vzrostlou zelení doprovázející komunikace

Úkoly pro státní správu lesů – soustředit se na ochranu vodního režimu a ochranu obnažených porostních stěn tvorbou větrných plášťů, preferovat stanovištně vhodné dřeviny. Podpora rozvoje agrolesnictví na vhodných místech.

Úkoly pro územní plánování – soustředit se na ochranu tradičního charakteru sídel, jejich rozvoj soustředit do vhodných lokalit, stejně tak respektovat a chránit typický tradiční obraz sídla a začlenění sídla do krajinného rámce.

- Respektovat a chránit tradiční dochované okraje sídel s humny a vzrostlou zelení, respektování nerušeného uplatnění kulturních dominant sídla (zejm, kostelů s věžemi), jejich prostorů.
- Vymezit, respektovat a chránit cenná sídla nebo segmenty sídel z hlediska historické a kulturní hodnoty.
- Definovat hodnoty zastavěných území sídel a navrhnout jejich ochranu vhodnou regulací, s důrazem na ochranu historických hodnot, především charakteru zástavby a původního prostorového uspořádání sídla, okrajů s humny a sady a začlenění sídel do krajiny.

- Zamezit výstavbě objektů výrazně odlišného měřítka ve volné krajině nebo v okrajích sídel vstupujících do krajiny.
- Zamezit zastavování zemědělských ploch halovými objekty ke skladování a výrobě do prostorů volné krajiny se zemědělskou půdou vyšší bonity, přírodními segmenty a míst, odkud by mohly snížit hodnoty krajinného rázu, zejména v pohledových partiích u obcí Vrchoviny, Provodov-Šonov a Přibyslav.

Úkoly pro správu vodního hospodářství – pozornost je třeba soustředit k obnově přirozeného vodního režimu v krajině, respektování jeho specifík.

- Podporovat vhodnými opatřeními obnovu retenční schopnosti krajiny (např. obnovou rybníků, revitalizací vodních toků, renaturalizací údolních niv s přírodě blízkými porosty, obnovovat mokřady s typickými společenstvy).
- Podporovat obnovu přirozené retenční schopnosti krajiny, ochranu pramenišť, prostorů přirozené akumulace vod (údolní nivy).

Rybniční krajina

Krajina tvořená vodní plochou a jejími břehovými porosty. Krajina většího měřítka, která je charakteristická vodní plochou sloužící pro chov ryb, rekreaci, jako protierozní opatření, zásobárna pitné vody nebo jako významný přírodní biotop. Vodní plocha slouží díky odrazivosti jako důležitý pohledový prvek krajiny. Břehové porosty jsou významné z hlediska ochrany přírody díky specifickým vodním podmínkám a na ně navázaných druhů, rekreace nebo rybolovu.

Ve SO ORP NMnM se jedná o část VD Rozkoš, která svou velikostí tvoří významný prvek krajiny. Část vodního díla i břehových porostů je registrovaný významným krajinným prvkem Východní zátoky. Cílem jezerní krajiny je nabídnout možnosti jak pro lidské potřeby rekreace, tak i zachovat významné vodní biotopy pro přírodu - nerušené hnízdiště ptáků.

Úkoly pro ochranu přírody a krajiny, ochranu životního prostředí – Díky specifickému vodnímu režimu a unikátnosti biotopu podporovat oddělená místa určená pro rekreaci a místa pro přírodu.

- Důsledně vymezit a chránit cenné biotopy.

Úkoly pro územní plánování – soustředit se na ochranu významného krajinného prvku jako kombinaci zájmů přírodních i lidských.

- Respektovat a chránit od zástavby místa určená pro přírodu a naopak směřovat lidskou činnost pouze do vymezených míst.
- Vymezit místa pro rekreaci.

Úkoly pro správu vodního hospodářství – pozornost je třeba soustředit k zachování kvality vody a přírodních biotopů.

- Podporovat vhodnými opatřeními mokřadní břehové porosty.

Urbanizovaná krajina

Pro urbanizovanou krajinu je charakteristická výrazná převaha zástavby propojené infrastrukturou nad volnými zemědělsky obhospodařovanými nebo přírodě blízkými či přírodními plochami. Urbanizované prostředí je vždy členěno podle nějaké formy prostorového uspořádání, dělí se na charakteristické segmenty, čtvrtě, ulice, uvolněné plochy tvořící náměstí apod. Stavební objekty jsou tvořeny tak, aby spoluvytvářely ucelené soubory nebo naopak specifické solitéry. Charakteristické jsou též kulturní dominanty, ať již výškové nebo obecně přijímané objekty vyznačující se výjimečnou kulturní a estetickou hodnotou. Mnohdy jde o význačná architektonická díla (historická, moderní). Typické jsou též uvolněné komponované plochy, parky, sloužící jako rekreační prostory se vzrostlou zelení.

SO ORP NMnM dominuje Nové Město nad Metují se svým výrazným historickým jádrem na ostrohu nad řekou Metuje a okolní zástavba. Typickou dominantou je zámek a kostely v okolí náměstí. Na historické centrum navazuje obytná zástavba a místní části Vrchoviny, Spy a Krčín. Dominantou je i vysoký komín průmyslového areálu, který tak tvoří nechtěnou dominantu této krajiny.

Úkoly pro územní plánování – soustředit se na ochranu tradičního charakteru sídel, jejich rozvoj soustředit do vhodných lokalit, stejně tak respektovat a chránit typický tradiční obraz sídla a začlenění sídla do krajinného rámce.

- Definovat a vymezit hodnoty zastavěného území a navrhnout jejich ochranu vhodnou regulací, s důrazem na ochranu historických hodnot, především charakteru zástavby a původního prostorového uspořádání historické části sídla, okrajů s parky, ochranu historického centra.
- Zajistit ochranu tradičních kulturních dominant města a pohledy na tyto dominanty.
- Zamezit výstavbě objektů výrazně odlišného měřítka v okrajích sídla a v návaznosti na obytnou zástavbu.
- Zamezit nevhodně situované výstavbě halových objektů ke skladování a výrobě narušující hodnoty a obraz městské krajiny, hodnoty krajinného rázu, zejména v pohledových partiích Vrchovin a Nového Města nad Metují.
- Zamezit rozšiřování města do údolí Metuje, chránit přírodní a kulturní hodnoty údolí.
- Zamezit rozšiřování zástavby směrem k okolním vsím tak, aby došlo k jejich sloučení a degradaci identity.

3.2 Návrh opatření na ochranu a rozvoj zjištěných hodnot

3.2.1 Přírodní hodnoty

Kapitola vychází z výsledků předcházející části ÚSK (Doplňující průzkumy a rozborů ÚSK, EKOTOXA s.r.o., 2017), kde byly vymezeny obce s největšími problémy v tématu ochrana přírody ve SO ORP Nové Město nad Metují.¹ Použitá metodika odpovídá postupům použitým zpracovatelem v dříve zpracovaných územních studiích krajiny (SO ORP Vodňany, Šternberk, Opava a Znojmo).

V kapitole jsou představeny **návrhy opatření** pro zachování a zlepšení stavu přírodních hodnot a doporučení pro jednotlivé typy návrhů. Zásadním výstupem návrhové části jsou Karty obcí s návrhy, obrazová příloha Ochrana přírody a ukázkové vrstvy Ekologicky stabilnějších ploch a Ekologicky

¹ Detailní hodnocení pro jednotlivé obce je uvedeno v Tabulce problémů, příloze Průzkumů a rozborů ÚSK (Ekotoxa 2017).

stabilnějších linií (plochy a směry, kde je vhodné provést opatření, viz Hlavní výkres a datové výstupy ÚSK). V textu níže jsou návrhy opatření popsány obecně, v Kartách obcí jsou specifikovány pro každou obec zvlášť.

Návrh má přinést podnět pro vizi optimálního fungování krajiny pro horizont několika desetiletí; nebere tedy ohled na současné dotační podmínky v zemědělství a lesnictví. Základem při tvorbě návrhů byl ekosystémový přístup ke krajině². Hlavním cílem je zajistit v krajině dostatek prostoru pro přírodní biotopy a související ekosystémové služby.

Shrnutí problémů z Doplňujících průzkumů a rozborů

Návrhová část ÚSK se v tématu ochrana přírody soustředí, jak už bylo uvedeno výše, na obce s nejhorším hodnocením vzhledem k pěti parametrům ochrany přírody:

- Počet obcí s hodnocením 3 v kategorii rozloha zvláště chráněných území: 5 obcí.
- Počet obcí s KES poukazujícím na sníženou ekologickou stabilitu: celkem 7 obcí, z toho u 2 je stav horší.
- Počet obcí s trendem snižování výměry ekologicky stabilních ploch: 5 obcí.
- Počet obcí se zvlášť nízkou výměrou biotopů: 4 obce (dalších 5 obcí má poněkud sníženou výměru biotopů).
- Problematika nových zastavitelných území v migračně významných územích: u obce Provodov-Šonov je indikován větší problém, Slavoňov, Libchyně a Jestřebí střední problém.

Návrhy opatření

Návrhy za oblast ochrana přírody a ekologická stabilita krajiny reagují na výše uvedené problémy a zahrnují:

1. **Větší ochrana vzácných a kvalitních přírodních biotopů a vymezení nových významných krajinných prvků (VKP a VKP údolní niva)** – doporučujeme jako kompenzaci nedostatku ploch vyčleněných pro ochranu přírody a prostředek ochrany kvalitnějších biotopů. Navrhujeme obecně větší ochranu vzácných a kvalitních biotopů tak jak jsou vymezeny v mapování biotopů.
2. **Zvýšení výměry ekologicky stabilnějších ploch** tam, kde je to potřeba (ESP, jedná se např. o remízky, revitalizace, lesy, TTP, mokřady, aleje, sady, izolační zeleň, a další viz podkapitola níže) v obcích s nestabilní a mírně nestabilní krajinou a do velkých půdních bloků v případě, že se vyskytují i u obcí s územím mírně stabilním. Byl proveden výpočet nových ESP, jakými které je potřeba vymezit v územních plánech obcí (viz příloha Karty obcí), popis funkčních typů těchto ploch, doporučení týkající se procenta nových přírodních biotopů (tj. ne monokultury a další antropogenní biotopy), které je potřeba vymezit v územním plánu a jejich vhodné distribuce v území. Výměra dalších návrhů z ÚSK, např. protierozních opatření může být započítána do výměry nových ESP, tedy bude docházet k pozitivním vazbám mezi jednotlivými návrhy.
3. **Doporučení pro zajištění lepší migrační propustnosti pro velké savce** – doporučení pro omezení dopadů konfliktů zastavitelných ploch v dálkových migračních koridorech (DMK) a v migračně

² Ekosystémový přístup se soustředí nejen na ochranu druhů, ale také biotopů a tvorbu ekosystémových služeb v krajině (Machar, Drobilová 2012; de Groot et al. 2010). Zásadní roli zde hraje vytvoření vhodné kombinace land use a krajinných prvků – jsou to plochy, které sice přednostně neslouží k produkci tržních plodin a dřeva, avšak další ekosystémové služby, které poskytují, jsou zásadní a jejich hodnota je vysoká. Základní klasifikaci a finanční ocenění neproduktivních ekosystémových služeb, mezi které se řadí např. zadržování vody, snižování znečištění a také podpora biodiverzity, je možné dohledat např. ve Vačkář et al. (2014, str. 18).

významných územích (MVÚ) souvisí s dostatkem prostupných přírodních ploch v území. Doporučení jsou zpracována v samostatné kapitole.

Ilustrační návrhy jsou k dispozici ve výkrese návrhů a datových vrstvách ESP a ESL.

Ad 1. Podklad pro vymezení nových VKP (významných krajinných prvků)

Výstupem je podkladová vrstva Kvalitní biotopy a zejména datové vrstvy VKP niva a VKP sloužící pro vymezení nových významných krajinných prvků.

VKP údolní niva

VKP niva byly vymezeny pomocí GIS analýz na základě záplavových území, vrstevnic, sklonitosti, půdního druhu a aktuálního stavu lokalit. Jedná se o celkem **4 lokality podél toků Metuje, Dědiny a Rozkoše**, které se nachází v obcích Nahořany, Slavětín, Černčice a Nové Město nad Metují. VKP niva se místy překrývá s vymezeným ÚSES, což ale to neznamena žádný problém, spíše to poukazuje na vysokou důležitost této říční krajiny pro fungování území. **Vrstva VKP_niva** je doporučena k doplnění do ÚAP.

Cílovým stavem lokalit VKP údolní niva by měly být přírodně blízké plochy, nejlépe trvalé travní porosty, porosty dřevin, tj. funkční plochy krajinné zeleně, zemědělské – louky a další funkční plochy, které podporují přírodě blízké využití (např. extenzivní rekreace je do určité míry vhodná). Nevhodná je nová zástavba, nové plochy technické infrastruktury a také orná půda. Pokud aktuální stav neodpovídá cílovému využití, je potřeba jej změnit.

Přínosem VKP niva v dobrém stavu či změny stavu směrem k více vyhovujícímu je výrazné posílení ekosystémových funkcí a zvýšení veřejných statků, tj. nepeněžitelných benefitů, které krajina poskytuje jejím obyvatelům. Jedná se o komplex neprodučních služeb, které zkvalitňují funkce krajiny, jakou je ochrana biodiverzity, vodozádržná funkce, půdoochranná funkce, snížení úniku dusíku do vod a mnohé další (více např. Vačkář et al. 2014).

Doporučený management: V plochách VKP niva by měly být co nejméně používány herbicidy, pesticidy a nadměrné množství hnojiv, které mohou pronikat do vod, **což by měl územní plán zohledňovat výběrem optimálních funkčních ploch**. Na území SO ORP Nové Město n. M. jsou nivy obhospodařovány převážně jako plochy střídajících se TTP a polí **s výjimkou nivy Rozkoš - Nahořany**, která je převážně pole.

Doporučujeme změnit využití této plochy na přírodě bližší, např. navrhnout zde zatravnění, přírodní plochu, krajinnou zeleň, extenzivní rekreační plochy, revitalizaci pokud je tok ve špatném stavu. Pokud je plocha nově zatravněována, lze zvážit zatravnění v rámci agroenvironmentálně-klimatických opatření (AEKO) z Programu rozvoje venkova.

Je méně pravděpodobné, že by v krátkodobém horizontu bylo možné optimálně změnit využití území v celé rozloze všech problematických niv (př. zatravnit desítky hektarů), přesto hranice VKP niva je potřeba převzít do územních plánů a promyslet, jak toto území využívat přírodě bližším způsobem. U regulovaných toků vymezená VKP niva představuje i územní rezervu pro revitalizaci toku.

Další typy VKP

Ve SO ORP Nové Město n. Metují jsou v současnosti pouze dva registrované VKP. Ochrana cennějších přírodních ploch mimo území ZCHÚ je z pohledu územního plánování nedostatečná. Mnoho z biotopů s kvalitou 1. Rovněž výměra zvláště chráněných území je v SO ORP často nízká, přestože jsou zde cennější plochy (např. obec Mezilesí, další obce s kvalitnějšími TTP). **V ÚSK navrhujeme:**

1/ Zlepšování situace pomocí větší ochrany biotopů (zejména TTP a remízků), které jsou v relativně lepším stavu než VKP. Takto vymezená VKP je potřeba registrovat, pokud se nejedná o VKP ze zákona (lesy, rybníky apod.). VKP bývají typicky navrhovány státní správou, ale mohou být iniciovány i jiným subjektem (například obcí nebo neziskovou organizací).

Z ploch, které jsou mimo chráněná území, byly vybrány na základě konzultace s řešitelem ÚSES přednostně ohroženější biotopy a zařazeny do dvou datových vrstev: **VKP bez zastavěného území** (je zobrazen v hlavním výkrese; jsou zde vyjmuty přírodní plochy, které jsou v zastavěném území) a VKP v zastavěném území, které obsahuje všechny kvalitní biotopy včetně těch, které se překrývají nebo překrývaly se zastavěným územím. Přednostně byly vybírány ohroženější přírodní biotopy a kvalitnější biotopy podle dat AOPK © 2017. Doporučeny byly i některé plochy nacházející se uprostřed větších polí. Důvodem v tomto případě není primárně ochranný (tedy zachování kvality přírodních lokalit), ale o to upozornit místní obyvatele i návštěvníky na přítomnost zajímavějšího místa v krajině a o zachování těchto lokalit. Registrování VKP může napomoci také lepší údržbě biotopu a tím zvýšení jeho kvality.

V případě zájmu je možné vymezit i více VKP či větší plochu biotopů dohromady a to podle vrstvy Biotopy bez X (část doplňující průzkumy a rozborů, Územní studie krajiny).

2/ Skutečně zásadní je také větší obecná ochrana přírodních biotopů, zejména je potřeba je vymezovat v územních plánech jako funkční plochy, které není možné zastavět. Je důležité brát ohled na to, že kvalitní přírodní biotopy jsou cennou přírodní hodnotou v území (přestože nejsou ZCHÚ, mohou být velmi zachovalé) a nelze je snadno a v některých případech skoro vůbec obnovit v původním stavu.

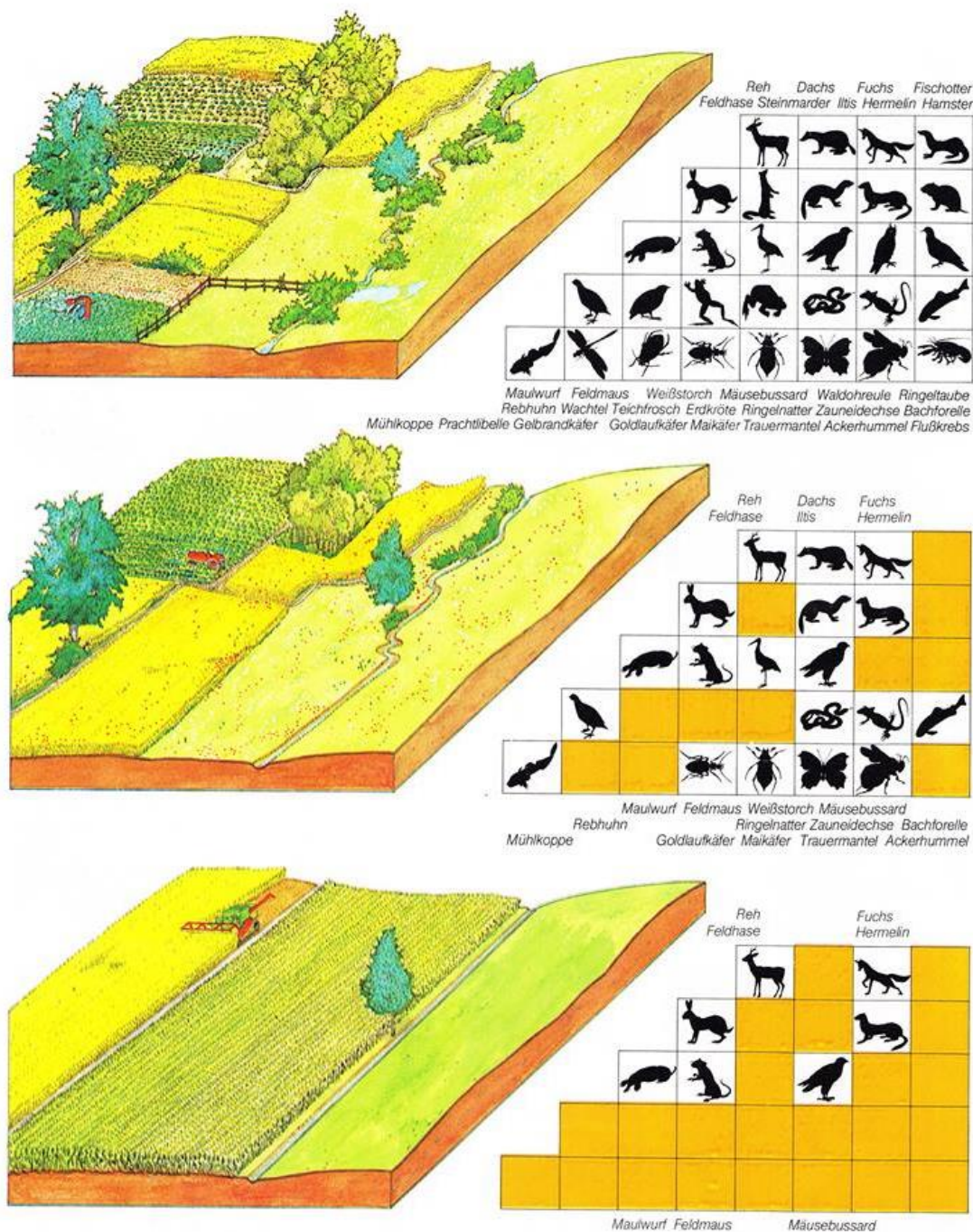
Ad 2. Podklad pro zvýšení výměry ekologicky stabilních ploch v problémových lokalitách

Obce s KES do 0,3 a 0,3 – 0,8

Poznatky studií o vlivu zelené infrastruktury a krajinných prvků potvrzují, že v nestabilních zemědělských krajinách má velmi důležitý vliv na zlepšení stav životního prostředí i zájmy ochrany přírody zvýšení výměry krajinných prvků, tj. ploch, které nejsou ornou půdou a zastavěným územím³. Důležitá je samozřejmě i vhodná distribuce těchto ploch v území. V ÚSK jsme vytvořili řadu doporučení, které by měly napomoci kvalitnějším ekosystémovým službám ve SO ORP pro člověka i ostatní organismy. Zjednodušený příklad o závislosti počtu druhů na rozmanitosti krajinných struktur je uveden na následujícím obrázku.

³ Např. Walz (2011), Lovell a Johnston (2009), Forman a Gordon (1986).

Obrázek 3.1: Souvislost mezi krajinnou strukturou a druhovou bohatostí v zemědělsky utvářené krajině.

Zdroj: BUWAL (Švýcarský spolkový úřad pro životní prostředí, 1997).

Pro zkvalitnění stavu krajiny u obcí s velmi malým množstvím přírodně hodnotných ploch (tj. obcí hodnoceným v parametru koeficient ekologické stability, tj. KES za 3) je velmi **vhodné navýšit KES o cca 0,1** a to pro zlepšení podmínek posilujících výskyt druhů v krajině i pro navýšení dalších ekosystémových funkcí.⁴ Zvýšení KES znamená zvýšit podíl ekologicky stabilnějších ploch (TTP, porosty dřevin, nelesní zeleň a remízy, vodní plochy, mokřady, zahrady, sady, lesy) vůči ekologicky nestabilním plochám (orná půda, zastavěné území, chmelnice).

⁴ Parametr KES má určité limity; zejména nevypovídá o distribuci ekologicky stabilnějších ploch v území (více viz kapitola Hodnoty ochrany přírody, Územní studie krajiny SO ORP Nové Město n. Metují, Průzkumy a rozbor).

Ve SO ORP Nové Město n. Metují jsou celkem tři obce s KES kolem 0,3 – Bohuslavice, Vršovka a Slavětín nad Metují. KES mezi 0,3 a 0,8 mají obce Černčice, Nahořany, Nové Město n Met., Slavoňov. Zde doporučujeme navýšení KES o cca 0,06.

Doporučení k ESP a ke zvýšení výměry přírodních biotopů byla navrhována podle aktuálního stavu krajiny v těchto obcích.

Doporučení k vymezení nových ekologicky stabilních ploch (ESP)

Za ekologicky stabilní plochy jsou považovány lesy, vodní plochy, louky a pastviny (zatravněné plochy), sady, vinice, zahrady a mokřady (Míchal 1994). Ekologicky nestabilní plochy jsou orná půda, zastavěné plochy a chmelnice. Samozřejmě typy ploch se mezi sebou liší ve svém stupni ekologické stability, můžeme mluvit o ekologicky stabilnějších a nestabilnějších plochách, nicméně dělení na ekologicky stabilní a nestabilní plochy představuje zjednodušený model, který může být poměrně dobře využitelný na úrovni územního plánování, které se ÚSK věnuje. ESP zahrnují neprodukční i produkční typy využití území. Je důležité rozlišovat mezi plochami přírodě blízkými, které většinou mají neprodukční funkci, a produkčními plochami, které většinou nejsou přírodními biotopy. Ovšem nemusí tomu tak být vždycky, např. i produkční les může být přírodě blízký a kvalitní z pohledu hodnocení biotopů, podobně vysokokmenný sad.

- Do neprodukčních, ekologicky stabilních ploch se typicky řadí krajinná zeleň (př. remízky), ochranné lesy, lesy zvláštního určení, mokřady.
- Mezi produkční plochy se řadí hospodářské lesy (vč. rychle rostoucích dřevin), sady, vodní plochy (hlavně rybníky), zatravnění⁵.

Dostatečné navýšení ekologicky stabilnějších ploch přináší širokou paletu výhod nejen pro biodiverzitu – pestřejší krajina zajišťuje lepší **ekosystémové služby jakým je zadržování vody (tedy i více vody pro místní obyvatele)** i ochranu drobných vodních toků proti vysychání (Zahrádková et al. 2015). Důležité jsou v tomto směru opatření revitalizace s doprovodnými biotopy a výsadby druhově pestrých lesních porostů.

Pro obce s nízkým KES takové navýšení ekologicky stabilnějších ploch znamená výraznější změny využití území. Je třeba ale zdůraznit, že i další návrhy z ÚSK, zejména témata protierozní ochrana a vodohospodářská opatření, mají v mnoha **případech větší požadavky na změnu funkčního využití ploch**, než je potřeba z hlediska ochrany přírody a ekologické stability krajiny. Požadavky na změnu funkčního využití z jiných témat (př. ochrana proti erozi, protipovodňová ochrana) doporučujeme přednostně započítat do výměry nových ESP a ESL.

V území samozřejmě existuje více obcí s lepším hodnocením KES, které ale nemají dostatek přírodních ploch v některé části katastru. V takovém případě je v kartě obce uvedeno doporučení pro danou část katastru.

V kartách obcí jsou uvedena následující doporučení:

⁵ Problematika ekonomické (ne)výhodnosti zatravnění bývá mezi zemědělci často zmiňována, nicméně v územní studii krajiny je k ní přihlíženo jen okrajově. Je pravděpodobné, že ÚSK bude doporučovat více ploch zatravnění, než může být v současné době ekonomicky únosné pro zemědělské subjekty. ÚSK vychází z toho, že nastavení dotací se v průběhu času mění a je pravděpodobné, že za 10-15 let budou podmínky jiné. Při zpracování ÚP a KoPÚ prosíme o rozpracování doporučení z ÚSK v potřebné podrobnosti.

- **Doporučení k celkové ploše nových ekologicky stabilních ploch (ESP, ESL)**, které je potřeba vymezit v ÚP. **V ÚSK je zpracována ukázková lokalizace ESP a ESL** – v rámci územní studie krajiny není účelem zpracovat přesnou lokalizaci, tento krok má nastat až na úrovni územních plánů i komplexních pozemkových úprav. ÚSK neřeší vlastnické poměry ani další náležitosti (např. konzultace vymezení ESP se starosty), které by bylo nutné udělat, aby hranice ESP byly bezprostředně přenosné do územních plánů.
- **Je zde informace, kolik procent z nových ESP by mělo být vymezeno jako přírodní biotopy**, tj. přírodě blízké plochy (např. druhově bohatý les, květnatá louka, mokřad, revitalizace apod.). Nebylo by vhodné, kdyby 100 % nových ESP bylo produkčními monokulturami (př. rychlerostoucí topoly), právě naopak, v problémových obcích je nejlepší usilovat o co nejvyšší výměru nových přírodních biotopů, potenciálně přirozených na daném území.
- **ÚSK zpracovává vzorové návrhy směrů, ve kterých by ESP mohly být umístěny (vrstva ESP a ESL)**, a které mají sloužit jako ilustrace vhodného vymezení ESP.
- V kartách obcí uvádíme doporučení, kde je vhodné tyto plochy přednostně rozmístit a jaké mohou mít využití.
- V kartách obce je uvedena také informace k vymezování nových VKP a odkaz na vrstvu, kde jsou vymezeny (viz předchozí kapitola), a komentář k migraci v území, pokud zde existuje problém.

Typy ekologicky stabilních ploch

Výsledná výměra a rozmístění (lokalizace) nových ekologicky stabilních ploch v území obce by měly zahrnovat tyto typy ploch:

- **Nové plochy přírodních biotopů** – v ÚP by měly být vymezeny jako funkční plocha přírodní či krajinná zeleň. **U většiny obcí, kde jsou navrhovány, by měly tvořit min 60 % z celkové výměry nových ekostabilních ploch** (doporučená výměra se odvíjí zejména od hodnocení parametru biotopy – čím je nižší aktuální výměra biotopů, tím vyšší je procento nových doporučených biotopů). **Rozmístění nových ploch biotopů by mělo následovat logiku ekosystémového přístupu⁶ a tím podporovat funkčnost stávajícího ÚSES.**
- **Revitalizace a renaturace** – tyto opatření mají velmi pozitivní vliv hned na několik závažných problémů v krajině včetně obnovy přírodních biotopů a zejména zadržování vody v krajině. Tento text nemůže dostatečně zdůraznit, jak důležité jsou dobře provedené revitalizace pro podporu druhů a omezení vysychání krajiny. Přístupnou formou je téma podrobně zpracováno např. v knize Voda a krajina od Cílka a kol. (2017). Pokud je v obci regulovaný tok, zatrubněný drobný tok v polích, prosíme o uvážení vyčlenit jej či jeho úsek pro budoucí revitalizaci, třebaže současné podmínky revitalizaci neumožňují.
- **Navrhujeme maximální velikost půdního bloku stanovit na cca 35 ha.** Vycházíme přitom z vlastní zkušenosti i z doporučení z výzkumných projektů (Šálek et al. 2018, Sklenička 2016).
- **Koridory zelené infrastruktury kolem cest a ve velkých půdních blocích.** Zorněné polní cesty jsou často ve vlastnictví obce, je relativně snadné v těchto lokalitách realizovat výsadby zelené infrastruktury. Je velmi vhodné tyto zorněné polní cesty vymezit jako interakční prvky v ÚSES. Jsou velmi důležitým prostředkem pro zvýšení konektivity mezi stávajícími i nově vytvořenými biotopy v krajině.

⁶ Ekosystémový přístup – zaměřuje se nejen na ochranu druhů, ale také biotopů a tvorbu ekosystémových služeb. ÚSK doporučuje do zemědělských, ochuzených území doplnit pestrá složení biotopů, které by přinesly různorodou skladbu ekosystémových služeb (např. nové plochy přírodě blízkých lesů a hájků, remízky, zatravnění, ochranné pásy kolem toků, mokřady a tůně a další podle místních podmínek).

- **Izolační zeleň** v okolí obce (kromě jiného hygienická a estetická funkce) – je vhodné umístit plochy kolem průmyslových a výrobních podniků a areálů v souladu s požadavky na krajinný ráz (viz příslušná kapitola ÚSK).
- Vymezení dalších ploch s vyšší ekologickou stabilitou (**např. druhově bohatší zatravnění, agrolesnictví viz následující obrázek, sady, genofondové sady, vinice se zatravněním, zahrady, agrolesnictví**) lze v ÚP řešit podle požadavků dané obce.
- ESP nejsou ve výkresu vymezovány na stávajícím ÚSES (včetně nefunkčních ploch, více podkapitola Interakce návrhů nových ESP a ÚSES).
- Ukázky možných typů ESP jsou v **obrazové příloze Ochrana přírody – ukázky opatření**.

Obrázek 3.2: Příklad typu ekologicky stabilnější plochy – využití agrolesnictví, tradičního způsobu obhospodařování v krajině.

Zdroj: Agrolesnictví (2018)

Zařazování dřevin mezi polní kultury prožívá v posledních letech zvýšený zájem. Pomáhá kompenzovat vliv extrémních teplot na hlavní plodinu. Podle výzkumů dochází při zařazení stromů do procesu pěstování polních kultur k mnoha dalším benefitům (Martiník a kol.2014). Obrázek ukazuje jednu z mnoha forem, kterou agrolesnictví může mít. Další ukázky ESP jsou v příloze Ochrana přírody.

Typy ploch, kde dochází k průniku zájmu mezi několika tématy ÚSK:

- **V okolí malých vodních toků**, které se nachází ve velkých půdních blocích a kde není vymezena revitalizace, je potřeba vymezit ochrannou zónu snižující splach chemikálií. Možné funkční plochy jsou zde plochy přírodní nebo krajinná zeleň (tj. s dřevinami), les nebo zatravnění.
- **Koridory zelené infrastruktury kolem velkých vodních toků.**
- **Nové plochy pro protierozní a protipovodňová opatření** také spadají do ekologicky stabilních ploch (typicky zatravnění, vodní plochy).
- **Nové plochy lesů** – obce, kde by prospělo zalesnění území, jsou uvedeny v kapitole o lesích, specifikace je také v Kartách obcí.
- **Doplnění ÚSES** – přírodě blízké prvky je vhodné zařadit do ÚSES (jako interakční prvky).

Výše uvedené typy ploch jsou ilustračně vymezeny v datových vrstvách ESP a ESL. **Je ponecháno na řešení každého územního plánu, jakou přesně zvolí skladbu ekologicky stabilnějších ploch a jejich distribuci, pouze je stanoven minimální podíl přírodních biotopů, přičemž prioritní jsou revitalizace, remízky a lesy podporující zadržování vody v krajině. ÚSK v kartách obcí každé obci uvádí doporučení, které by v územním plánu měly být provedeny konkrétními funkčními plochami.** Měřítko ÚSK (míra podrobnosti zpracování dokumentu) nutí k určité schematičnosti v návrzích, tj. ukázky návrhů nových ekologicky stabilních ploch jsou schematické, nejde je použít bez úpravy do územních plánů (výstupy ÚSK jsou podkladem pro zpracování ÚP, kdy příliš přesný návrh by byl v konečném důsledku kontraproduktivní). Schematičnost ÚSK umožňuje naopak při zpracování ÚP větší svobodu při vymezení přesné lokalizace, rozlohy a typu přírodních biotopů a další zelené infrastruktury.

Při pohledu na současný stav je zřejmé, že realizace potřebných krajinných struktur a ESP a ESL je dlouhodobá záležitost a obecně nebude možná bez odpovídajících změn v nastavení dotací v zemědělství, možnostech výkupu pozemků a financování údržby krajiny i povědomí společnosti. ÚSK nicméně představuje důležitou vizi, jak by krajina mohla vypadat, aby fungovala lépe, jak rozsáhlá změna ve využití krajiny by měla postupně nastat a tím poskytuje:

- Představu o tom, v jaké míře je potřeba změnit využití krajiny, aby došlo k markantnímu zlepšení současného stavu.
- Informace pro lepší sestavení územních plánů.
- Podklad pro příslušné orgány statní správy.
- Zdroj dat pro ministerstva a další orgány, které mohou v dlouhodobém horizontu regulovat např. dotace pro zemědělství a výkup pozemků tak, aby byly vytvořeny podmínky pro realizaci návrhů z ÚSK.

Interakce návrhů nových ESP s ÚSES

Návrhy podporující biodiverzitu (datové vrstvy ESP, ESL) ÚSES nenahrazují, nýbrž doplňují a podporují jeho funkci. Pokud uvážíme dopady klimatických změn na vysychání krajiny včetně drobných toků, nelze předpokládat, že pouze síť ÚSES dokáže zajistit veškeré ekosystémové služby v krajině, jakými jsou právě zadržování vody, stabilizace mikroklimatu i poskytování úkrytu a potravy pro různé živočichy včetně drobné zvěře (zajáci, koroptve apod.).

Základní částí nových ekologicky stabilních ploch jsou samozřejmě dosud nerealizované ÚSES. Tyto plochy navrhujeme přednostně započítat do nových ESP. Návrhy PEO (biotechnická opatření, zatrávnění) a PPO doporučujeme také přednostně započítat do nových ESP.

Příklad, jak pracovat s návrhem ESP z ÚSK

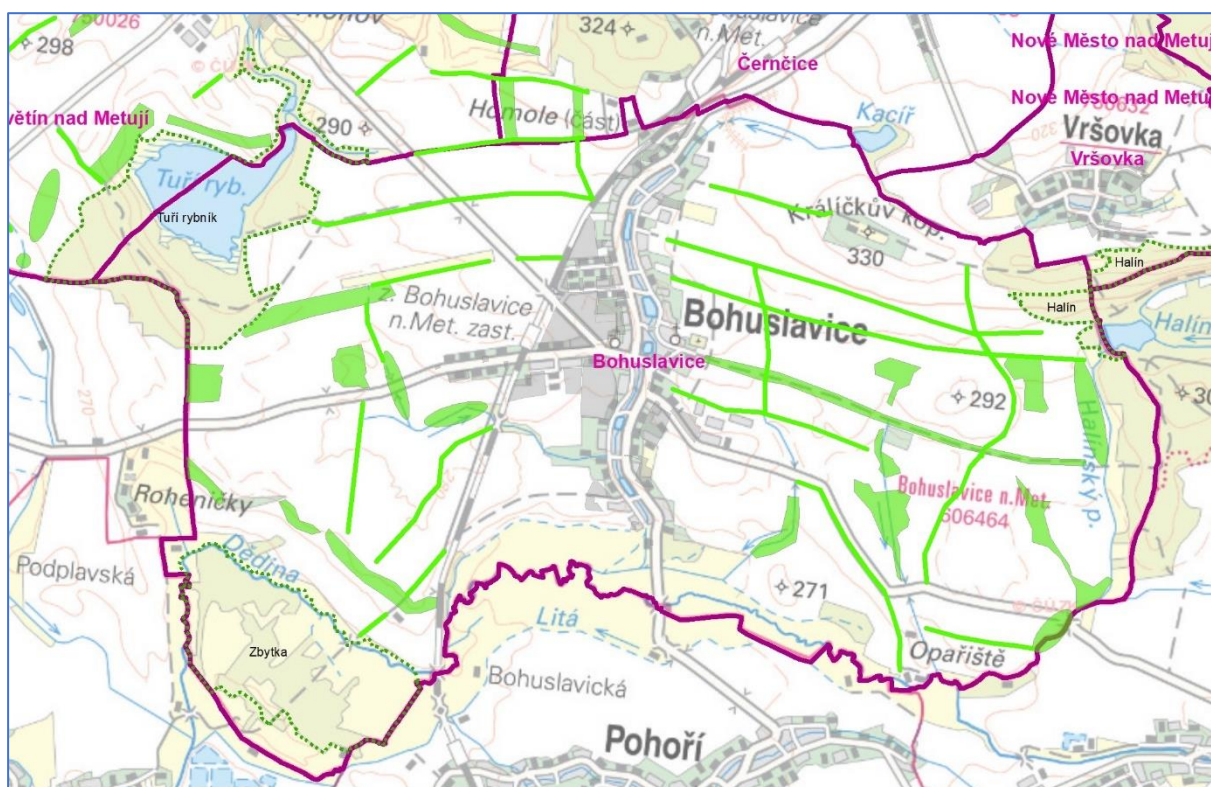
V obci je navrženo nerealizované protierozní biotechnické opatření o výměře 2 ha. Navrhovaná výměra nových ESP podle územní studie krajiny je celkem 5 ha.

Postup výpočtu:

- $5 \text{ ha} - 2 \text{ ha} = 3 \text{ ha}$. V území je tedy kromě biotechnického opatření potřeba vyčlenit dalších 3 ha nových ESP v doporučené distribuci (nejčastěji se bude jednat o doplnění mimolesní zeleně a revitalizace). Obec například bude mít zájem vytvořit menší plochu pro zasakování vody (mokřad s revitalizací a plochou dřevin) a několik pásů zatravnění, které dohromady budou mít výměru zhruba 3 ha.
- Provedeme kontrolu, kolik hektarů biotopů by mělo být v nových ESP:
 - 50 % z 5 ha má tvořit přírodní biotopy, tj. 2,5 ha.
 - Protierozní opatření bude realizováno jako druhově bohatý porost domácích druhů dřevin, lze jej do 2,5 ha započítat.
 - V tomto případě bude mokřad a revitalizace podobná přírodním biotopům, proto jejich výměra tj. 3 ha bude také patřit do biotopů.
 - Kritérium množství nových biotopů je tedy splněno.

Je velmi důležité zařazovat revitalizace, tedy mokřadní a vodní biotopy a přírodní biotopy z formační skupiny biotopů T Sekundární trávníky. Důrazně doporučujeme plošně nezalesňovat trvalé travní porosty. Smyslem je dosáhnout potřebné pestrosti a vyváženosti přírodě blízkých ploch v krajině.

Obrázek 3.3: Ukázka vymezení ekologicky stabilnějších ploch a linií v Bohuslavicích.

Pozn. ESP a ESL jsou vyznačeny světle zelenou barvou

Většina vyznačených ploch nebyla v 19. století ornou půdou, byla zde řada cest, luk, alejí, meandrujících toků s doprovodnými porosty. Rozloha těchto historických krajinných prvků byla ve většině případů ještě mnohem větší, než je stávající návrh.

Pro zlepšení stavu krajiny s ohledem na ochranu přírody by stačilo obnovit dostatečný počet z těchto ploch - celková výměra nových ekologicky stabilních ploch a linií (ESP a ESL) v Bohuslavicích by měla být cca 79 ha, min 60 % z toho by měly tvořit přírodní biotopy. Podrobnosti jsou uvedeny v popisu u jednotlivých návrhů ve vrstvě ESP a ESL a v kartách obcí.

Problematika interakce mezi KoPÚ a ÚSK

Návrh za oblast ochranu přírody žádným způsobem neruší stávající návrhy KoPÚ, **nýbrž doporučuje jejich přednostní realizaci a ukazuje, jak je lze dalšími návrhy doplnit.** Při zpracování návrhů ÚSK byly využity podklady ke KoPÚ pro území, které zpracovatel ÚSK obdržel. Rámcové doporučení pro zpracovatele KoPÚ: do plánu společných zařízení KoPÚ je velmi vhodné a důležité zapracovat požadavek na dostatečnou výměru a vhodnou distribuci ekologicky stabilních ploch (ESP) a minimální výměry biotopů (přírodě blízkých ploch). Výše nových ESP je uvedena po obcích v Kartách obcí.

Cílem ÚSK není důkladněji zpracovat problematiku, jak postupovat v obcích s už zpracovanými KoPÚ. Cílem ÚSK je poskytnout vizi, jak by mohla vypadat krajina ve SO ORP potažmo v jednotlivých obcích pro dosažení lepšího fungování pro člověka i přírodu, a to bez ohledu na to, zda 1/ KoPÚ proběhla či nikoliv a zda 2/ bylo vyčleněno dostatek ploch pro ekologická opatření. Obce s již proběhlými KoPÚ mohou uvážit realizaci některých opatření doporučených v ÚSK nad rámec KoPÚ.

3.2.2 Historické a kulturní hodnoty

Kulturní a historické hodnoty jsou dokladem historického vývoje, který je spojen s geografickými podmínkami a postupným osídlováním krajiny. Dochované doklady osídlování krajiny jsou zejména:

- sídelní struktura viz typologie obcí s půdorysným a hmotovým obrazem venkovských sídel dochovaným zpravidla jen částečně v jejich jádrech, obvykle málo čitelná a přehlušená mnohdy necitlivou zástavbou rodinných a bytových domů v 70. a 80. letech minulého století;
- nemovité stavební a architektonické památky a jejich soubory, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka, které vznikaly, zanikaly a měnily se v průběhu staletí; nejvýznamnější součástí kulturního a historického dědictví jsou národní kulturní památky a kulturní památky
- koncentrace nemovitých historických a kulturních památek prohlášených za památkovou rezervaci

Podstatná část kulturních a historických hodnot má své vyjádření v existujících jevech ÚAP - konkrétně jde především o sídla, jejich části či nemovitosti s legislativní památkovou ochranou (národní kulturní památky, kulturní památky, či městská památkové rezervace).

Vedle zmíněných jevů ÚAP byly v rámci analýzy rozlišeny památkově významné objekty, které mají nebo v minulosti měly významný vztah ke krajině, podle jejich typu - hrad (zřícenina), zámek, klášter, kostel, kaple, ostatní zajímavé historické objekty, případně venkovské usedlosti, které s krajinou tvoří harmonický celek.

Jako "kulturní krajinné dominanty" byly v analýze dokladovány hmotné lidské výtvoř (stavby, soubory staveb), které jsou zpravidla nositeli kulturních a historických hodnot a které se zároveň nacházejí v dominantní poloze a výrazně se tak uplatňují v obraze krajiny. Patří mezi ně především zámek v Novém Městě nad Metují, ale také církevní stavby, kostel sv. Mikulášev Bohuslavicích, areál kostela sv. Jakuba se zvonící a s tvrzištěm - na ostrohu mezi údolím Metuje a roklí Černčického potoka v Černčicích, areál kostela sv. Václava ve Václavicích, areál roubeného kostela sv. Jana Křtitele ve Slavoňově. V uvedených případech se jedná o specifický výraz krajinné kompozice, vyjádřené, zpravidla historickým fenoménem (stavbou nebo souborem staveb, nebo specifickým uspořádáním krajiny). Vizuální stránka krajinné kompozice je obrazem, který spoluurčuje jedinečnost a nezaměnitelnost místa, oblasti nebo širšího

území, kterou identifikuje také návštěvník – pozorovatel z určitých (tradičních) stanovišť, zejména cest. Ve zvláštních případech se jedná o dominantu, jejíž hodnota spočívá v synergii kulturně historického významu a vizuálního akcentu v krajinné kompozici.

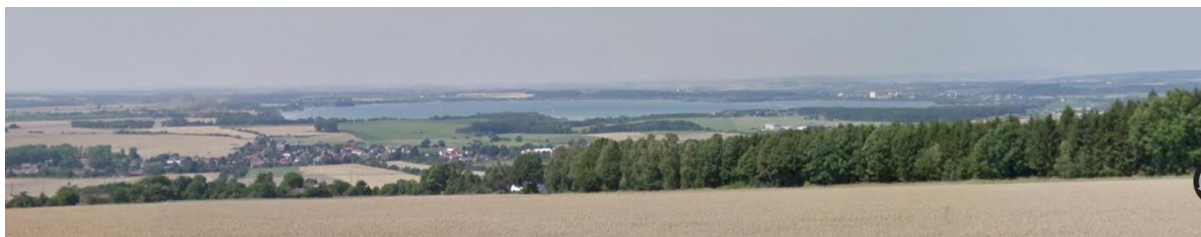
Uplatnění kulturních dominant v krajině - krajinný obraz může být velmi pomíjivý, pokud nebude zajištěna jeho ochrana (která dosud nemá institucionální základ). Vlivem vytváření novodobých prvků v krajině - např. zařízení technické a dopravní infrastruktury (nadzemní energetická vedení, změny tras cest, mosty atp.) nebo zástavby podél cest, dochází k potlačení estetického působení kulturních dominant, v krajinném obrazu nebo dokonce k jeho ztrátě. K tomu přispívají i neudržované aleje, které brání výhledům k dominantám. Přitom kompozice dominant v krajině je vnímána především z cest, které byly historicky založeny a v převážné většině směřovaly k orientačním bodům, z nichž kulturní dominanty v krajině byly těmi nejvýznamnějšími. V současnosti je v krajině vytvořena soustava cyklistických tras tzn. „nových“ cest, které mohou tvořit pohledové osy s novým vnímáním krajinných dominant.

Zvláštní význam v krajině má Nové Město nad Metují, jehož dominantní postavení je určováno zejména významem, a koncentrací architektonických dominant, které však působí zejména uvnitř městského interiéru, nebo v jeho bezprostředním kontaktu. Typologicky se jedná o město historicky vzniklé na terénním ostrohu vytvořeném meandrem řeky Metuje. Charakteristická silueta města „Český betlém“ působí především v krátké pohledové ose v ul. Na Táboře a z vyhlídek ze kterých je kompozice města v krajinném obrazu výjimečná (Dvořáčkova a Juránkova poblíž zříceniny hradu Výrov). Opomíjena jsou panoramata, ve kterých věže historického jádra tvoří akcent krajinného obrazu vnímaná i z poměrně vzdálených stanovišť, v ploché části krajiny.

Z uvedeného plyne, že ochraně estetického působení kulturních krajinných dominant (tvořících významné prvky kulturní krajiny spoluurčující její identitu a jedinečnost) by měla být věnována zvýšená pozornost zvláště proto, že dominanty jsou v krajině Novoměstska poměrně ojedinělé a tedy výjimečné. Vzhledem k tomu, že nelze v dohledné době očekávat, že bude vytvořen nějaký typ „památkové ochrany“ kulturních krajinných dominant, může jediný institut ochrany tvořit zanesení pohledových os a míst vnímání (stanovišť) mezi hodnoty sledované v ÚAP. Přestože se zpracovatel ÚSK snažil zachytit charakteristické krajinné obrazy a stanoviště v rámci analýzy, nelze tvrdit, že je identifikace úplná nebo zcela přesná, nicméně by měla být základem či impulzem pro jejich ověření, zpřesnění a doplnění. S ohledem na rozvoj cykloturistiky bude důležité doplnění pohledových os a stanovišť na cyklotrasách.

Za významný prvek kulturní krajiny spoluurčující její identitu a jedinečnost je nezbytné považovat dominantu ryze přírodní, byť uměle vytvořenou - vodní dílo Rozkoš, které je dokladem člověkem přetvářené kulturní krajiny. Pro upozornění na krajinný obraz, rozsáhlé vodní plochy, lemované menšími lesními porosty a linií zelení, která dominuje ploché krajině, by mělo být vytvořeno a chráněno stanoviště (odpočívadlo při silnici I/14).

Obrázek 3.4: Dominanta území – vodní dílo Rozkoš

Shrnutí problémů z Doplňujících průzkumů a rozborů

Urbanizace

- U zastavitelných ploch ve vztahu ke krajině není definován požadavek na vytvoření kontaktní zóny vně zastavitelného území

Sídla a krajina

- Nedostatečná reflexe estetického působení kulturních dominant a jejich identifikace v krajinném obrazu, včetně přesné vymezení pohledových os a stanovišť, identifikace rizik ohrožujících krajinný obraz.

V situacích a snímcích uvedených v Příloze č.1 „Historické a kulturní dominanty a návrh na ochranu vedut obcí“ je provedena analýza předpokladů identifikace pohledových os, ve kterých se pohybuje pozorovatel, a ve kterých se projevují estetické hodnoty krajiny a sídel se specifickým výrazem krajinné kompozice, zvýrazněné kulturním, zpravidla historickým fenoménem, tj. stavbou nebo souborem staveb. Jen zřídka je stavební dominanta přímo v pohledové ose, přesto je nezbytné podrobněji prozkoumat tu část pohledové osy, ve které dominanta působí nejvýrazněji a případně vyhledat místa, ve kterých by mohlo být vymezeno místa (odpočívadlo) s výhledem (příklad - výhled na vedutu Nového Města nad Metují u silnice č. 285 ve směru od Blažkova).

- Vzhledem k rozvoji cyklistiky by bylo účelné vymežit pohledové osy případně odpočívadla i na cyklistických nebo turistických trasách.
- Ochrana přírodní dominanty - vodní nádrže Rozkoš ve vztahu k rekreačním aktivitám (vyžaduje zřejmě samostatnou studii)

Návrhy opatření

- ÚAP doplnit o hodnoty kulturních krajinných dominant tvořících významné prvky kulturní krajiny, včetně zásad pro jejich ochranu v segmentech ve kterých působí; posoudit polohu zastavitelných ploch v krajinném obraze sídla.
- Provéřit úseky cyklistických tras, které v krajině mohou tvořit pohledovou osu ve směru kulturních krajinných dominant, včetně stanovišť.
- Identifikovat další lokální dominanty - solitérní usedlosti, které dokladují historickou souvislost osídlení a harmonický vztah sídla a krajiny, případně mohou být dokladem lidového stavitelství, a výsledky zahrnout do hodnot v ÚAP.
- Zpracovat samostatnou studii využití kontaktní zóny vodní nádrže Rozkoš a stanovit zásady ochrany krajinné hodnoty.

3.2.3 Estetické hodnoty a krajinný ráz

V rámci doplňujících rozborů a průzkumů krajinného rázu byly hodnoceny estetické hodnoty krajiny. Podkladovým materiálem byla také studie Preventivního hodnocení krajinného rázu (Bínová a kol. 2012).

Na západě řešeného území se spíše jedná o zemědělskou otevřenou krajinu, kde je potřeba zachovávat a rozšiřovat prvky v krajině se zvýšenou krajinnou hodnotou, a krajinu mozaikovitou v rámci východní části SO ORP, kde je potřeba dbát na zachování dosavadní struktury jako protipól krajiny zemědělské. Tyto dva typy krajiny jsou spojeny velmi zachovalou krajinou lesní a krajinou nivy řek.

Shrnutí problémů z Doplňujících průzkumů a rozborů

Z doplňujících průzkumů a rozborů je patrné, že hlavními problémy pro estetické hodnoty a krajinný ráz jsou výškové stavby technické infrastruktury a průmyslové výroby, které narušují harmonii krajiny a jsou viditelné z velké části SO ORP. Dalším problémem je velikost půdních bloků nerozdělených doprovodnou lesní vegetací, alejemi nebo větrolamy, které by krajinu fragmentovaly do menších bloků. Třetím významným problémem je odstínění urbanizované a volné krajiny doprovodnou vegetací a nová výstavba účelových staveb v místech zvýšeného zájmu ochrany přírody a krajiny, zejména na břehu VD Rozkoš.

Návrhy opatření

Pro zachování a zlepšení krajinného rázu je potřeba doplnit limity území, které ovlivňují vnímání krajiny. Především je potřebné:

- Zamezit výstavbě výškových staveb technicistní povahy přesahujících krajinné předěly, protože výrazně narušují původní členění krajiny a komponované krajiny nebo konkurují kulturním dominantám.
- Zajistit ochranu komponovaných krajinných prostorů v okolí sídel, zejména proti poškození dochovaných prvků a výstavbě či změně využití území způsobující snížení estetické hodnoty místa.
- Zajistit ochranu typických kulturních dominant krajiny před jejich narušením.
- Zajistit ochranu dochovaných obrazů sídel a jejich siluet průhledy.
- Zachovat a rozšířit oblast přechodu urbanizované a zemědělské krajiny pomocí záhumení.
- Neumísťovat nadzemní el. vedení ani větrné elektrárny do pohledově exponovaných prostorů a celků se zvýšenou estetickou a přírodní hodnotou krajinného rázu nebo na vymezující horizonty či předěly.
- Rozčlenit velké půdní bloky pro dosažení mozaikovitě struktury krajiny v místech otevřené krajiny
- Sjednotit regulativy pro výstavbu v okolí Rozkoše pro rekreační účely.

Konkrétní návrhy opatření ve vymezených krajinných okrscích (vymezeny v kap.6):**Ok 01 – Lesní krajina**

V rámci okrsku jsou definovány přírodní a kulturní prvky a pohledová místa, která definují danou krajinu. V lesní krajině se jedná především o přírodní prvky, jako jsou prameny, přirozené a přírodě blízké lesy, jeskyně a skalní výchozy. Z kulturních památek lze najít místa historické těžby nebo zříceninu hradu. Hlavním pohledovým místem je údolí řeky Metuje v PR Peklo, které tak tvoří krajinný suterén s možnými vyhlídkovými místy do údolí.

Tabulka 3.1: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 01

Id	Prvek	Charakteristika	Ochrana
1	PR Peklo	údolí řek Olešenky a Metuje se skalními výchozi ve svazích nad řekou	Ochrana přírodní hodnoty
2	Lesní porosty	lesy jsou ze zákona vymezeny jako VKP	Ochrana přírodní hodnoty
3	potoky v přírodním korytě	drobné lesní údolí přirozených vodních toků s drobnými rybníky	Ochrana přírodní hodnoty
4	Juránkova vyhlídka	skalní výchoz s vyhlídkou	Ochrana přírodní

			hodnoty
5	Výrov	zřícenina hradu	Ochrana kulturní památky
6	Čertova díra	jeskyně pod skalním převisem	Ochrana přírodní hodnoty
7	Lesníková studánka	upravený pramen	Ochrana přírodního pramene
8	Mertova díra	bývalý stříbrný důl	Ochrana specifických míst historické těžby
9	Vyhlička Koníček	vyhlídkový bod	Ochrana přírodní hodnoty
11	Rozhledna Sendraž	vyhlídkový bod	Krajinná dominanta
12	Kostel sv. Barbory	kulturní stavba	Ochrana kulturní dominanty
13	Kaple	kaple čtrnácti sv. pomocníků	Ochrana kulturní dominanty

Mimo specifické přírodní a kulturní prvky krajiny jsou definována také důležitá místa výhledů po krajině. Zde je to rozhledna Sendraž a výhledy ze sousedního Sendražského kopce na krajinu celého SO ORP. V rámci okrsku lesní krajiny je potřeba pro krajinný ráz spíše zachovávat současný stav, případně zlepšovat druhovou skladbu porostů směrem k přírodě bližšímu složení. Neumísťovat výškově výrazné stavby (vyšší než je 2x výška dospělého porostu).

Ok 02 – Mezilesí

V rámci krajinného okrsku Mezilesí jsou vybrány hlavní přírodní a kulturní prvky definující krajinu – jsou uvedené v následující tabulce. Mimo definované kulturní a přírodní dominanty jsou charakterem krajiny dány i krajinné osy, které člení krajinu do menších celků.

Pro potřeby ochrany krajinného rázu je v rámci okrsku péče směřována do ochrany dělících prvků v krajině, jako jsou aleje, remízky, malé fragmenty lesa nebo oddělení intravilánu a extravilánu pomocí pásů zeleně - humna. V rámci územního plánování je potřeba dbát na umísťování nových staveb do intravilánu obcí. Zde se převážně jedná o silnice a jejich doprovodné aleje.

Pro ochranu krajinného rázu lze doporučit zachování a rozšiřování alejí kolem komunikací, rozdělování větších půdních bloků remízky nebo jinou dřevinnou vegetací, vymezení proluk ve vegetaci pro pohledy z krajiny na sídla i opačně, zástavbu směřovat do míst intravilánu s důrazem na zachování rázu sídla.

Tabulka 3.2: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 02

Id	Prvek	Charakteristika	Ochrana
1	Dřevěný kostel sv. Jana Křtitele	Dřevěný kostel v obce Slavoňov	Ochrana kulturní památky
2	Lesní porosty	Lesy jsou ze zákona vymezeny jako VKP	Ochrana přírodní hodnoty
3	Potok v přírodním korytě	drobné lesní údolí přirozených vodních toků s drobnými rybníky	Ochrana přírodní hodnoty
4	Kaplička v Mezilesí	Kulturní stavba	Ochrana přírodní hodnoty

5	Boží muka	upomínková místa kolem cest	Ochrana kulturní památky
6	Kaplička v Sendraži	Kulturní stavba	Ochrana kulturní hodnoty
7	Kaplička v Jestřebí	Kulturní stavba	Ochrana kulturní hodnoty
8	Okolí sendražského kopce	významný pohledový horizont	Ochrana přírodní hodnoty

Ok 03 – Bohuslavice

V rámci krajinného okrsku Bohuslavice jsou hlavními dominantami spíše kulturní dominanty jednotlivých obcí, případně zachovalá místa přírodních biotopů. Krajinný ráz je mimo zemědělsky využívaných půdních celků rozčleněn fragmenty lesa, krajinnými osami tvořícími předěl mezi okrsky a pohledovým horizontem v okolí kopce Horka. Mezi krajinné dominanty nutno přidat i výrazné kulturní stavby, které negativně působí na ráz krajiny, jedná se především o výškový vodojem v obci Spy a zemědělský areál u obce Vršovka.

Tabulka 3.3: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 03

Id	Prvek	Charakteristika	Ochrana
1	Kostel sv. Jakuba	kostel v obci Černčice	Ochrana kulturní památky
2	Černčická věž	zvonice v obci Černčice	Ochrana kulturní památky
3	Kaple panny Marie	kaple v obci Spy	Ochrana kulturní památky
4	Králíčkův kopec	vyhlídkové místo	Krajinný prvek
5	Rybník Kacíř	malá vodní nádrž	Ochrana přírodní hodnoty
6	Kostel sv. Mikuláše	kulturní stavba v obci Bohuslavice	Ochrana kulturní hodnoty
7	Soustava rybníků v obci Bohuslavice	soustava vodních nádrží v intravilánu obce Bohuslavice	Ochrana kulturní a přírodní hodnoty
8	Okolí kopce Horka	významný pohledový horizont tvořený lesním společenstvem	Ochrana přírodní hodnoty
9	PP Tuří rybník	rybník a mokřady v jeho okolí u obce Slavětín nad Metují	Ochrana přírodní hodnoty
10	Kaple Navštívení Panny Marie	kulturní stavba v obci Slavětín nad Metují	Ochrana kulturní hodnoty
11	Evangelický kostel	evangelický kostel v obci Bohuslavice	Ochrana kulturní hodnoty
12	Vodojem	výrazný vodojem u obce Spy	Negativní krajinná dominanta
13	Zemědělský areál	zemědělský areál u obce Vršovka	Negativní krajinná dominanta

Ok 04 – Niva Metuje

Mozaikovitá krajina je umístěna do nivy Metuje a lemována doprovodnou vegetací kolem mlýnských náhonů a ramen řeky, které tvoří osy krajiny a dělí ji do menších celků. Významnými prvky jsou zde samotná řeka Metuje, mlýnské náhony a v jejich okolí provázaná dřevinná vegetace. Celý okrsek je spíše přírodního charakteru, a tím je definována i jeho cílová vize. Cílem tedy je zachovat přírodní ráz krajiny a neumísťovat zde žádné výškové stavby, které by převýšily doprovodný porost.

Tabulka 3.4: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 04

Id	Prvek	Charakteristika	Ochrana
1	Historické stavení podhorního mlýna	historické stavení v extravilánu obce Černčice	Ochrana kulturní památky
2	Krajinná osa	řeka Metuje s doprovodnou vegetací	Ochrana přírodního prvku
3	Krajinná osa	mlýnský náhon na podhorní mlýn	Ochrana přírodního prvku
4	Krajinná osa	stará řeka u obce Slavětín	Ochrana přírodního prvku
5	Dvořáčkova vyhlídka	vyhlídkový bod na meandry řeky Metuje	Vyhlídkový bod

Okrsek 5 – Provodov-Šonov

Okrsek Provodov-Šonov je tvořen zemědělskou krajinou, kde převládají kulturní dominanty jednotlivých obcí. V krajinném rázu se uplatňují spíše kulturní dominanty jak hodnotné, tak i negativní. Mezi hlavní negativa lze zařadit průmyslový areál mezi Novým Městem nad Metují a obcí Vrchoviny s dominantní stavbou výškového komínu. V krajině chybí předěly a krajinné osy tvořené stromovou vegetací, které by od sebe oddělovaly jednotlivé půdní bloky. Významným pohledovým místem je svah nad železnicí spojující obce Václavice s Novým Městem nad Metují. Pro zlepšení krajinného rázu by bylo potřeba doplnit předěly v krajině.

Tabulka 3.5: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 05

Id	Prvek	Charakteristika	Ochrana
1	Kostel svaté rodiny	Nahořany	Ochrana kulturní památky
2	Kostel sv. Václava	kostel v obci Václavice	Ochrana kulturní památky
4	Pohledový horizont nad obcí vrchoviny	pohledový horizont na přechodu typů krajin nad obcí Vrchoviny	Ochrana místa krajinného rázu
5	Komín a průmyslový areál	výškový komín v průmyslové areálu u obce Vrchoviny	Negativní krajinná dominanta
6	Kaple sv. Ludmily	kaple v obci Městec	Ochrana kulturní památky
7	Náves Nahořany	náves obce Nahořany	Ochrana místa krajinného rázu
8	Výškový vodojem	vodojem u obce Nahořany	Negativní krajinná dominanta
9	Evangelický kostel	kostel v obci Václavice	Ochrana kulturní památky

10	Památník a válečný hrob	památník a válečný hrob v obci Václavice	Ochrana kulturní památky
11	Krajinná veduta	pohledový svah nad železniční tratí spojující Václavice a NMnM	Ochrana místa krajinného rázu
12	Vodojem	výrazný vodojem u obce Přibyslav	Negativní krajinná dominanta
13	PP Dubno	přírodní památka s fragmentem lesa	Ochrana přírodní hodnoty

Ok 06 – Rozkoš

V rámci okrsku jsou definovány dva charakteristické prvky, které se vzájemně překrývají. Jedním je VD Rozkoš, které samo je významnou dominantou krajiny, a druhým je registrovaný významný krajinný prvek Východní zátoky, jako důležitý přírodní prvek poskytující úkryt a životní prostor pro faunu i flóru vázanou na specifický biotop.

Tabulka 3.6: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 06

Id	Prvek	Charakteristika	Ochrana
1	VD Rozkoš	významná vodní nádrž	Ochrana výrazného kulturního prvku
2	Východní zátoky	registrovaný krajinný prvek spojující vodní plochu a břehové porosty	Ochrana přírodní hodnoty

Ok 07 – Intravilán Nového Města nad Metují

Hlavními dominantami krajiny jsou historické centrum se zámeckou věží, náměstím, jednotlivé obytné čtvrti se specifickou zástavbou i doprovodnou vegetací. Jelikož je tato krajina částečně městskou památkovou zónou a její dominanty jsou patrné z velké části SO ORP, je potřeba dbát na zachování těchto pohledů a nevytvářet nové dominanty, které by upozaďovaly ty stávající.

Tabulka 3.7: Navrhovaná ochrana přírodních a kulturních hodnot v okrsku Ok 07

Id	Prvek	Charakteristika	Ochrana
1	Zámek	zámek s věží jako hlavní dominanta města	Ochrana výrazné kulturní památky
2	Kostel sv. Jana Nepomuckého	kostel na úbočí svahu nad Metují	Ochrana kulturní památky
4	Kostel nejsvětější trojice	výrazný kostel historickém jádru NMnM	Ochrana výrazné kulturní památky
5	Husův sbor	kostel v obytné čtvrti	Ochrana kulturní památky
6	Vyhlídkové místo	vyhlídka na meandry Metuje	Vyhlídkový bod
7	Kostel narození Panny Marie	kostel s klášterem Milosrdných bratří	Ochrana kulturní památky

8	Klosova vyhlídka	vyhlídkový bod na meandry Metuje	Negativní krajinná dominanta
9	Kostel všech svatých	kostel v obytné čtvrti	Ochrana kulturní památky
10	Průmyslový areál	průmyslový areál	Negativní krajinná dominanta

4 NÁVRH ŘEŠENÍ POTŘEB ČLOVĚKA V KRAJINĚ

4.1 Návrh opatření pro optimalizaci hospodaření v krajině

Opatření pro optimalizaci hospodaření v krajině se týkají především opatření protierozních a lesnických, doporučení opatření ke zlepšení vodního režimu krajiny, ke zvýšení retence vody v území a ke zlepšení protipovodňové ochrany území, opatření týkající se těžby apod.

4.1.1 Zemědělství a protierozní opatření

Největším problémem současné zemědělské krajiny v ČR jsou relativně **rozsáhlé monokulturní bloky** bez překážek odtoku/proudění, dlouhé a/nebo sklonité svahy, absence mozaiky ploch s různými kulturami, plodinami, což do krajiny přináší výrazná negativa:

- Větrná eroze a vysušování půdy - rozsáhlé bloky v ploché krajině jsou ideálním místem pro rozvoj větrné eroze. Při tom je třeba zohlednit i místy nedostatečnou ochranu půdy liniovými bariérami proudění (výsadby, větrolamy) a vyšší náchylnost půd k větrné erozi z hlediska jejich struktury. Kromě zvýšené prašnosti způsobuje větrná eroze též nadměrné vysychání půdy, změny v osídlení půdním edafonem a následně i složení humusové vrstvy.
- Odtok a retence - rozsáhlé bloky umožňují rozvinutí odtoku při déle trvajících srážkách, i přesto, že mohou být zanedbatelných sklonů, zvláště pokud se na bloku nachází nějaká (byť nevýrazná) dráha soustředěného odtoku (údolnice). To způsobuje degradaci půdy v jejím profilu, snížení retence (voda rychle odtéká) a tím opět rychlejší vysoušení. Zpravidla dochází k rozlivu odtékající vody za hranici pozemku, na komunikaci, polní cestě, v zástavbě. Nedostatek vegetace zase nekryje půdu a neudrží její vlhkost.
- Průchodnost krajiny - v intenzivně obhospodařované krajině dochází k problémům s průchodností krajiny. Rozsáhlé bloky bez polních cest či travnatých pásů neumožňují opustit sídlo na krátké pochůzky po krajině, které jsou důležité pro místní obyvatele, ale například i pro rekreanty.
- Ekologický stav - rozsáhlé bloky pokryté monokulturou bez drobných krajinných prvků jako jsou remízy, meze, drobná vegetace, travnaté plochy, liniové výsadby či zamokřené lokality, bez mozaiky z různých plodin a kultur nepřispívají dobrému stavu krajiny. Pro živočichy znamenají problémy s potravou, migrací, výskytem útočišť, obvykle též znamenají menší druhovou pestrost. Rozsáhlé herbicidy a pesticidy ošetřované zemědělské monokultury jsou mrtvými plochami prakticky bez života.
- Estetika krajiny - členění krajiny drobnými prvky, častější střídání plodin, mozaika biotopů přispívají mimo jiné i k lepšímu estetickému vjemu krajiny.

Proto by měla být primárním cílem změn v zemědělském hospodaření **snaha o rozčlenění rozsáhlých bloků** bez ohledu na erozní či odtokové problémy, zprůchodnění, výsadby, mozaikovitě střídání plodin a travních či bylinných porostů.

Dalším zásadním problémem souvisejícím s intenzivním hospodařením je **hutnění půd** (pedokompakce) měřitelné penetrometry. Je způsobená především nedostatkem organického hnojení v minulosti, využíváním těžké mechanizace a clou řadou dalších faktorů. Dle Javůrek, Vlach (2008) bylo zhutněním v 80. letech minulého století postiženo 38 % orné půdy, kolem roku to bylo zhruba 45 % orné půdy, z toho 85 % tvoří zhutnění způsobené nevhodným obděláváním půdy. Velkým problémem je též utužení

podpovrchových (podorníčních) půdních vrstev, které není na první pohled zřetelné. Dle výzkumů obecně minimalizační půdoochranné technologie přispívají ke zlepšení vlastností půd a menšímu zhutnění podorníční vrstvy, sporný přínos je na již zhutněných půdách, kdy nedojde k dostatečnému rozrušení zhutnělé vrstvy v hloubce půdy. Kromě sníženého výnosu, větší (energetické) náročnosti při orbě či podorníčním kypření nebo ochuzení půdy o edafon je zde i riziko při přivalových srážkách, kdy srážka kvůli zhutnělým horizontům nezasákne do hlubších vrstev půdy a oteče rychle po zhutnělé vrstvě „jako po střeše“. Výrazněji než zbytek pozemku jsou zhutněné souvratě.

Proto je žádoucí **snižovat rozsah a míru zhutnění půd:**

- doplňováním organické hmoty do půdy (hnojení),
- udržování optimálního pH půdy (např. vápněním),
- výsevem plodin, které provzdušňují svým kořenovým systémem půdu a vytvářejí drobtovitou strukturu,
- využívání meziplodin,
- využívání strojů s menším tlakem na půdu,
- vhodná doba vjezdu mechanizace na pozemek, omezení pojezdů po pozemku,
- využívání půdoochranných (minimalizačních) technologií, s ohledem na aktuální zhutnění a půdní vlastnosti,
- rozrušování zhutnělé vrstvy mechanickými zásahy s ohledem na vlhkost půdy a hloubku kypření, následný výběr vhodných plodin.

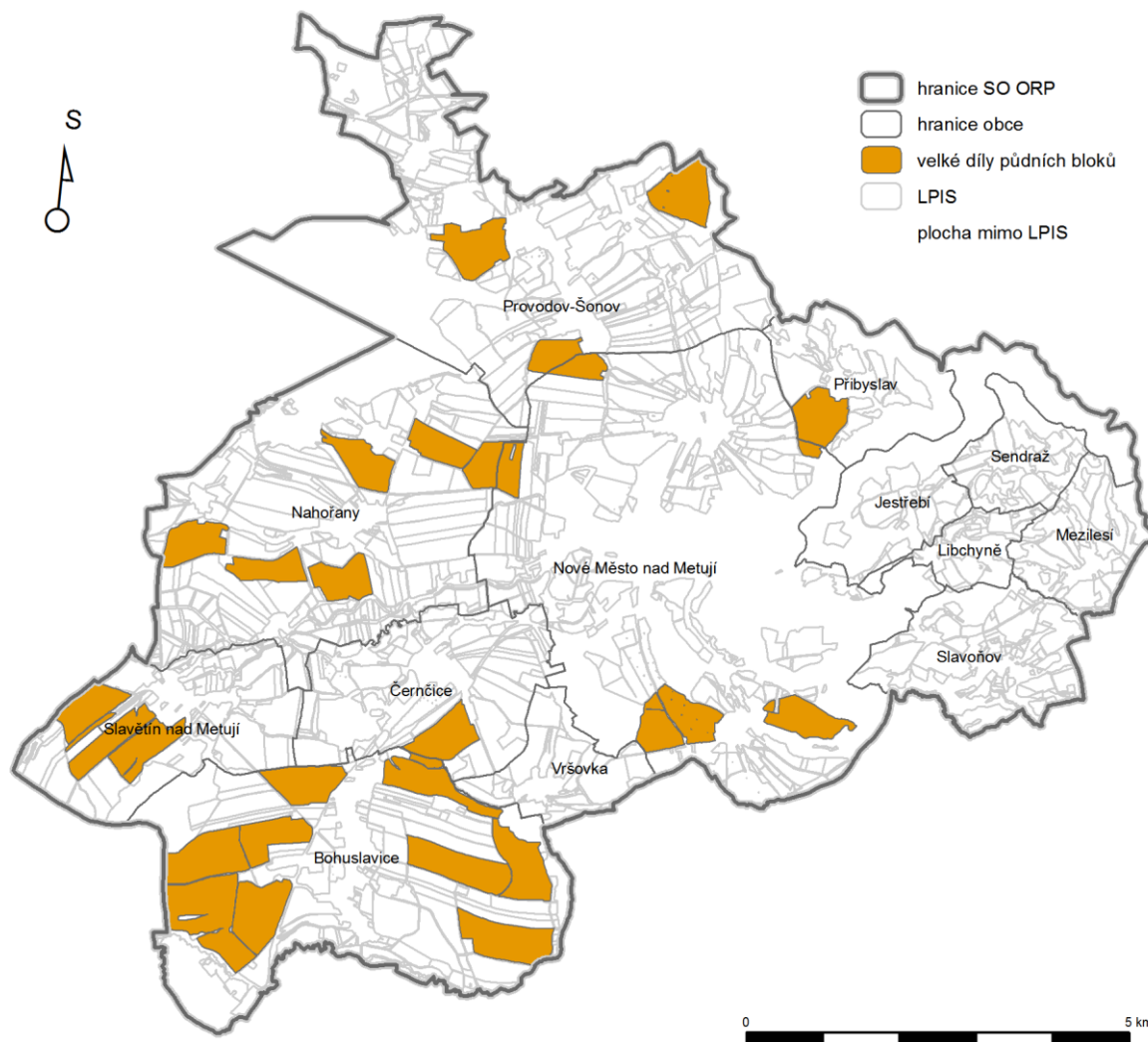
A v neposlední řadě je důležité dodržovat **zásady správné zemědělské praxe**, i ve větší míře než prikazují podmínky čerpání přímých plateb a dotací, než definuje nitrátová směrnice, hospodařit udržitelně, tak, aby nedocházelo k degradaci půdy erozí či nadměrným užíváním hnojiv a chemie, nedocházelo k zanášení příkopů a vodních nádrží sedimenty, popořít vhodnými opatřeními zadržení vody na pozemku a její zasáknutí.

V celkovém hodnocení má SO ORP Nové Město nad Metují ve srovnání s průměrem v ČR nadprůměrný zemědělský výrobní potenciál, v území SO ORP převažuje řepařská zemědělská výrobní oblast. Zemědělská půda je zde evidována na cca 66 % území, na zemědělské půdě převažuje orná půda, což koresponduje s vysokým produkčním potenciálem. Výrobní potenciál však může být oslabován nižšími úhrny srážek. Intenzivní využívání zemědělské půdy s sebou přináší řadu komplikací.

Velké půdní bloky a způsob hospodaření na nich představují rizika pro ekologickou stabilitu, biodiverzitu, prostupnost krajiny, erozi a odtok vody z krajiny. Problematika eroze, vodního režimu krajiny a biodiverzity je řešena v samostatných kapitolách, zde je věnována pozornost velkým půdním blokům.

Bylo zde identifikováno 30 „nadlimitních“ dílů půdních bloků (orná půda o výměře větší než 95. percentil - zde se jedná o 28 ha). Z těchto 30 nadlimitních DPB bylo vybráno 26 nejproblematičtějších, které doporučujeme rozčlenit výsadbou vhodné zeleně. **Rozčlenění těchto bloků zde není konkrétně navrženo, musí probíhat v souladu s protierozními, protipovodňovými a ochrannými opatřeními.** Případně může být součástí řešení problémů se špatnou prostupností krajiny (vybudování/obnova polních cest, cyklostezek lemovaných vhodnou doprovodnou zelení).

Obrázek 4.1: Problematické velké díly půdních bloků.

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

4.1.2 Vodní hospodářství

V rámci oblasti vodního hospodářství byly navrženy celkem čtyři hlavní kategorie opatření. Jedná se o návrh úprav v krajině či doporučení k aktualizaci ÚP, která budou mít při správné realizaci (příp. údržbě) jednoznačně pozitivní vliv na krajinu. Tento pozitivní vliv je však nutné chápat v souvislosti s veřejným zájmem, kterým je v rámci vodního hospodářství myšlena především ochrana municipalit před nežádoucími účinky povodní a v nezastavěných územích pak zlepšení stávajícího ekologického stavu krajiny, optimalizace odtokových poměrů v území a zlepšování stavu povrchových a podzemních vod. Jiný než veřejný zájem může být naopak těmito opatřeními potlačen (např. zisk soukromých společností ze zemědělské výroby, zábor pozemků pro realizaci opatření), proto nebývá zpravidla jejich realizace jednoduchá. Jedním z nejdůležitějších nástrojů sloužících k prosazování realizace výše uvedených veřejně prospěšných opatření je územně plánovací dokumentace. Návrhy v oblasti vodního hospodářství byly proto v této studii pojaty jako soubor doporučení a upozornění souvisejících s obsahem stávajících územních plánů a dalších strategických dokumentů. Doporučení a návrhy byly rozděleny do těchto čtyř hlavních kategorií:

- Protipovodňová ochrana;
- Vymezení potenciálních lokalit pro umístění vodních nádrží, mokřadů;
- Revitalizace vodních toků, hlavních odvodňovacích zařízení;
- Vymezení niv.

Popis opatření a doporučení spadajících do uvedených kategorií je předmětem kapitoly 5.1.

4.1.3 Lesnictví

Shrnutí problémů z průzkumů a rozborů

Lesy kromě hospodářského významu mají současně pozitivní vliv na ekologickou stabilitu, na ochranu proti erozi jak větrné tak vodní, zlepšují mikroklima v území, tvoří úkryt pro živočichy, jsou využívány ke krátkodobé rekreaci atd.

Území SO ORP Nové Město nad Metují, jak již bylo uvedeno v Doplnujících průzkumech a rozbořech, je pokryto lesy poměrně nerovnoměrně, lesy se vyskytují zejména ve východní a severní části území.

V Doplnujících průzkumech a rozbořech se zjišťovalo pokrytí lesa celého SO ORP, rozložení lesa v rámci SO ORP, kategorie lesa a byl proveden rozbor přírodních lesních oblastí.

V návrhové části se pak podrobněji hodnotily jednotlivé obce z hlediska lesnatosti (poměr mezi rozlohou obce a rozlohou lesní půdy) a jeho rozložení na území obce.

Tabulka 4.1: Hodnocení lesnatosti a rozložení lesa v území.

% lesnatosti	Slovní popis
Do 5%	velmi nízká
6 - 15%	nízká
16 - 30%	průměrná /střední
31 – 50%	vysoká
51 a více	velmi vysoká

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

Hodnocení rozložení lesa bylo provedeno nad mapou vizuálně s přihlédnutím na sousední/hraniční lesní porosty.

Návrhy opatření

Doporučení jsou formulována slovně s lokalizací (př. severovýchod, střed obce, atd.).

Pro zvýšení lesnatosti byla navrhována následující doporučení:

- založení/rozšíření stávajících remízků
- založení pásů podél vodních toků, podél cest.

Z hlediska lesnického hospodaření je výhodnější zvyšování lesnatosti rozšířením stávajících lesních komplexů, ale z hlediska vnímání krajiny je zase vhodnější zakládání menších lesíků.

V obcích, kde byla lesnatost velmi nízká a nízká nebo v případě, že je les soustředěn jen do jedné části obce, byla doporučena „lokalizace“, která je zakreslená v Hlavním výkrese formou polygonu a jedná se pouze o doporučení, které musí být dále řešeno ve spolupráci s vlastníky pozemků prostřednictvím realizačního projektu pro zalesňování. Často se tyto „lokality“ překrývají nebo zasahují do návrhů v oblasti ochrany přírody a biodiverzity – plochy ESP, což je v pořádku. Primárním cílem zalesnění není zvyšování plochy lesů na úkor kvalitní zemědělské půdy, ale zejména zlepšení ekologického stavu krajiny, mikroklimatu a současně vytvoření úkrytů pro živočichy a v neposlední řadě vytvoření přirozených bariér proti větrné erozi. Bude se jednat o lesy, kde bude nad funkcí produkční převyšovat mimoprodukční funkce (protieozní, ekologická, estetická, rekreační).

V případech, kdy se doporučení k zalesnění kryje s konkrétnějším návrhem, zejména vodohospodářským, má tento návrh přednost, respektive, tento návrh bude pak více funkční.

4.2 Návrh opatření pro rozvoj rekreace a cestovního ruchu

4.2.1 Shrnutí problémů z Doplňujících průzkumů a rozborů

Nedostatky, které byly zjištěny v rámci Doplňujících průzkumů a rozborů územní studie krajiny:

- absence komunikací vedoucích k rekreačním a turistickým cílům,
- absence značených tras vedoucích k rekreačním a turistickým cílům,
- absence zázemí pro turisty,
- absence dalších forem turistiky.

Turistický ruch se ve SO ORP Nové Město nad Metují koncentruje především do území města Nové Město nad Metují, ve kterém se taktéž soustředí turistická a rekreační infrastruktura území. Významná turistická lákadla nadregionálního a regionálního významu se soustředí do východní části SO ORP (Nové Město n. M.) a do severní části území (vodní nádrž Rozkoš) – chatoviště, kempy či zahradní kolonie se nacházejí v obcích Nahořany, Nové Město nad Metují a Provodov-Šonov.

Až na krajinu kolem Nahořan s nedostatečnými liniovými a plošnými prvky zeleně v krajině se extravilán obcí vyznačuje dostatečnou atraktivitou, mozaikovitostí zemědělské krajiny. V krajině se nachází síť účelových komunikací, v některých obcích jsou však komunikace slepě zakončeny.

Dle výzkumu organizovaného agenturou CzechTourism v letech 2011 – 2013 prudce klesá od roku 2000 počet přenocování, tedy dlouhodobá návštěvnost území. Příčinou krátkodobé návštěvnosti území SO ORP může být právě koncentrace rekreační infrastruktury do hlavního města SO ORP, která podporuje jednodenní návštěvnost. Dle Rozboru udržitelného rozvoje území (2016) je problémem soustředění ubytovacích kapacit do Nového Města n. M., mnoho okolních obcí má dosud nevyužitou příležitost v nabídce ubytování, např. v podobě nastupujícího trendu – agroturistiky.

Problémem je také nedostatečná atraktivita účelových komunikací, s chybějící liniovou zelení. Ze Strategie rozvoje Dobrovolného svazku obcí Region Novoměstsko vyplývá, že je potřeba investovat do rozšíření nabídky pro využití volného času obyvatel – kulturní zařízení, kulturní akce, hřiště, sportoviště apod. V mnoha obcích chybí možnosti koupání a jiné zajímavé možnosti rekreace v krajině.

4.2.2 Návrhy opatření

V návaznosti na výše uvedené problémy v území byly pro téma Rekreace a turistický ruch navrženy následující typy opatření:

- budování cyklostezek a značených tras pro pěší,
- výsadby zeleně podél účelových komunikací.

Uvedená opatření jsou zakreslena do Hlavního výkresu pomocí liniového a bodového vymezení. Liniová opatření v podobě nových cyklostezek a turistických tras jsou vymezena pouze orientačně, přesné vedení tras je nutné upřesnit v rámci tvorby územních plánů obcí a s Klubem českých turistů. Při navrhování nové komunikace je vhodné posoudit její vedení vzhledem k možnostem rekreace v okolí, terénu a případně inspirace v historickém vedení komunikace.

Bodová opatření jsou vymezena pouze orientačně a určují jen obec, kde se má dané opatření realizovat. Přesné nastavení daného opatření je nutné upřesnit s vlastníky pozemků a s dalšími dotčenými stranami.

Navržena byla dále opatření, která nebyla znázorněna ve výkresu, jedná se o následující:

- budování zázemí pro cyklisty a pěší turisty (stravování, ubytování)

Doporučena byla následující opatření:

- vést trasy pro cyklistiky a pěší mimo rušné silnice
- doplnit cyklotrasy infrastrukturou pro cyklisty
- vymežit v územním plánu plochy zeleně v návaznosti na sídlo
- zvýšit počet na sebe navazujících účelových komunikací v krajině

Přesnější popis problémů a navržených opatření v rámci územní studie krajiny v jednotlivých obcích je uveden v Kartách obcí.

4.3 Návrh opatření pro zlepšení sídelních propojení a prostupnosti krajiny pro člověka

4.3.1 Shrnutí problémů z průzkumů a rozborů

Prostupnost krajiny byla vyhodnocena na základě vzájemné dosažitelnosti jednotlivých sousedících sídel po komunikacích s velmi nízkou nebo nulovou intenzitou pohybu motorových vozidel. Jedná se o komunikace nižšího řádu.

Vhodné typy komunikací pro pěší a cyklisty

- účelové komunikace - polní a lesní cesty
- místních komunikace III. a IV. třídy
- krátké úseky silnic III. třídy
- pěšiny (pouze pro pěší)

Nevhodné typy komunikací pro pěší a cyklisty

- dálnice
- rychlostní silnice
- silnice I. třídy
- silnice II. třídy
- dlouhé úseky silnic III. třídy

Vzájemná prostupnost mezi sídly nesmí být omezena nebo přerušena překážkami průchodnosti. Těmito překážkami jsou především bloky orné půdy, dále pak neprůchodné lesní porosty, neprůchodné antropogenní objekty, vodní toky a vodní plochy, velmi členitý terén.

Do analýzy bylo zahrnuto celkem 35 sídel, mezi kterými bylo z hlediska prostupnosti hodnoceno 58 propojení. Výsledky analýz ukazují, že prostupnost krajinou je v 53 % zkoumaných propojení dobrá.

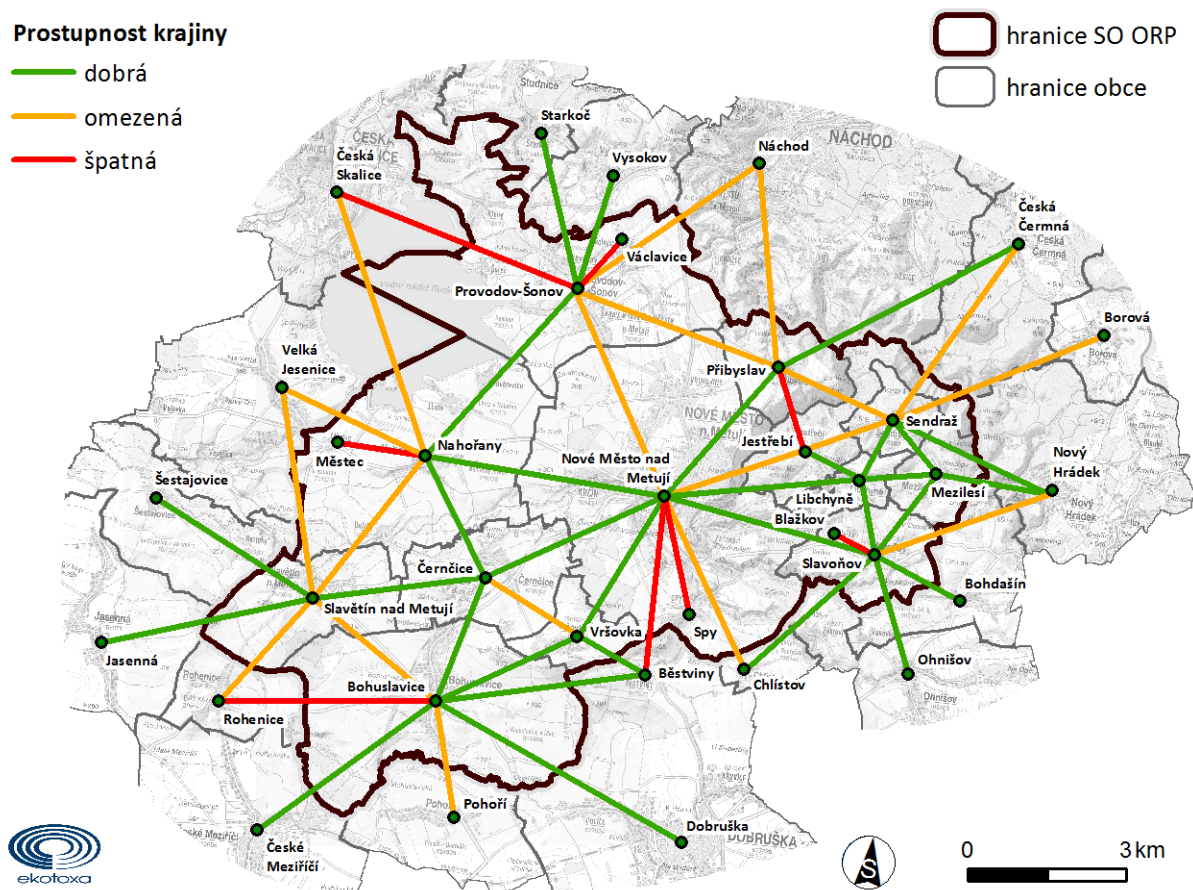
Tabulka 4.2: Kvalita vzájemných propojení sídel.

Kvalita prostupnosti	Počet propojení	Zastoupení (%)
dobrá	31	53
omezená	19	33
špatná	8	14

Zdroj: ÚAP 2016, ZABAGED, Ekotoxa 2017

Na území SO ORP Nové Město nad Metují se nachází bloky orné půdy, které omezují přímé propojení mezi sídly v rámci obce nebo do okolních obcí po komunikacích vhodných pro pěší a cyklisty. V severovýchodní části území je propojení obcí omezeno především členitým terénem a vodním tokem.

Obrázek 4.2: Kvalita prostupnosti krajiny.

Zdroj: ÚAP 2016, ZABAGED, Ekotoxa s.r.o. 2017

4.3.2 Návrhy opatření

Návrhy pro zlepšení prostupnosti jsou provedeny formou směrů chybějícího propojení mezi sídly. Celkem je navrženo 25 těchto směrů.

Pro navržené směry propojení je doporučeno při realizaci vycházet:

- z návrhů územních plánů
- z návrhů Plánu společných zařízení Komplexních pozemkových úprav
- ze stávajících parcel cest, které jsou evidovány v katastru nemovitostí, ale fyzicky v krajině neexistují

Optimální realizace propojení by měla být v souladu s realizacemi v krajině týkající se především erozního ohrožení a odtokových poměrů, ale také ochrany přírody, krajinného rázu, rekreace a cestovního ruchu.

Tabulka 4.3: Navržené směry propojení sídel pro zvýšení prostupnosti krajiny.

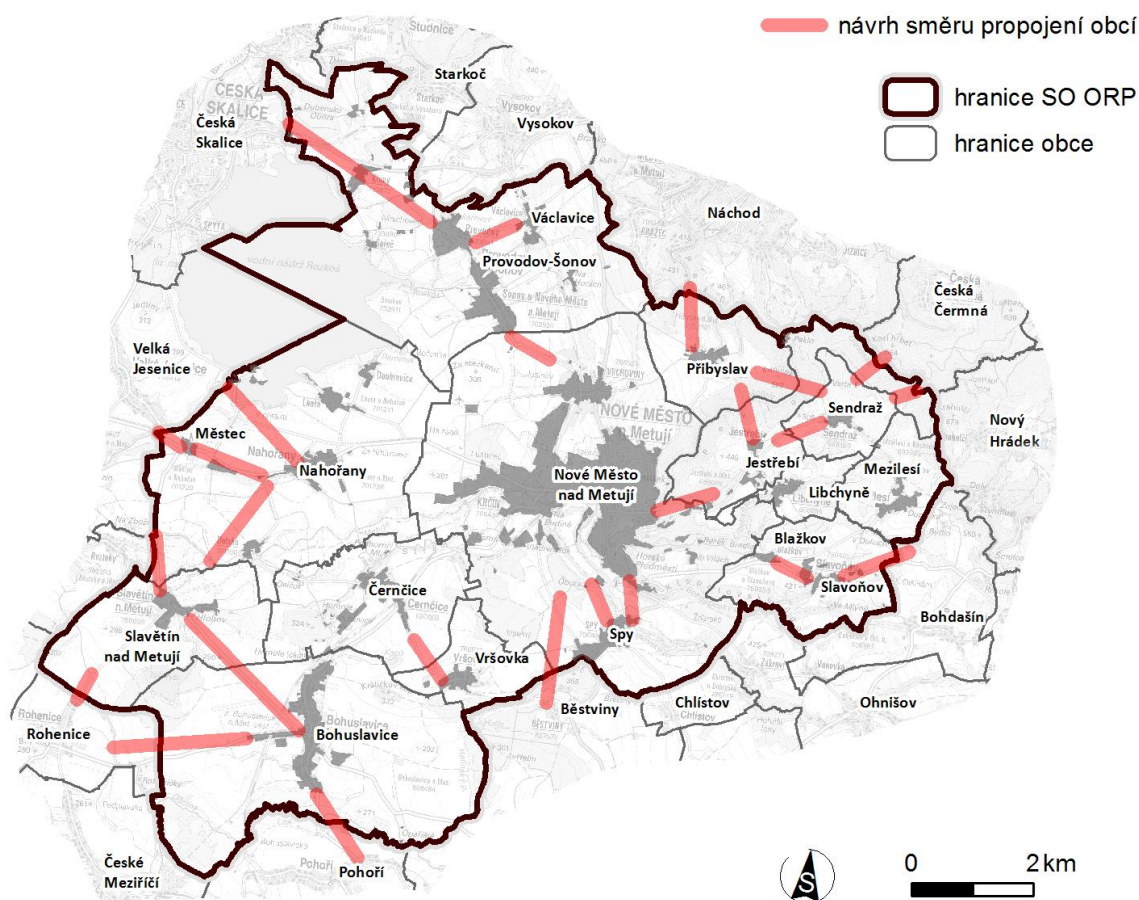
Obec	Příčina špatné prostupnosti	Navržené propojení sídel ve směru	Při realizaci propojení doporučeno vycházet z
Bohuslavice	bloky orné půdy, travní porosty	Slavětín nad Metují (PRO-009), mimo SO ORP (PRO-010, PRO-	umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví

Obec	Příčina špatné prostupnosti	Navržené propojení sídel ve směru	Při realizaci propojení doporučeno vycházet z
		011)	obce, případně jiných vlastníků
Černčice	bloky orné půdy	Vršovka (PRO-012)	umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků
Jestřebí	bloky orné půdy, vodní tok, lesní porosty, členitý terén	Nové Město nad Metují (PRO-016), Přibyslav (PRO-020), Sendraž (PRO-021)	umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků
Libchyně	-	-	-
Mezilesí	-	-	-
Nahořany	bloky orné půdy	Slavětín nad Metují (PRO-006), mimo SO ORP (PRO-003, PRO-004), v rámci obce (PRO-005)	výstupů Komplexních pozemkových úprav a umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků
Nové Město nad Metují	bloky orné půdy, vodní tok, členitý terén, travní a lesní porosty	Jestřebí (PRO-016), Provodov- Šonov (PRO-017), mimo SO ORP (PRO-013), v rámci obce (PRO-014, PRO-015)	umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků
Provodov- Šonov	bloky orné půdy, vodní plocha	mimo SO ORP (PRO-001), v rámci obce (PRO-002)	umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků
Přibyslav	vodní tok, členitý terén	Sendraž (PRO-2019), Jestřebí (PRO-020), mimo SO ORP (PRO-018)	umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků
Sendraž	bloky orné půdy, členitý terén	Přibyslav (PRO-2019), Jestřebí (PRO-021), mimo SO ORP (PRO-022, PRO-023)	z výstupů Komplexních pozemkových úprav a z umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků
Slavoňov	bloky orné půdy	mimo SO ORP (PRO-025), v rámci obce (PRO-024)	umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků
Vršovka	bloky orné půdy	Černčice (PRO-012)	umístění existujících parcel původních cest ve vlastnictví obce, případně jiných vlastníků

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

Uvedená opatření jsou zobrazena v Hlavním výkrese formou liniových prvků.

Obrázek 4.3: Návrhy směrů propojení sídel pro pěší a cyklisty.

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

4.4 Návrh řešení krajinných souvislostí s požadavky na urbanizaci území z územně plánovací dokumentace a z dalších podkladů

V rámci územní studie krajiny byly krajinné souvislosti s požadavky na urbanizaci území a návrh na jejich řešení specifikovány v několika kapitolách a tematických částech studie.

Při rozhodování o tom, kterou zastavitelnou plochu schválenou územním plánem upřednostnit, případně při rozhodování o vymezení nových zastavitelných ploch i jiných návrhů v krajině, doporučujeme využít všechna

- výstupní data ÚSK – především vrstvy k doplnění jevů ÚAP
- návrhy a doporučení uvedené podrobně v Kartách obcí
- metodické postupy a texty uvedené ve zprávě k návrhové části ÚSK

Shrnutí nejdůležitějších doporučení a návrhů řešených v ÚSK v souvislostech s požadavky na urbanizaci území:

1. Identifikace zastavitelných ploch v území, vyjádřených v části Doplnující průzkumy a rozborů v kap. 7.1, u kterých lze identifikovat vznik rizikového rozhraní s krajinou, nebo s problematickým vztahem ke krajinnému obrazu dominanty – především v obcích Bohuslavice, Černčice, Provodov-Šonov, část Václavice, Slavoňov a Nové Město nad Metují.

Návrh na ochranu vedut je znázorněn v samostatné Příloze č.1 Návrhové části studie.

Velký význam v krajině má také významná přírodní dominanty - vodní dílo Rozkoš, které je dokladem člověkem přetvářené kulturní krajiny. Pro upozornění na krajinný obraz, rozsáhlé vodní plochy, lemované menšími lesními porosty a liniíovou zelení, která dominuje ploché krajině, by mělo být vytvořeno a chráněno stanoviště (odpočívadlo při silnici I/14).

Vodní dílo je chráněno ustanoveními vodního zákona (*vodoprávní úřad může na návrh vlastníka vodního díla v zájmu jeho ochrany rozhodnutím stanovit ochranná pásma podél něho a zakázat nebo omezit na nich podle povahy vodního díla umístování a provádění některých staveb nebo činností*). Z hlediska ochrany estetické hodnoty a neporušení celkového krajinného obrazu je také důležité chránit bezprostřední okolí jezera, zejména kontaktní pás při vodní hladině tzn. chránit a doplňovat břehovou zeleň, a pečlivě zvažovat zonaci území ve směru od vodní plochy. Kontaktní pás by měl být považován za nezastavitelné území vyjma technických staveb vodohospodářských, případně rekreačních (mola) přímo souvisejících s vodní hladinou. (*Nabízí se příkladně následující zonace (skladba pásem): vodní plocha > břeh (pláž) cca 20m > břehový porost (les, liniíová zeleň, travní porost) min 25m > ochranné pásmo min 25m, > cesta min 5m > funkční využití území včetně zastavitelných ploch. Taková skladba do jisté míry odpovídá také historickému uspořádání kontaktu sídel s krajinou, ve kterém tvořilo přechodový pás mezi sídlem a krajinou záhumní*).

2. Sídlní potenciál krajiny (kapitola 4.2. Doplnujících průzkumů a rozborů) jako souhrn podmínek nezbytných pro harmonický rozvoj sídelní struktury, odvozených ze základních předpokladů pro územní rozvoj jednotlivých sídel (podkladem byl materiál MMR „rozvojové znaky obcí“, který je k dispozici na ÚÚR). Jsou reflektovány veškeré rozvojové plochy převzaté z ÚAP a ÚPD, přičemž ÚSK vyznačuje rizika spojená s urbanizací tj. jejich reálným využitím, aniž by zpochybňovala platnou ÚPD. Nicméně podobně jako rizika využití jednotlivých rozvojových ploch je důležité identifikovat globální riziko jejich celkového rozsahu (zejména z hlediska záboru ZPF), jako upozornění pro přípravu nových územních plánů případně změn, a k tomu může sloužit mimo jiné sídlní potenciál.

Rozsah zastavitelných ploch všeobecně, zejména vně zastavitelného území sídel, který byl posouzen v rámci zjištění sídelního potenciálu v řešeném území SO ORP, není korigován reálnými rozvojovými předpoklady obcí.

Návrhy a doporučení:

- **Ověřit rozsah zastavitelných ploch,** zejména posoudit odůvodnění záboru ZPF v územních plánech, případně navrhnout etapizaci jejich využití.
- **Navrhnout identifikátory pro sledování využití zastavitelných ploch sledované v rámci aktualizací ÚAP,** zejména z hlediska efektivního využití zastavitelných ploch a jejich polohy.

3. Doporučení pro řešení protierozní ochrany (kapitola 5.3. Návrhové části studie) – při plánování nových ploch v krajině doporučujeme respektovat výstupy uvedené v kapitole 5.3., v Kartách obcí a ve

vrstvách zobrazených ve výkresové dokumentaci návrhové části, především vyhodnotit erozně-odtokovou situaci NAD plánovanou plochou, vyřešit způsob zachycení a odvedení vody (materiálu) z pozemku pro ochranu plánované zástavby, případně zajistit výsadby izolační zeleně na ochranu proti větru.

4. Doporučení opatření ke zlepšení vodního režimu krajiny, ke zvýšení retence v území a ke zlepšení protipovodňové ochrany území (kapitola 5.1. Návrhové části studie) – zde jsou uvedeny návrhy opatření, doporučení a upozornění v souvislosti se stávající i plánovanou zástavbou. Při plánování nových ploch v krajině doporučujeme respektovat výstupy uvedené v kapitole 5.1., v Kartách obcí a ve vrstvách zobrazených ve výkresové dokumentaci návrhové části, především vyhodnotit erozně-odtokovou situaci NAD plánovanou plochou, vyřešit způsob zachycení a odvedení vody pro ochranu plánované zástavby.

5. Vymezené VKP údolní niva – ve VKP niva doporučujeme nevymezovat zastavitelná území – viz kapitola 5.2 Návrhové části studie a především Karty obcí.

6. Doporučení opatření k ochraně a zvýšení biodiverzity a k předcházení fragmentace krajiny (kapitola 5.4 Návrhové části studie) – doporučení pro vymezování zastavitelných ploch v plochách DMK a MVÚ, kontrola vrstvy biotopů a NDOP (národní databáze ochrany přírody) při vymezování nových zastavitelných ploch. U obcí s možností vymezit zastavitelné plochy mimo plochy přírodních biotopů doporučujeme tak učinit.

5 NÁVRH ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ, SNIŽOVÁNÍ OHROŽENÍ A PŘEDCHÁZENÍ RIZIKŮM V KRAJINĚ

5.1 Doporučení opatření ke zlepšení vodního režimu krajiny, ke zvýšení retence v území a ke zlepšení protipovodňové ochrany území

Při zpracování doporučení ke zlepšení vodního režimu krajiny, ke zvýšení retence vody v území a ke zlepšení protipovodňové ochrany řešeného území byl zvolen následující postup prací:

1. návrh konkrétních opatření a formulace doporučení vedoucích ke zlepšení stávajícího stavu území,
2. zobecnění a kvantifikace zjištěných problémů na rámec řešeného území (katastrů obcí),
3. kvantifikace provedených návrhů a doporučení.

V textu níže jsou podrobněji popsány výše vyjmenované kroky řešení.

5.1.1 Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů

Jako podklad pro návrh výše uvedených opatření sloužilo vyhodnocení území, které bylo provedeno v rámci části *Doplnující průzkumy a rozborů*. Podkladem pro tato vyhodnocení byly výstupy (závěry) analytické části, terénní průzkumy a zpracované dokumentace (studie, ÚPD, KoPÚ, investiční záměry atd.).

5.1.2 Návrhy opatření, doporučení a upozornění

Na základě zjištěných problémů byly pro každou obec (resp. její katastr) provedeny odpovídající návrhy opatření a byla formulována doporučení, která povedou ke zlepšení stávající vodohospodářské situace v území a budou lépe reagovat na probíhající změnu klimatu. Formulace těchto konkrétních návrhů je obsažena v Kartách obcí – Část II. textové části návrhu. Lokalizace návrhů viz *Grafická část*. Zásadním rysem zde popisované metodiky návrhu je také fakt, že problémy a na ně reagující opatření byla posuzována nejen v rozsahu jednotlivých katastrů nebo obcí, ale i v širším kontextu. Často totiž v praxi dochází k situaci, kdy příčina vzniká na území jiné obce či katastru, než kde se projevuje její problematický důsledek. Je důležité, aby se dařilo do územních plánů zapracovávat i ta opatření, která slouží pro jinou obec, než pro kterou je územní plán zhotovován.

Na základě zjištěných problémů byly doporučeny kategorie návrhů a doporučení, které by měly posloužit ke zlepšení stávající vodohospodářské situace v území.

Kategorie návrhů a doporučení

1. Protipovodňová ochrana

V rámci protipovodňové ochrany bylo rozlišeno ohrožení dle toho, zda se jedná o ohrožení zástavby odtokem z plochy povodí (jak plošným, tak soustředěným) či ohrožení zástavby rozlivem vodního toku (na definovaném toku dle CEVT).

- Opatření pro mírnění povrchového odtoku z plochy povodí - Podkladem pro tuto analýzu byla identifikace tzv. kritických bodů KB a jejich přispívajících ploch PKB v území (vymezené VÚV TGM, v.v.i.), linie odtoku vytvořené z DMT, územně plánovací dokumentace, PDP a další.

Dle dostupných podkladů byly identifikovány obce, ve kterých jsou ohroženy stávající stavební objekty povrchovým odtokem z plochy povodí v době přívalových srážek. V zájmovém území SO ORP Nové Město nad Metují byly identifikovány následující obce s KB:

Tabulka 5.1: Souhrn všech kritických bodů (KB) a jejich sběrných ploch.

Obec	Počet původně vymezených KB	Počet skutečně ohrožených KB	Součet přispívajících ploch ohrožených KB (ha)
Libchyně	2	2	463,71
Nové Město nad Metují	4	4	2432,66
Provodov-šonov	8	8	960,09
Slavětín nad Metují	3	2	382,63
Slavoňov	1	0	0,00
Celkový součet skutečně ohrožených KB		16	4239,09

 obec s významným KB

Zdroj: VÚV, 2015 a EKOTOXA s.r.o., 2018

V rámci terénního průzkumu byla vyhodnocena situace v místech kritických bodů (zdroj VÚV TGM, v.v.i.) a v případě, kdy se ohrožení zástavby potvrdilo, byla navržena opatření v jednotlivých kartách obcí. Mimo tyto kritické body byly vytipovány body problémové PB (nebyly vymezeny VÚV) na základě terénního průzkumu, zkušeností z povodňových událostí apod.

Tabulka 5.2: Souhrn všech problémových bodů (PB) a jejich sběrných ploch.

Obec	Počet vymezených PB	Součet přispívajících ploch ohrožených PB (ha)	Obec	Počet vymezených PB	Součet přispívajících ploch ohrožených PB (ha)
Černčice	1	225,05	Nové Město nad Metují	1	152,62
Celkový součet	2				377,67

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

Popis problémů je uveden v kartách jednotlivých obcí. Důležité v této kapitole jsou přispívající plochy zmíněných kritických bodů. Ohrožené obce byly vytipovány na základě kritických bodů, které jsou, velmi zjednodušeně, závěrným profilem celého povodí – je zde znázorněn problém, ale samotné řešení náleží

přávě k přispívajícím plochám těchto kritických bodů. V kartách obcí jsou tato povodí popsána s odkazem na další obce, se kterými je potřeba zkoordinovat návrhy opatření v ploše povodí.

Ohrožené hranice zástavby nebo směry soustředěného průtoku skrz zástavbu jsou vymezeny liniemi s označením OZO v následujících obcích:

Tabulka 5.3: Vymezené hranice ohrožení zástavby nebo směry soustředěného průtoku přes zástavbu (OZO).

Obec	Počet vymezených úseků OZO	Obec	Počet vymezených úseků OZO
Provodov-Šonov	4	Mezilesí	1
Celkový součet	5		

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

- Protipovodňová ochrana na tocích - Byly identifikovány obce, které jsou povodňově ohroženy více než ostatní. Jedná se o obce, kterými protékají vodní toky, s nízkou mírou povodňové ochrany. Při tomto vyhodnocení bylo přihlíženo ke KB na vodních tocích a kapacitám koryt. Pro zmírnění následků povodní a zpoždění povodňové vlny byla navržena opatření, která jsou uvedena v jednotlivých kartách obcí. Úseky vodních toků ohrožující zástavbu rozlivem jsou vymezeny liniemi s označením OZR a jsou vymezeny v následujících obcích:

Tabulka 5.4: Vymezené úseky vodních toků ohrožující zástavbu rozlivem (OZR).

Obec	Počet vymezených úseků OZR	Obec	Počet vymezených úseků OZR
Černčice	1	Provodov-Šonov	3
Nové Město nad Metují	1	Vršovka	1
Celkový součet	6		

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

Jedním z možných řešení protipovodňové ochrany je návrh suchých retenčních nádrží. Ty jsou v návrzích označovány zkratkou SRNn. Nové suché retenční nádrže byly navrženy v obcích Černčice, Provodov-Šonov a Vršovka. Na hranici obce Jestřebí a Libchyně je územním plánem navržena suchá retenční nádrž, u které byla touto studií upravena zátoka. Územní plán Libchyně vymezuje ještě plochy pro další 2 suché retenční nádrže, jejich profily byly terénním šetřením vyhodnoceny jako nevhodné pro suché retenční nádrže a byl navržen vhodnější profil. Profily z územního plánu byly ponechány pro možnou realizaci menších vodních nádrží.

V rámci zpracování studie nebyly v plánovacích dokumentacích nalezeny dvě suché retenční nádrže v Bohuslavicích. Tyto dvě nádrže proto byly zakresleny pod označením SRNs.

Nad rámec těchto kategorií jsou vymezené ještě úseky řek s převzatými návrhy technických protipovodňových opatření – značené jako PO, a to v obcích Nahořany a Nové Město nad Metují.

2. Vymezení potenciálních lokalit pro umístění vodních nádrží, mokřadů

Kromě suchých retenčních nádrží byly na základě mapování historických vodních ploch (1. a 2. vojenské mapování) vytipovány lokality pro vymezení vodních ploch. Tato místa představují vysoký potenciál pro zlepšení vodního režimu v krajině. Dalším faktorem pro návrh vodních ploch byla morfologie terénu a hydrologický režim v krajině. Funkce navržených vodních ploch mohou být různé – vodní nádrž akumulární, sedimentační, tůň, mokřad, apod. Na území SO ORP Nové Město nad Metují byly navrženy celkem 2 vodní plochy. Podrobné návrhy jsou uvedeny v jednotlivých kartách obcí. V obci Nahořany se jedná o obnovu zaniklé vodní nádrže a ve Slavětíně nad Metují o návrh převzatý z územního plánu obce. Doporučujeme, aby uvedené vodní plochy byly navrhovány tak, aby neplnily pouze jednu funkci. Je vhodné, aby vodní díla plnila více funkcí zároveň, tzn., aby měla stálé nadržení, které zaručí jejich další funkci (např. rekreační, ekologickou atd.). Posouzení možných funkcí nádrže musí být provedeno s ohledem na morfologii terénu a další vstupní parametry, proto je doporučeno podrobnější projekční rozpracování těchto návrhů. Lokalizace navrhovaných vodních ploch viz *Grafická část*.

3. Revitalizace vodních toků, hlavních odvodňovacích zařízení

V úsecích toků, kde byl v PDP identifikován nepříznivý ekologický stav a kde byly v minulosti provedené technické zásahy do přirozené trasy koryta vodního toku, které měly za následek ztrátu jeho přirozené členitosti, byla navržena revitalizace těchto úseků vodních toků. Dále byla navržena revitalizace napřímených úseku upravených koryt drobnějších toků a hlavních odvodňovacích zařízení. Doporučujeme revitalizaci posuzovat a dále navrhovat i s ohledem na její možnou protipovodňovou funkci. Vhodné je také zvážit i funkci rekreační, pokud je to v daném místě účelné. Lokalizace úseků doporučených k revitalizaci viz *Hlavní výkres*.

Tabulka 5.5: Vymezené úseky vodních toků k revitalizaci (REV).

Obec	Počet úseků navržených k revitalizaci	Obec	Počet úseků navržených k revitalizaci
Bohuslavice	2	Jestřebí, Mezilesí	1
Nahořany	1	Provodov- Šonov	1
Nové Město nad Metují	1		
Celkový součet	6		

Zdroj: Plány dílčích povodí, 2015 a EKOTOXA s.r.o., 2018

4. Vymezení niv

Nivy vodních toků lze využít nejen k rozlivům vody za povodňové situace, ale i k možnému vybudování přírodě blízkých prvků, jako je např. obnova říčních ramen, tvorba přírodě blízkých paralelních koryt, vytváření tůní v nivě toku a výsadbou stanovištěně vhodných doprovodných dřevin. Vybudováním těchto prvků bude podpořena retenční a akumulární schopnost niv. Nivy jsou vymezeny na územích obcí: **Bohuslavice, Černčice, Nahořany, Nové Město nad Metují a Slavětín.**

5.2 Rámcové vymezení niv vodotečí

5.2.1 Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů

Na území SO ORP Nové Město nad Metují zatím nebyly vymezeny VKP údolní niva. VKP údolní niva jsou zásadní pro zadržování vody v krajině a druhovou rozmanitost a další ekosystémové služby (udržování kvality vody, mikroklima, apod.). Níže je popsán postup, jakým bylo přistupováno k návrhům těchto prvků.

5.2.2 Návrhy opatření

Použitý způsob vymezení údolní nivy

Vymezování VKP údolní niva probíhalo v měřítku 1 : 15 000 až 1 : 10 000. Při transponování do měřítek menších je proto potřeba počítat s chybou vymezení a hranici brát jako maximální možnou, kterou lze v rámci zpřesnění redukovat. K základnímu orientačnímu vymezení byl využit digitální model terénu, který byl získán z dat ZABAGED, tj. vrstevnic. Jako jeden z dostupně a časově využitelných podkladů se jeví sklon svahů (v blízkosti vodních toků).

Vstupní charakteristikou byla i vymezená záplavová území, resp. území zaplavovaná při povodňových průtocích Q_{100} . Rozsah rozlivu je však v podmínkách ČR spočítán pro omezenou část toků, v rámci řešeného území se jednalo pouze o toky Metuje a Dědina. U vodních toků, kde není stanoveno záplavové území, byly využity ostatní dostupné podklady.

Dalším podkladem pro vymezení VKP údolní nivy byly mapy bonitovaných půdně-ekologických jednotek (BPEJ). Data jsou pro zájmové území dobře dostupná. Hranice jednotek však často neodpovídají hranicím nivy v terénu. Proto jsou tato data opět využitelná jen jako orientační podklad.

Další poznámky k postupu vymezení VKP údolní niva

- Lesní pozemky nacházející se v nivách řek vymezených např. z geomorfologického pohledu jsou z vymezování údolní nivy vyňaty (nejsou předmětem řešení), neboť jsou již chráněny dle obecné ochrany přírody jako VKP les.
- Úzká dna údolí drobných vodotečí nelze nazývat nivou. Včetně břehových porostů je ale obvykle vhodné považovat je za součást VKP vodní tok, stejně jako krátké zemědělské vodoteče a pramenné oblasti toků.

Nivy vodních toků lze využít nejen k rozlivům vody za povodňové situace, ale i k možnému vybudování přírodě blízkých prvků, jako je např. obnova říčních ramen, tvorba přírodě blízkých paralelních koryt, vytváření tůní v nivě toku a výsadbou stanovištně vhodných doprovodných dřevin. Vybudováním těchto prvků bude podpořena retenční a akumulační schopnost nivy.

Cílovým stavem lokalit VKP údolní niva by měly být přírodně blízké plochy, nejlépe trvalé travní porosty, porosty dřevin, tj. funkční plochy krajinné zeleně, zemědělské – louky a další funkční plochy, které podporují přírodě blízké využití (např. extenzivní rekreace je do určité míry vhodná). Nevhodná je nová zástavba, nové plochy technické infrastruktury a také orná půda. Pokud aktuální stav neodpovídá cílovému využití, je potřeba jej změnit.

Vymezené nivy vodních toků jsou zahrnuty v kartách obcí v části „Vodní režim krajiny, retence vody v území, ohrožení povodněmi“. Na území SO ORP byly vymezeny nivy na dvou vodních tocích, na Metuji a Dědině. Části nivy těchto vodních toků navrhuje k obnově revitalizací. V mnoha případech lze spojit revitalizaci vodního toku a přilehlé nivy.

Je méně pravděpodobné, že by v krátkodobém horizontu bylo možné optimálně změnit využití území v celé rozloze všech problematických niv (př. zatravnit desítky hektarů), přesto hranice VKP niva je potřeba převzít do územních plánů a promyslet, jak toto území využívat přírodě bližším způsobem. U regulovaných úseků toků vymezená VKP niva představuje i územní rezervu pro revitalizaci toku.

5.3 Doporučení pro řešení protierozní ochrany

5.3.1 Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů

Základním podkladem pro návrh opatření byly výstupy analytické části, terénní průzkumy, dotazníkové šetření a zpracované dokumentace (ÚP, KoPÚ, RURÚ), ze kterých vyplynuly priority v řešení erozní problematiky.

Výpočty ztráty půdy povrchovým odtokem, výpočty akumulace odtoku, kritické body a dotazníková šetření identifikovaly kritická místa z hlediska nadměrné eroze a soustředění odtoku. Analýzy půdních vlastností, dotazníková šetření a průzkum v terénu identifikovaly plochy ohrožené větrnou erozí. Územně-plánovací dokumentace (zpracované studie, územní plány) obsahovaly limity a záměry v území.

Při pochůzkách byly ověřovány výsledky erozních výpočtů, reálnost návrhů opatření v dostupných dokumentacích a v neposlední řadě i vhodnost rozmístění vlastních návrhů. Při průzkumech byla pořizována fotodokumentace.

5.3.2 Návrhy opatření

Rozsah navržených opatření

V analytické části byly vyhodnoceny erozní a odtokové poměry v rozsahu hydrologicky vymezeného celku, v případě SO ORP Nové Město nad Metují (dále „NMnM“) se jednalo o půdní bloky v rozsahu území a bloky přesahující přes hranici území.

Návrhy opatření byly umístěny na bloky a díly bloků (dále jen „bloky“) v rozsahu zemědělské půdy SO ORP NMnM evidované v LPIS, především na kultury orná půda a travní porost na orné půdě (dále jako „orná půda“) a na kultury speciální a trvalé, kterými jsou ve SO ORP NMnM ovocné sady, jiné (trvalé) kultury, rychle rostoucí dřeviny a školky.

Navrhovaná opatření je možné rozdělit na opatření obecné povahy a opatření lokalizovaná. Vzhledem k rozsahu území byly jednotlivé typy opatření specifikovány na půdní bloky nebo jejich části. V případě potřeby oddělení opatření od zbytku půdního bloku bylo rozdělení provedeno tak, aby bylo vhodně usměrněno obdělávání a aby se významně nekomplikoval pojezd po pozemku. U menších bloků bylo oddělení upuštěno a do opatření byl zahrnut celý blok. Tato územní studie krajiny navrhuje minimální doporučený způsob ochrany daného pozemku s ohledem na erozní poměry v místě, to znamená i v

lokalitách, které **nemusí být vnímány jako ohrožené** (= neohrožují zástavbu), ale k degradaci půdních profilů tam přesto dochází.

Návrhy protierozních opatření v ÚSK jsou nastaveny a agregovány pro jednoduchost do několika tříd, definují minimální vhodný rozsah a způsob ochrany půdy s ohledem na erozní výpočty, informace ze zpracovaných dokumentací a informace z dotazníků. Povinnost dodržovat ustanovení zákonných norem (omezení vyplývající z nitrátové směrnice vodního zákona – západní 2/3 území leží v NZO, zákona o ochraně ZPF, v budoucnu protierozní vyhlášky a jiných), respektive cross-compliance, tedy požadavků pro nárokování přímých plateb v zemědělství, není tímto dotčena (viz Příloha č.3 návrhové části studie, „Katalog půdoochranných opatření“, zabývající se také legislativou a podmínkami čerpání přímých plateb). Návrhy protierozních opatření v ÚSK nemusejí být s nastavením podmínek čerpání či zákonnými předpisy v souladu. Při nesouladu platí primárně zákonné podmínky, pokud však jsou studií navržená opatření přísnější (např. návrh umístění biotechnického opatření, vyloučení širokořádkových plodin v místě, kde není zákonem/podmínkami čerpání podpor vyžadováno), je doporučeno realizovat přísnější opatření navržená studií. Pro podrobné řešení erozní a odtokové situace (přesná lokalizace a dimenzování záchytných a svodných prvků, napojení na intravilán a podobně) je nutné zpracovat podrobnou studii či projekt.

Typy navržených opatření a způsob jejich umísťování

Stěžejním, ne však jediným kritériem pro volbu typu a rozsahu protierozního (protipovodňového) opatření byla míra erozního smyvu v t/ha/rok spočítaná pomocí univerzální rovnice ztráty půdy (USLE) v rastru pokrývajícím bloky půdy evidované v registru LPIS (viz část Průzkumů a rozborů) – čím vyšší vypočtená ztráta půdy, tím přísnější navržené opatření. Dalšími faktory, které významně ovlivňovaly typ a rozsah navržených opatření, byly: poloha pozemku vůči zástavbě a vodním plochám (zásadní vliv), tvar a rozsah erozně ohrožených ploch, délka a sklon svahu, tvar a velikost pozemku, požadovaný směr obdělávání pozemku, členění bloku na díly bloků, výskyt erozně ohrožených drah odtoku na pozemku, délky a profily drah soustředěného odtoku, erozní projevy na leteckých snímcích, problémy s odtokem nebo výskyt kritických bodů pod svahem, u větrné eroze výskyt či absence bariér proudění, převládající směry větru, ohroženost půd větrnou erozí. Do návrhů opatření byla zapracována i navržená opatření ze zpracovaných dokumentací, informace z dotazníků, terénních šetření, požadavky zadavatele, případně zpracovatelů etapy zabývající se vodním režimem, odtokem a povodňovým ohrožením. Návrhy definující střídání plodin v osevu, výčet vhodných půdoochranných opatření, implementující požadavky NZO a podmínek nárokování přímých plateb na dané lokalitě apod. nejsou obsahem této studie.

V území SO ORP byla navržena opatření proti nadměrné erozi povrchovým odtokem a proti větrné erozi. Většina navržených typů opatření zároveň přispívá **ke zpomalení odtoku, zvýšení retence**, zmírňuje vysoušení půd a tím snižuje nepříznivé účinky sucha nebo naopak riziko nadlimitních odtoků při přívalových srážkách (viz část týkající se vodního režimu, které s erozí úzce souvisí). Některá z navrhovaných opatření mají protierozní účinek jak při povrchovém odtoku, tak při větrné erozi. Rozsah a typ návrhů jsou jakousi minimalistickou variantou, jsou to základní doporučovaná opatření na bloku, která mohou být v případě potřeby doplněna o další opatření zvyšující protierozní ochranu pozemku anebo naopak změněna s ohledem na realizaci jiného opatření (přerušení svahu apod.).

Jedním z největších problémů současné zemědělské krajiny v ČR jsou rozsáhlé monokulturní bloky bez překážek odtoku/proudění, dlouhé a/nebo sklonité svahy, absence mozaiky ploch s různými kulturami, plodinami, což přináší negativa zmíněná v kapitole 4.1. Proto by mělo být primárním cílem rozčlenění rozsáhlých bloků bez ohledu na erozní či odtokové problémy, zprůchodnění, výsadby, mozaikovitě střídání plodin a travních či bylinných porostů. V řešeném území se jedná především o intenzivně

zemědělsky využívanou jihozápadní část SO ORP – úval charakteristický rozsáhlými bloky orné půdy s vysokou náchylností k větrné erozi.

Základními a z hlediska realizace nejjednoduššími typy (nejen) protierozních opatření jsou opatření organizační, založená pouze na změně kultury, delimitaci kultury v rámci pozemku, pásového střídání plodin, změně tvaru pozemku. Dále pak jsou to velmi účinná opatření agrotechnická založená na změně způsobu obdělávání pozemku (změna směru obdělávání, způsob obdělávání, ponechávání posklizňových zbytků, využívání meziplodin, podsevů a podobně). Fungují na principu ochrany svrchní vrstvy půdy před rozrušováním odtokem nebo deštěm a na zvyšování infiltrace do půdy. Tato opatření nevyžadují zvláštní terénní úpravy, spočívají ve změně hospodaření uživatele půdy, na druhou stranu jsou stěžejně vymahatelná, kontrolovatelná a mohou se měnit každý rok se změnou osevu (což na druhou stranu může být i výhodou).

Proti tomu opatření biotechnická, liniového charakteru, obvykle vyžadují terénní úpravy, zpracovaný projekt, vlastní parcelu či souhlas vlastníka a po vybudování je nezbytná dlouhodobá údržba. Fungují převážně na principu přerušení odtoku po svahu, zadržení a případně i odvedení zachycené vody, nepřímo mají vliv i na úpravu směru obdělávání pozemku. Jsou účinná v kombinaci s (a musejí být doprovázena) organizačními a agrotechnickými opatřeními nad nimi, mají obvykle i protipovodňový efekt, člení bloky půdy, bývají doprovázena polními cestami, případně doprovodnou zelení, zvyšují prostupnost krajiny. Jejich nevýhodou je náročnost realizace, problematická jednání s vlastníky, složitější obdělávání pozemku (přičemž ale usměrnění obdělávání může být jedním z cílů). Neefektivnější možností, jak realizovat biotechnické opatření, je využití komplexní pozemkové úpravy.

Podrobnější popis typů protierozních opatření se nachází v Příloze č.3 návrhové části studie, „Katalog půdoochranných opatření“.

Na zemědělské půdě ve SO ORP NMnM jsou navrženy a vymezeny následující typy opatření pro minimalizaci erozních smyvů a efektů větrné eroze:

1. PPOm – Aplikace půdoochranných (protierozních a protipovodňových) opatření v ploše mírnějšího charakteru, tj. úprava osevního postupu, vrstevnicové obdělávání, aplikace půdoochranných agrotechnologií, např. výsev s podsevem, minimalizační technologie, opatření zvyšující obsah organické hmoty v půdě, větší zastoupení protierozních plodin v osevu, střídání plodin v rámci pozemku. Širokořádkové plodiny jsou přípustné v případě dodržení vrstevnicového obdělávání a využití ochrany půdy v období prvních fází růstu, např. podsevu nebo výsevu do mulče. Toto opatření je umisťováno na pozemky s kompaktním ohrožením většího rozsahu střední intenzity nebo na pozemky, po nichž procházejí erozně ohrožené dráhy odtoku nevhodné ke stabilizaci zatravněním (viz též dále v SU). V území je opatření navrženo na 14 % v LPIS evidované orné půdy a travního porostu na orné půdě.
2. PPOv – Přísnější forma půdoochranných (protierozních a protipovodňových) opatření v ploše. Proti PPOm dochází navíc k úplnému vyloučení širokořádkových plodin z osevu, případně aplikaci půdoochranných opatření i na ostatní plodiny (např. častějšího zastoupení pícnin v osevu). Opatření je umisťováno na pozemky nad zástavbou a vodními plochami, případně na rozsáhlé silně erozně ohrožené lokality. V území je opatření navrženo na 14 % v LPIS evidované orné půdy a travního porostu na orné půdě.
3. TP – Plošné zatravnění na silně a extrémně erozně ohrožených částech pozemků, na mělkých, podmačených půdách. S tímto opatřením se neplývalo, TP je vymezováno minimalisticky, může být podle potřeby využito i v širším rozsahu a může být nahrazeno (doplněno) například ochranným sadem.

Zatravnění bylo navrhováno i na plochách kultury „travní porost na orné půdě“, tedy na plochách v současnosti zatravněných. V území je opatření navrženo na 5 lokalitách, na 3,24 ha v LPIS evidované orné půdy a travního porostu na orné půdě.

Pásy kolem vodotečí či vodních nádrží nejsou graficky vymezeny, jedná se o obecné doporučení na založení travnatého pásu o šíři alespoň 5 metrů kolem vodoteče, zvláště pak pod svahem, aby nedocházelo k orbě až na hranu toku a k zanášení toku sedimentem z přilehlých pozemků.

4. SM – Zatravnění na speciálních a trvalých kulturách, v případě SO ORP NMnM na kultuře jiná trvalá kultura a ovocný sad. Byly identifikovány ty části pozemků, které v případě absence stabilizace meziřadí mohou generovat nadlimitní smyvy. Na těchto plochách je důrazně doporučeno stabilizovat povrch půdy v meziřadí bylinným či travním osevem, přísněji byly posuzovány plochy nad zástavbou. V případě založení řádků po vrstevnici či v případě terasování svahů je realizace opatření na zvážení, neboť způsob založení výrazně snižuje míru ohrožení, avšak v případě existence dráhy odtoku ve speciální kultuře je stabilizace meziřadí nutná i při vrstevnicovém založení řádků. V území byly identifikovány čtyři plochy potenciálně ohrožené, nicméně všechny mají zatravnění v meziřadí, reálně ohrožené tedy nejsou.

5. SU – Jedná se o stabilizaci dráhy soustředěného odtoku (DSO, údolnice), obvykle spočívající v zatravnění ohroženého nestabilizovaného profilu, případně (u mírnějších, nevýrazných údolnic) o takovou úpravu hospodaření na pozemku, která stabilizuje povrch půdy a zpomalí odtok vody v profilu údolnice. V případě, že se údolnice nachází nad zástavbou, je možné doplnit stabilizaci o další protipovodňové prvky, např. přehrážky, suchou retenční nádrž, tůňku, opevnění koryta apod. Návrh SU je rozdělen na dvě podkategorie – typ SUp, mírně ohrožená, obvykle mělká, nevýrazná či krátká DSO, u které stabilizace proběhne pouze úpravou hospodaření na pozemku (PPOm, PPOv, BT), a typ SUT, silněji erozně ohrožená DSO, obvykle výrazná, s erozními projevy, stabilizace proběhne zatravněním či jiným účinným zpevněním jejího profilu. V území je 2,6 km erozně ohrožených údolnic navržených ke stabilizaci zatravněním (SUT) a 14 km erozně ohrožených údolnic stabilizovaných návrhy opatření na pozemku (SUp).

6. BT – Opatření, které se obvykle překrývá s některým z opatření uvedených výše. Identifikuje bloky orné půdy, na kterých je vhodné či nezbytné umístit vhodný biotechnický prvek přerušující odtok po svahu (protierozní průleh, protierozní mez, hrázka, polní cesta s příkopem) nebo ho alespoň zpomalující (travnatý pás, travnatá polní cesta), a to i v sérii několika prvků nad sebou nebo v kombinaci, pokud je to zapotřebí. Toto opatření je navrhováno na svažitých pozemcích s delšími svahy, případně na pozemcích plošších, avšak s velmi dlouhými svahy, kde hrozí problémy s odtokem. Ve vyšší míře je umísťováno nad zástavbou. V území je opatření navrženo na 47 lokalitách, na 25 % bloků v LPIS evidované orné půdy a travního porostu na orné půdě.

7. VET – Na plochách členěných cestní sítí, ale s absencí účinných výsadeb, a na plochách rozsáhlých a nečleněných by měly být rozmístěny prvky snižující účinky větrného proudění (větrolamy), případně doplněny výsadby (aleje podél polních cest, dosadby břehových porostů podél vodních toků), zvláště pak na půdách potenciálně ohrožených větrnou erozí z hlediska jejich půdních vlastností (na území SO ORP NMnM se nevyskytují). Pozitivní vlastností liniových opatření proti větrné erozi jsou i související funkce, které plní – fungují jako migrační koridory, úkryty pro zvěř, člení krajinu a zprůchodňují ji, mohou mít i protierozní účinek, zvyšují vlhkost na závětrné straně. Obecným pravidlem pak je, že na půdách výrazněji ohrožených větrnou erozí by měla být aplikována podobná plošná PPO jako na půdách ohrožených povrchovým odtokem – opatření ke stabilizaci povrchové vrstvy půdy (ponechání posklizňových zbytků, strniště, osev vymrzající mezplodinou), která ji budou chránit před erozním účinkem větru v době mimo vegetační období. V území zabírají plochy navržené k doplnění výsadeb zhruba 13 % výměry SO ORP.

Tabulka 5.6: Návrhy protierozních a protipovodňových opatření v ploše povodí v obcích.

Obec	Kód obce	Orná půda (LPIS, ha)	PPOv (ha)	PPOm (ha)	SM (ha)	TP (ha)	BT (ha)	VET (% obce)	SUt (m)
Bohuslavice	573892	931,64		84,85			258,50	52	361
Černčice	573957	367,98	46,29	31,19	1,77		100,22	3	
Jestřebí	574147	56,53	11,14	4,38		0,11	20,88		
Libchyně	547701	40,17	4,22	8,91	0,77	2,08			
Mezilesí	574244	44,37	8,99	17,32		0,48	23,20		
Nahořany	574261	916,13	28,87	88,38				18	
Nové Město n. M.	574279	918,23	139,40	190,20			203,88	1	
Provodov-Šonov	574350	667,74	232,90	127,01	4,66		263,77		947
Přibyslav	574368	94,35	66,06	15,21			66,06		
Sendraž	547727	26,38		22,89		0,57	15,76		
Slavětín n. M.	574431	357,24	72,96				77,82	44	683
Slavoňov	574457	154,64	11,33	38,04			76,28		622
Vršovka	574627	145,04	15,24	44,33			64,86		
Celkem / průměr		4 720,45	637,40 (14 % orné)	672,71 (14 % orné)	7,21	3,24	1171,23 (25 % orné)	13 % SO ORP	2 612

Protierozní návrhy v území

Z charakteru území SO ORP NMnM plyne rozsah a míra ohrožení nadměrnou erozí a odtokem a návazná opatření k jejich minimalizaci (viz též tabulka).

Území SO ORP NMnM se dá z pohledu erozního ohrožení rozdělit na dvě oblasti:

1. Ploché území západně od Nového Města n. M. s minimálním erozním ohrožením, avšak velkým množstvím nevýrazných DSO. Intenzivně zemědělsky obhospoářovaná oblast se zatravněním v nivách toků a rozsáhlými nečleněnými bloky orné půdy a plochami s minimem výsadeb.
V tomto území se návrhy protierozních a protipovodňových opatření v ploše povodí omezují na rozptýlené plochy mírnějšího PPOm na mírně erozně ohrožených pozemcích a na pozemcích s identifikovanými erozně ohroženými DSO, lokálně nad zástavbou (Černčice, Slavětín, Městec) a vodními plochami (Rozkoš, Kacíř) přísnější PPOv a několika rozsáhlými bloky s BT, tedy doporučeným umístěním biotechnických opatření přerušujících dlouhé mírné svahy na jihozápadě území (Bohuslavice, Slavětín, Černčice, Vršovka). V tomto území se též nacházejí všechny návrhy ploch k doplnění výsadeb proti větrné erozi (VET) – východně a západně od Nahořan, na většině území Bohuslavic a jihozápadně od Slavětína.
2. Území severně a východně od Nového Města n. M., zvláště pak dlouhé svahy nad Provodovem-Šonovem, je charakteristické vyšším erozním ohrožením, lokálně (Jestřebí, Libchyně) i silným s několika nevýraznými (Provodov-Šonov) a několika výraznými (Slavoňov) DSO. Bloky orné půdy jsou spíše méně rozsáhlé s větším množstvím rozptýlené zeleně, členité, ve východním cípu je velká část zemědělské půdy zatravněna, ohrožení větrnou erozí je minimální.

V této části území dominují především návrhy přísnějšího PPOv s vyloučením širokořádkových plodin doplněné o doporučení umístění biotechnických opatření (BT) na dlouhých svazích nad Provodovem-Šonovem (a zároveň i nad v. n. Rozkoš). Přísnější PPOv je navrženo též východně nad Novým Městem a lokálně nad Spy, Mezilesím a Jestřebím, na plochách potenciálně ohrožujících zástavbu a/nebo erozně ohrožených. Vzhledem k morfologii terénu je na zhruba polovině orné půdy navrženo i umístění biotechnického opatření přerušujícího svah (relativně vysoké zastoupení mají Provodov-Šonov, Nové Město, Přibyslav a Slavoňov). Na mírně erozně ohrožených plochách a plochách rozíkových z hlediska odtoku, avšak neohrožujících přímo zástavbu je navrženo mírnější PPOm, občas doprovázené BT. V Libchyni, Sendraži a Mezilesí jsou navrženy menší plochy k zatravnění (TP) či umístění ochranného sadu.

Nejvyšší zastoupení plošných opatření protipovodňových a protierozních má Provodov-Šonov, následovaný Novým Městem n. m. a Nahořany. Pokud zahrneme i plochy navržené k umístění biotechnických opatření, vede stále Provodov-Šonov s Novým Městem n. m., ale po nich následují Bohuslavice, Černčice a Slavětín nad Metují.

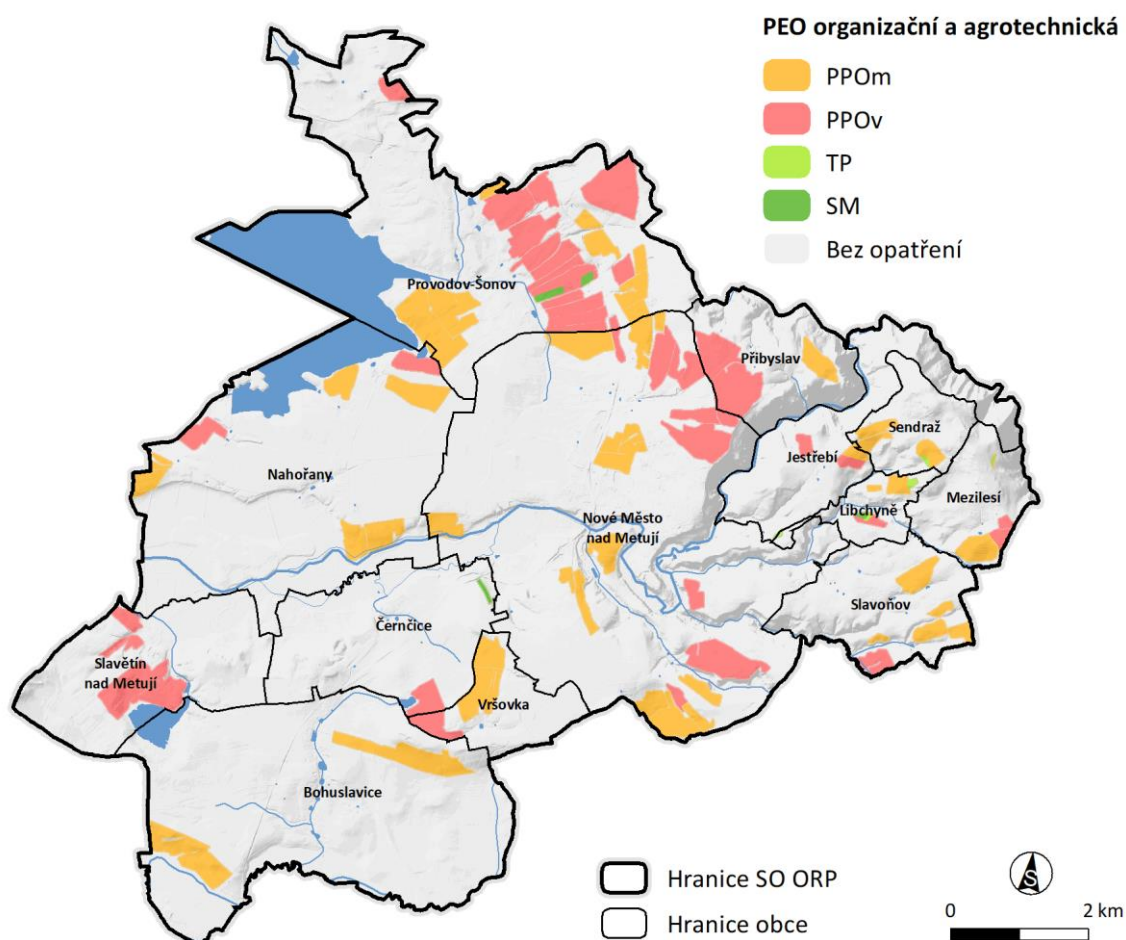
Nejvyšší relativní zastoupení plošných opatření (vzhledem k orné půdě evidované v LPIS) mají obce východní části území - Sendraž (89 %), Přibyslav (86 %), Mezlesí (60 %), a to i po započtení ploch BT.

Návrhy stabilizace údolnic zatravněním jsou spíše výjimečné, dvě DSO jsou ve Slavoňově, dvě v Provodově-Šonově, tři ve Slavětíně a jedna v Bohuslavicích, celkem 2,6 km DSO. Zbývajících 14 km nevýrazných DSO je řešeno převážně návrhem úpravy hospodaření na příslušných blocích (PPOm, PPOv, BT).

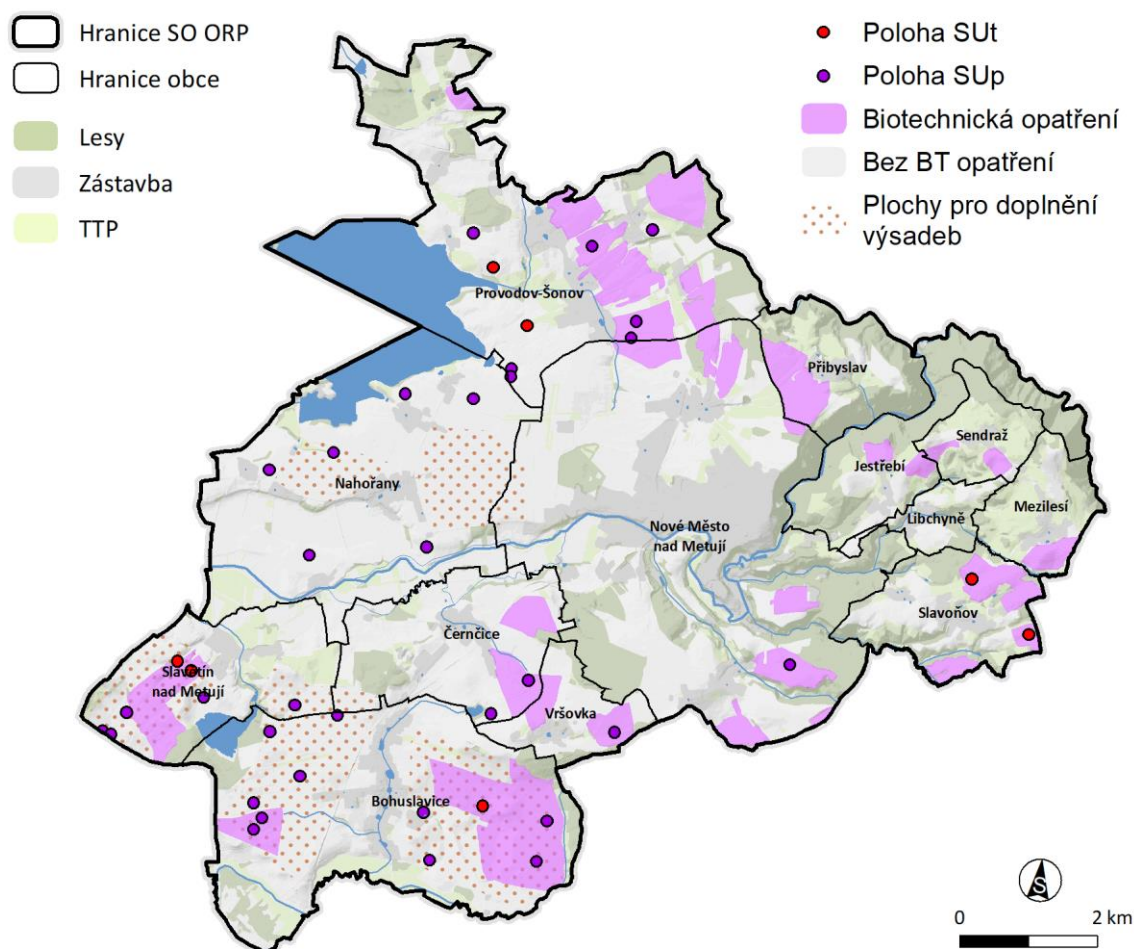
V plochách navržených k doplnění výsadeb proti větrné erozi a obecně zpomalení proudění větru vedou Bohuslavice se zhruba 50 % plochy obce, následované Slavětínem (42 % obce) a Nahořany (18 %).

Návrhy protierozních opatření jsou podrobně vizualizovány ve výkresech. Podrobná specifikace jednotlivých typů opatření je uvedena v Příloze č.3“Katalog půdoochranných opatření“, a podrobné popisy erozní situace, včetně zohlednění návrhů ÚP, se nacházejí v kartách obcí.

Obrázek 5.1: Rozmístění návrhů agrotechnických a organizačních protierozních a protipovodňových opatření ve SO ORP Nové Město nad Metují.

Obrázek 5.2: Rozmístění ploch pro umístění biotechnických PEO a PPO, stabilizaci údolnic a ploch pro doplnění výsadeb proti větru.

5.4 Doporučení opatření k ochraně a zvýšení biodiverzity a k předcházení fragmentace krajiny

Souhrn

- Rizika působící na biodiverzitu lze řešit v územním plánování zejména ochranou stávajících přírodních biotopů
 - vymezením v rámci nezastavitelných funkčních ploch a vymezením VKP vč. VKP niva (viz Hlavní výkres)
 - tvorbou nových ploch přírodních biotopů (ESP a ESL) – důležité jsou revitalizace a mokřady, které mohou výrazně omezit přísun živin na jiné lokality biotopů, podobně jako vhodně umístěné remízky (viz Hlavní výkres)
- Velmi významným faktorem je údržba biotopů, ta ale není zahrnuta v předmětu studie
- Pro obce s nedostatkem obecních pozemků doporučujeme uvážit zpracování dlouhodobé strategie výkupu parcel, které by sloužily pro obecně prospěšné zájmy včetně ochrany přírody.

V této kapitole jsou popsány možnosti, jakými územní plánování může ovlivňovat dopady faktorů negativně působících na biodiverzitu. Mezi hlavní problematické faktory, které byly vymezené v analytické části ÚSK a které působí v ČR obecně, patří intenzifikace hospodaření na orné půdě, v lesích

a rybnících, dopady klimatických změn na ekosystémy, eutrofizace a působení chemikálií, přetrvávající regulace vodních toků, absence vhodného hospodaření mimo produkční lokality, migrační bariéry a fragmentace krajiny, invazní druhy a ztráta opylovačů.

Základním podkladem s informacemi o přítomných rizicích v přírodně hodnotných lokalitách (přírodních biotopech) je mapování biotopů – datová vrstva Biotopy bez X. V atributovém sloupci DG (degradace) a DGP (degradační poznámka)⁷ jsou uvedené hlavní negativní vlivy působící na tyto lokality.

1. Intenzivní hospodaření na orné půdě, TTP, v lesích a rybnících.

- Nástroje územního plánování samy o sobě nemohou zastavit negativní projevy intenzifikace hospodaření, **avšak pro dosažení tohoto cíle jsou nezbytné, a to ve spolupráci s dalšími nástroji:** potřebná je kombinace vyčlenění prostoru pro nové krajinné prvky, zvláště přírodní biotopy, které budou dělit intenzivněji obhospodařované plochy, zajištění ochrany stávajících hodnotnějších lokalit bez ochrany (zde hraje roli územní plánování), změny nastavení dotací pro zemědělce, aby nové krajinné prvky byly pro zemědělce finančně výhodné (částečně je toto ošetřeno v Agroenvironmentálně-klimatickém programu M10 v Programu rozvoje venkova) a financování údržby přírodních biotopů mimo ZCHÚ.
- Zelená infrastruktura, která sestává v první řadě z cenných lokalit soustavy Natura a dále ÚSES, které je v území už vymezeno ze zákona. Síť ÚSES, jež je popsána v příslušné kapitole, je pro posílení přírodních hodnot zásadní. ÚSES je zavedeným nástrojem s velkými přínosy, avšak neřeší úplně problematiku ochrany přírodních biotopů a negativní dopady nadměrně velkých půdních bloků v krajině na biodiverzitu. Z tohoto důvodu **síť ÚSES doplňujeme** dalšími doporučeními, zejména plochami **ESP a ESL**, viz níže.
- První krokem pro zmírnění negativních důsledků intenzivního hospodaření je **ochrana stávajících přírodních biotopů**, prioritně těch vzácnějších a s vyšší kvalitou, na které je často vázána řada vzácnějších i chráněných druhů. V návrhové části ÚSK byly na základě předchozích analýz identifikovány stávající přírodní biotopy (mapové vrstvy „**Biotopy bez X**“). **V lokalitách přírodních biotopů doporučujeme nestavět a nevymezovat je jako zastavitelné typy ploch.**
- Byly vymezeny hranice VKP ze zákona údolní niva (vrstva „**VKP niva**“).
- Navrhujeme, aby ze vzácných a/nebo kvalitních či jinak důležitých biotopů byly vybrány významné krajinné prvky registrované (vrstva „**VKP**“).
- Dopady intenzifikace hospodaření na orné půdě a TTP je možné podle literatury (Šálek et al. 2018, Lovell a Johnston 2009, Forman a Gordon 1986) kompenzovat členěním velkých půdních bloků krajinnými prvky. V analytické části ÚSK byl vyčleněn dostatek **prostoru v krajině pro nové ekologicky stabilní plochy (ESP, ESL) v ekologicky nestabilní a mírně nestabilní krajině a bylo určeno procento výměry pro plochy přírodních biotopů v obcích, kde je jich málo. Výměra nových biotopů a nových ekologicky stabilních ploch je uvedena v příloze Karty obcí.** Příklady vymezení nových ESP a ESL jsou k dispozici v Hlavním výkrese a příslušných datových vrstvách.
- U ESP a ESL navrhujeme směry, kterými je vhodné velké bloky a území s minimem zelené infrastruktury dělit. Vycházíme také z historických krajinných prvků, které byly

⁷ Vysvětlivky k datové vrstvě Biotopy bez X jsou dodány v samostatném dokumentu o biotopech Vysvětlivky biotopy.

v minulosti zničeny. U obcí s vyšší výměrou lesů, které jsou smrkovými monokulturami, doporučujeme rovněž zvýšit plochy přírodních biotopů. Je důležité podotknout, že stávající „kúrovcová kalamita“ se netýká ploch přírodních biotopů (bučiny, dubohabřiny a další listnaté lesy s původními druhy), které v území jsou. Detailní popis je v kapitole 4.1 Přírodní hodnoty a v Kartách obcí.

- Kromě dostatku území pro přírodní biotopy je nesmírně významným faktorem **poskytnutí odpovídajícího managementu**. Problematika managementu je velmi rozsáhlá, přímo se netýká územního plánování – zejména intenzifikace hospodaření v lesích i rybnících není na úrovni územního plánování řešitelná; návrhy řešení na úrovni managementu tedy nejsou zahrnuty v ÚSK. Doporučení tohoto druhu je možné najít v literatuře⁸, lze zadat zpracování speciální studie, a/nebo řešit ve spolupráci s příslušnými orgány ochrany přírody.

2. Dopady klimatické změny – doporučení jsou popsána ve speciální kapitole 5.10.2 Doporučení opatření v souvislosti s adaptací na změny klimatu. Doporučení jsou v souladu s Národním akčním plánem adaptace na změnu klimatu (MŽP, 2017) a zahrnují zejména:

- vymezení nových ekologicky stabilnějších ploch a linií (ESP a ESL); včetně dostatečné výměry přírodních biotopů
- změny využití území ve vymezených VKP údolní niva (omezit plochy orné půdy).

3. Přetrvávající regulace vodních toků – doporučujeme v celém území vymezit **min 15 úseků drobných regulovaných toků a zatrubněných toků k revitalizaci nebo renaturaci**. U ostatních lokalit drobných toků, které nemají dostatečný ochranný pás, ÚSK důrazně doporučuje vymezit v územním plánu základní ochranné pásy podél malých vodních toků v polích alespoň 8 m TTP a dřevin z každé strany. Ilustrační příklady jsou vymezeny ve vrstvách ESP a ESL. Podobně jako v případě ochrany druhů, mnoho závisí i na vhodném managementu, které ale není předmětem zkoumání ÚSK.

4. Eutrofizace a působení chemikálií – problémem v území je eutrofizace (akumulace dusíku a dalších živin v půdě či vodě) některých cenných přírodních lokalit ze zemědělské půdy – zejména PP Tuří rybníky. V Hlavním výkrese jsou vyznačeny plochy ESP a ESL, které by mohly pomoci o něco snížit eutrofizaci. Účinek těchto opatření bude lepší při kombinaci i s intenzivnějším managementem v lokalitě (sečení a odnos biomasy). V případě VKP Rozkoš jsou problémem spíše odpadní vody vypouštěné do nádrže, nicméně vhodná protierozní opatření s kvalitními biotopy také mohou snížit splach živin z orné půdy.

5. Absence hospodaření mimo hlavní produkční lokality (tzn. plochy, u kterých není hlavní jejich produkční funkce, např. meze, dřevinné prvky, neintenzivní travní porosty). Přímé řešení tohoto problému tkví v managementu, který, jak už bylo uvedeno, nepatří mezi předmět řešení ÚSK. Doporučení ÚSK – problematika absence hospodaření vyžaduje speciální studii, jejíž závěry pak mohou být implementovány např. do KoPÚ, dotačních titulů a dalších odpovídajících politik.

6. Migrační bariéry, fragmentace, nevhodná velkoplošná výstavba a nedostatek „nových míst v krajině“

- Migrace velkých savců je řešena v kapitole 5.6 Doporučení pro zajištění lepších podmínek pro migraci velkých savců.
- Co se týče nevhodné výstavby, v ÚSK byla provedena analýza konfliktů vymezených zastavitelných ploch s MVÚ a také se záměry ze ZÚR. Doporučujeme zastavitelné plochy v MVÚ pokud možno nevymezovat. V nezbytných případech je lepší vymezit zastavitelnou plochu na okraji MVÚ.

⁸ Základní přehled je k dispozici v Katalogu biotopů (Chytrý et al. 2010), který je dostupný online, Výzkumný projekt SP/2d1/141/07 „Rekultivace a management nepřírodních biotopů v České republice“ (Gremlica et al., 2011)

- Doporučení při vymezování nových zastavitelných ploch – při procesu vymezování zastavitelných ploch je potřeba zkontrolovat možné kolize s vrstvou MVÚ, biotopů a NDOP (národní databáze ochrany přírody), zda v dané lokalitě nebude výstavbou zničen přírodní biotop a zda zde není pravděpodobný výskyt vzácných a chráněných druhů organismů.
- Z důvodu negativního vlivu na fragmentaci krajiny **důrazně nedoporučujeme schvalování zemědělských staveb a objektů mimo intravilán o celkové výměře větší než 1 ha** (např. skleníky, výrobní zemědělské haly apod.) Stavba nad 1 ha představuje neúměrnou zátěž pro ostatní uživatele krajiny i živočichy, kteří se v krajině pohybují, zábor území je příliš velký. Zařazovat do zastavitelných ploch soubory zemědělských staveb v jednom areálu, kdy celková výměra také přesahuje výměru 1 – 1,5 ha rovněž nedoporučujeme. Jejich dopad na fragmentaci krajiny pro živočichy a další dopady jsou totiž velmi podobné jako u běžných průmyslových staveb; podle toho by mělo také probíhat jejich schvalování.

7. Zdůrazňujeme vysoký biotický potenciál lomů a dobývacích prostorů – bylo prokázáno, že se jedná o vhodné budoucí lokality pro ochranu přírody, pokud je vhodně nastaveno využití této lokality (např. v kombinaci s rekreačním využitím). V územních plánech ovšem není možné současné aktivní lomy vymezovat jako lokality krajinné zeleně, to lze učinit při ukončení těžby. Lomy s předpokládaným ukončením těžby, u kterých by bylo využití pro ochranu přírody možné, jsou popsány v kapitole o rekultivaci a těžbě.

8. Problematika invazních druhů – územní plánování teoreticky může propojením lokalit otevřít do jisté míry koridory pro invazivní druhy, avšak toto riziko nemůže být argumentem, proč nevytvářet ekologické sítě (sítě přináší řadu ekosystémových služeb a propojení ve většině případů dalece přesahují potenciální riziko šíření invazních druhů v rámci sítě). Výskyt invazních druhů v lokalitách mimo ZCHÚ i v ZCHÚ je v současnosti běžný a je ovlivnitelný především managementem. Nástroji územního plánování jej lze ovlivnit jen omezeně. Doporučujeme při realizaci zelených koridorů v krajině (biokoridorů a dalších přírodních ploch propojující dříve oddělené přírodní celky) posoudit riziko šíření invazních druhů skrze nový koridor

9. Ztráta opylovačů – v ÚSK je řešitelná zprostředkovaně: pokud opylovačům nabídneme nový prostor v podobě nových ploch ESP a biotopů, umožníme jim lepší existenci v krajině, více obživy i ochrany před pesticidy a herbicidy. ÚSK na tento problém tedy odpovídá vymezením nových ESP a ESL (podrobnosti viz výše a kap. 3.2.1).

10. Problematika dostupného prostoru pro významné druhy zvětšující svůj areál – je částečně řešena ve vymezení nových ESP. Navrhujeme, aby hranice ploch určených pro posílení populací chráněných druhů mimo ZCHÚ byly doporučeny orgánem ochrany přírody SO ORP.

Pro to, aby územní plánování ve volné krajině mimo ZCHÚ více fungovalo i pro cennější biotopy a druhy, je potřeba detailněji promyslet návaznosti mezi výstupy ÚSK, ÚP, KoPÚ a dalšími nástroji ochrany přírody, což v době zpracování ÚSK zpracováno nebylo. **Do plánu společných zařízení KoPÚ doporučujeme zapracovat požadavek na dostatečnou výměru a vhodnou distribuci ekologicky stabilních ploch a přírodních biotopů jak je popsáno v Kartách obcí, ne pouze vyčlenění několika plošně nevýznamných lokalit pro zeleň** (podrobně viz kapitola 3.2.1 Přírodní hodnoty).

Pro obce s nedostatkem pozemků může být vhodné, pokud si zpracují dlouhodobou strategii výkupu parcel, které by sloužily pro obecně prospěšné zájmy obce. Mohly by zahrnovat plochy, které budou sloužit pro zvýšení ekologické stability krajiny, opatření proti vysychání krajiny, udržitelnou lokální produkci (např. obecní lesy a sady), také plochy pro bydlení a další funkce. Strategie by mohla zvýšit

nezávislost obcí na komplexních pozemkových úpravách, představit obci finanční kalkulace nákupů a celkově nastínit možnosti, jak řešit nedostatek pozemků.

5.5 Rámcový návrh úprav ÚSES

Síť ÚSES je vymezena především prostřednictvím územních plánů jednotlivých obcí, také v ÚAP a ZÚR. V analytické části ÚSK bylo zjištěno, že údaje ÚAP se v některých obcích rozcházejí se stavem podle schválených územních plánů. Proto bylo celé území SO ORP Nové Město nad Metují překontrolováno podle dostupných územních plánů, jak schválených, tak ve fázi návrhu. **Byla vytvořena datová vrstva ÚSES podle územních plánů, navrhujeme jí využít jako podklad pro aktualizaci vrstvy ÚSES v ÚAP.**

V rámci analytické části územní studie krajiny byly v rámci tématu ÚSES hodnoceny následující problémy:

- nesoulad ve vymezení skladebných částí ÚSES mezi ÚAP a ÚP a nedodržení vymezených typů koridorů a biocenter mezi územními plány SO ORP Nové Město n. Metují
- nenavazující ÚSES vymezený v územních plánech obcí mezi jednotlivými obcemi SO ORP

V rámci návrhové části byly ve výkrese návrhů označeny místa výše uvedených nesouladů a zpracována tato témata:

- nedostatečná hustota skladebných částí ÚSES včetně interakčních prvků v některých obcích
- zpracována otázka interakčních prvků – v plánech ÚSES nejsou vymezeny

Obecné komentáře k výše uvedeným bodům

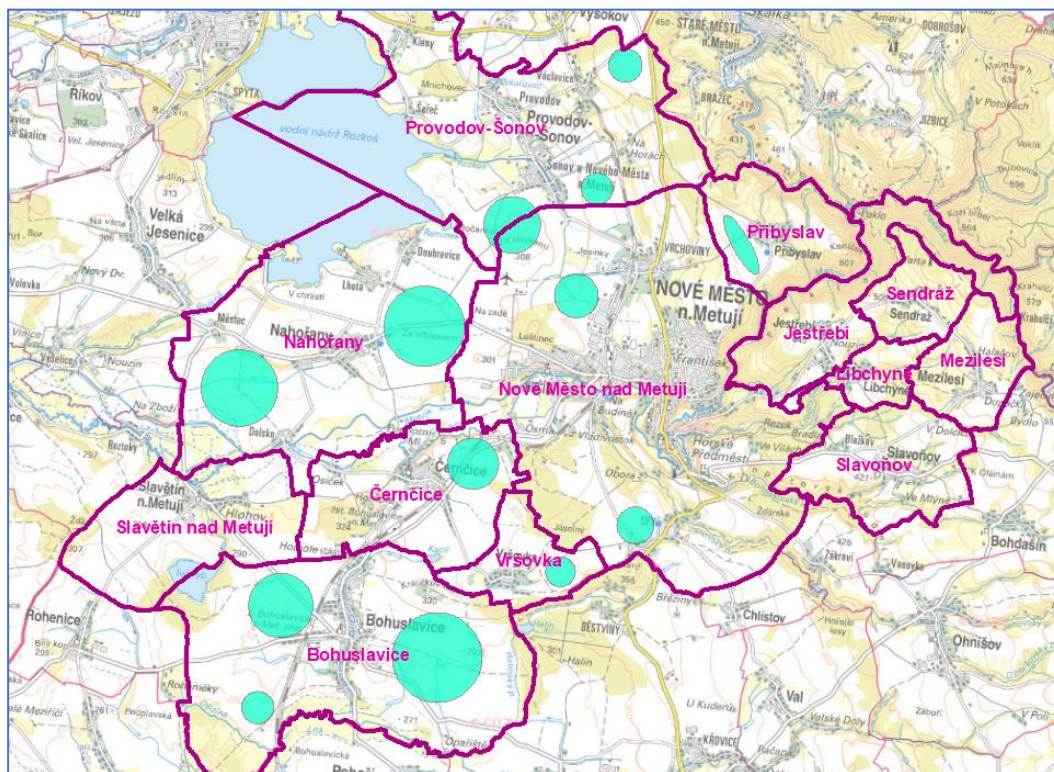
- nesoulady mezi ÚSES v ÚP a ÚAP je potřeba v ÚAP odstranit, aby byla k dispozici jednotná, aktualizovaná vrstva pro celý SO ORP. Na základě vymezení v platných ÚP obcí byla v ÚSK vytvořena sjednocená, propojená vektorová vrstva prvků ÚSES. Lze ji použít pro aktualizaci ÚAP.
- místa nenavazujících ÚSES mezi jednotlivými územními plány je vhodné řešit při aktualizaci ÚP

V rámci posuzování stavu ÚSES byla dále zjišťována hustota sítě ÚSES vymezená v územních plánech obcí. Identifikovány byly oblasti, převážně v zorněné západní části území, ve kterých by bylo vhodné v rámci územního plánu či pozemkových úprav vymezit nové skladebné části ÚSES či interakční prvky.

- Ačkoli interakční prvky nepatří dle vyhlášky 395/1992 Sb., v platném znění, mezi skladebné části ÚSES, jsou často nejvýznamnější funkční složkou v krajině. Častým problémem při vymezování interakčních prvků v územních plánech obcí je nepochopení jejich funkce. Interakční prvky jsou ostrůvky, tzv. nášlapné kameny přírody v intenzivně obhospodařované krajině, zajišťující útočiště i migrační prostupnost území. Za interakční prvky se tudíž např. nedají považovat vymezené jednořadé aleje dřevin podél krajských či místních komunikací. Identifikované oblasti s nedostatečnou hustotou sítě ÚSES a interakčních prvků jsou uvedeny v obrázku níže.
- Do sítě ÚSES je možné uvážit přidat **nové interakční prvky, které jsou už funkční. Jedná se o plochy zachovaných cennějších biotopů a vzrostlé krajinné zeleně – pásů dřevin v polích a loukách**, přičemž cílem je jejich ochrana a územní stabilizace (cennějších biotopů je větší množství, tedy je z čeho vybírat, viz kapitola 3.2.1 ochrana přírody). Příklady několika vybraných krajinných struktur, které nejsou přírodními biotopy, jsou uvedené ve výkrese návrhů a datové vrstvě ÚSES_plochy k vymezení IP.

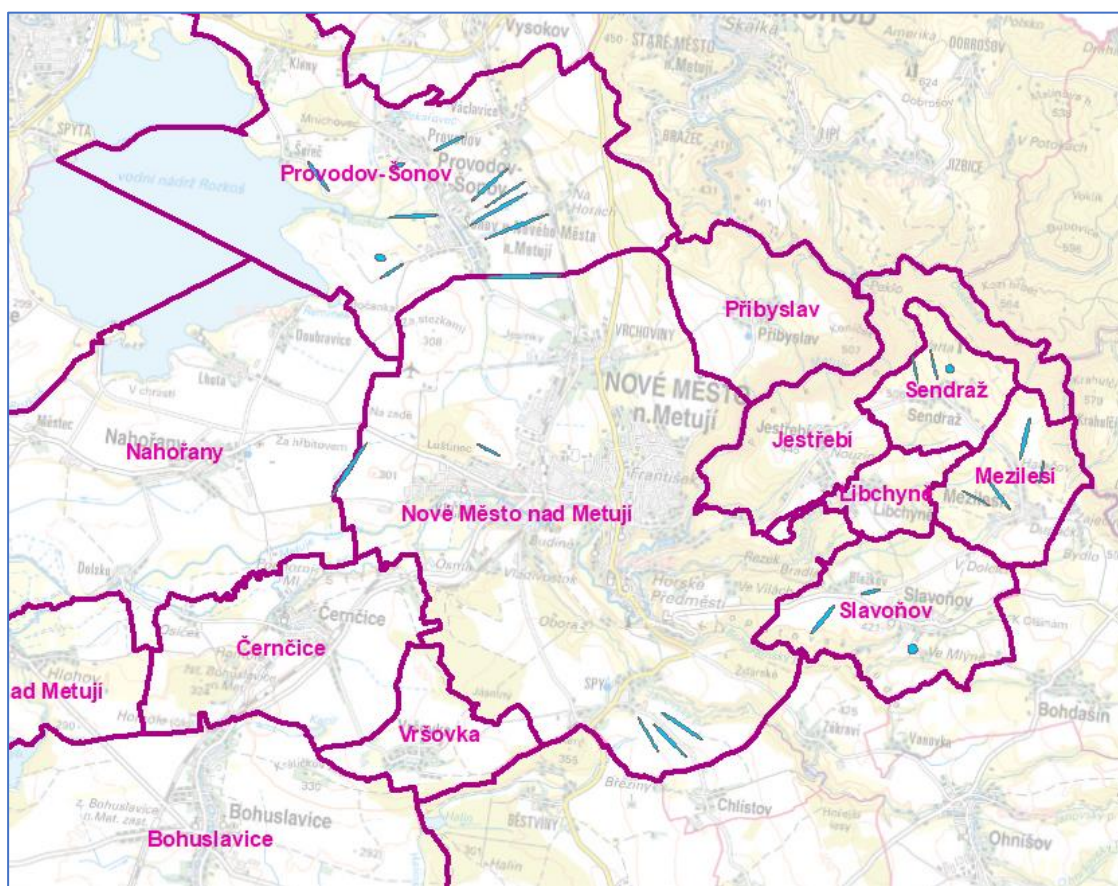
- V síti ÚSES je velmi **vhodné vymezit plochy pro nové interakční prvky v místech, kde chybí krajinná zeleň a biotopy**. K tomu lze využít návrhy ESP a ESL, tj. ekologicky stabilnějších ploch a linií, zejména přírodních biotopů, viz kap. 3.2.1 a karty obcí.

Obrázek 5.3: Plochy chybějících interakčních prvků – chybějící krajinná zeleně ve SO ORP.

Pozn. Příklady, kde a jak vymezit nové plochy, jsou i s popisem v datových vrstvách ESP a ESL a ve výkrese návrhů.

Obrázek 5.4: Stávající krajinná zeleň – pásy dřevin, u kterých lze uvažovat o vymezení interakčního prvku.

- Ve SO ORP Nové Město n. M. skoro nedochází k vymezování prvků ÚSES přes zástavbu, což je pozitivní. Problematictější může být tlak na ÚSES v lokalitě Krčín v intravilánu Nového Města nad Metují. Ačkoli je logické vymezovat prvky ÚSES v ose vodního toku, je potřeba uvažovat o nutnosti splnění funkčnosti daného prvku. Vzhledem k charakteru úseků vodních toků v zástavbě nelze povětšinou splnit kritérium funkčnosti ÚSES. Vymezování těchto prvků je kontraproduktivní.
- Problematika ÚSES v podkladech pro lesnického plánování: aby byl ÚSES v lesních plochách funkční, je zásadní jej prosadit do příslušných dokumentací a tedy komunikovat se zpracovateli LHP a LHO, aby ÚSES zohlednili. Nestačí pouze formální vyjádření, že je danou lokalitou prochází ÚSES, nýbrž je nutné zde promyslet a prosadit přírodě blízké hospodaření (zachování a pěstování podrostů, důraz na biodiverzitu – skladba dřevin odpovídající přírodním poměrům, rovněž různověké složení porostu, šetrná těžba). Toto je zejména potřebné prosazovat v NC Peklo, kde v současnosti jsou poměrně rozsáhlé stejnověké výsadby jehličnanů.
- Vymezování ÚSES v procesu komplexních pozemkových úprav: Z pohledu orgánů ochrany přírody je nutné sledovat logiku a koncepci tvorby ÚSES v procesu KPÚ na základě řešení sítě ÚSES v ÚP obcí. U funkčních, resp. částečně funkčních a v terénu reálně existujících ploch je vhodné, aby prvky ÚSES byly vymezeny na konkrétní parcelní hranice s vědomím vlastníka o břemenu vyplývajícím z vymezení prvku ÚSES. Navržené prvky je vhodné parcelně vymezit a zanést do dokumentace pozemku jeho využití jako prvku ÚSES

- Realizace ÚSES: nejvhodnější se jeví postupné zakládání navržených prvků ÚSES nebo jejich částí v procesu realizace opatření KPÚ. Stěžejní je iniciativa a přístup orgánů ochrany přírody a zapojení vlastníků, občanských sdružení apod. Může být vhodné, zejména u větších záměrů, využít finance z příslušných dotačních programů.

Komentáře ke konkrétním obcím jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 5.7: Návrhy řešení nesouladů ve vymezeném ÚSES

Obec	ÚAP	ÚP	Poznámka	Návrh řešení v ÚSK
Bohuslavice	ANO	ANO	zákres v ÚAP nesouhlasí s ÚP (rozměrově), je v něm i navíc LBK pod RBK H051, RBK 781 nejsou v ÚP/ÚAP navržena LBC	nesoulady mezi ÚP a ÚAP upraveny v datové vrstvě, navrhuje ji jako podklad pro aktualizaci ÚAP zaznačena lokalita s chybějícími LBC k doplnění větší nedostatek interakčních prvků / krajinné zeleně, je potřeba doplnit – lze využít návrh ESP a ESL z tématu ochrana přírody (viz výkres návrhů)
Černčice	ANO	ANO	dle ÚP data nesedí rozměrově pod RBK H051 nejsou v ÚP/ÚAP navržena LBC	nesoulady mezi ÚP a ÚAP upraveny v datové vrstvě, navrhuje ji jako podklad pro aktualizaci ÚAP střední nedostatek interakčních prvků / krajinné zeleně, je potřeba doplnit – lze využít návrh ESP a ESL z tématu ochrana přírody (viz výkres návrhů)
Jestřebí	ANO	ANO	NRBC Peklo je jinak vyznačeno v ÚP a jinak v ÚAP	Doporučujeme doladit ÚAP. ÚSES podle ÚP je dodán v datové vrstvě. Jinak bez návrhů
Libchyně	ANO	ANO	souhlasí vše	i nadále nevymezovat zastavitelná území přes BK 28 vhodné doplnit jeden interakční prvek – alej u lokality Horské směrem jižně z intravilánu podél cesty
Mezilesí	ANO	ANO	data rozměrově nesedí a v ÚP je navíc LBK	v datové vrstvě a výkrese návrhů je zaznačeno LBK, které je navíc stávající přírodní biotopy, které nebudou registrovány jako významné krajinné prvky a také pásy dřevin v krajině lze vymezit jako interakční prvky – zaznačeno ve výkrese návrhů jako chybějící vymezení IP
Nahořany	ANO	ANO	zákres souhlasí s ÚP, jen RBC Rozkoš je v ÚP zakresleno nad celou nádrží	rozdíly mezi ÚP a ÚAP (např. rozdílné šířky koridorů, umístění biocenter, rozloha RC apod.) jsou znázorněny v datové vrstvě

Obec	ÚAP	ÚP	Poznámka	Návrh řešení v ÚSK
			pod RBK 776/5 a 776/1 nejsou v ÚP/ÚAP navržena LBC	bez interakčních prvků, obecně ve více lokalitách schází zeleň, prospělo by jejich zakreslení do sítě ÚSES – lze k tomu využít návrh ESP a ESL z tématu ochrana přírody viz výkres návrhů
Nové Město nad Metují	ANO (jen asi polovina)	ANO	chybí větší část ÚSES dokreslit z ÚP pod RBK 780, RK H062 jsou v ÚP navržena LBC nesoulad LBK s Provodovem	Doporučujeme doladit ÚAP. ÚSES podle ÚP je dodán v datové vrstvě RBK 777 v lokalitě Krčín může mít problematickou funkčnost vzhledem k charakteru toku v zástavbě. Zásadní je zde více nezahušťovat zástavbu. Možná by mohla pomoci vhodná revitalizace. nenávaznost v LBK 11 na hranicích katastrů NMNM a Provodov vyznačena
Provodov-Šonov	ANO (jen asi polovina)	ANO	polovina ÚSES v ÚP je, ale v ÚAP nepřesně zakreslena a druhá polovina v ÚP vůbec není v ÚP je nad polovinou nádrže Rozkoš LBC nesoulad LBK s Novým Městem	nesoulady mezi ÚP a ÚAP upraveny v datové vrstvě, navrhujeme ji jako podklad pro aktualizaci ÚAP dobré promyslet změnu LBC nad Rozkoší nenávaznost v LBK 11 na hranicích katastrů NMNM a Provodov vyznačena
Přibyslav	ANO	ANO	souhlasí vše	může být vhodné doplnit interakční prvky – protierozní opatření na jihozápadě od intravilánu, viz výkres návrhů
Sendraž	NE	NE	není ÚP	v ÚAP vyznačeno NRBC Peklo a BC29 v novém ÚP lze cennější biotopy a linie a skupiny dřevin vymezit jako interakční prvky (pokud nebudou registrovány jako VKP) – např. nebo linie dřevin severně od obce (lokalita Kopanina)
Slavětín nad Metují	ANO – jen 1x LC a 1x LK	ANO	zákres v ÚAP vůbec nesouhlasí s ÚP pod RBK H052 nejsou v ÚP/ÚAP navržena LBC	nesoulady mezi ÚP a ÚAP upraveny v datové vrstvě, navrhujeme ji jako podklad pro aktualizaci ÚAP doporučujeme doplnit LBC pod RBK H052 menší nedostatek interakčních prvků / krajinné zeleně, je potřeba doplnit – lze využít návrh ESP a ESL z tématu ochrana přírody (viz výkres návrhů)
Slavoňov	ANO	ANO	souhlasí vše	v novém ÚP lze cennější biotopy a

Obec	ÚAP	ÚP	Poznámka	Návrh řešení v ÚSK
				aleje vymežit jako interakční prvky (pokud nebudou registrovány jako VKP)
Vršovka	ANO	ANO	souhlasí vše	menší nedostatek interakčních prvků / krajinné zeleně, je potřeba doplnit – lze využít návrh ESP a ESL z tématu ochrana přírody (viz výkres návrhů)

5.6 Návrh zpřesnění migračně významných území a dálkových migračních koridorů – doporučení pro zajištění lepších podmínek pro migraci velkých savců

Bariérová místa na dálkových migračních koridorech (DMK)

Ve SO ORP se nevyskytují žádná bariérová místa na dálkových migračních koridorech, což lze hodnotit jako jednoznačné pozitivum. Nicméně v území se nachází řada ploch vymezených v ÚAP jako zastavitelné, které jsou v oblasti migračně významného území (MVÚ). Část zastavitelných ploch je specifikována jako plochy ke stavbám, zejména pro plochy bydlení, výrobní apod. V tomto případě vzniká možná překážka migrace zvířat.

V následující tabulce jsou uvedeny obce, u nichž byl konflikt v této oblasti hodnocen stupněm 2 a 3.

Tabulka 5.8: Hodnocení zastavitelných ploch v MVÚ

Obec	Výměra obce ha	Zastavitelné plochy v MVÚ (ha)	Hodnocení migrace 0-3	Komentář
Jestřebí	429,7	1,2	2	Jedná se o zastavitelné plochy Z1, Z4, Z5, Z9, Z6, Z8 pro bydlení, technickou infrastrukturu a ostatní plochy. Většina ploch je poměrně vhodně vymezena v intravilánu obce.
Libchyně	119,2	1,9	2	Jedná se o zastavitelné plochy převážně pro bydlení. Většina z nich je v těsné blízkosti intravilánu a neměly by v MVÚ vytvořit problém. Plocha technické infrastruktury Z12 je dál od intravilánu, v TTP s kvalitou 2 – z ÚAP není poznat rozsah plánované výstavby, avšak větší výstavba je zde nevhodná, poškodila by přírodní biotopy. Podobně v ploše Z1/1 pro bydlení dochází k zastavění zbytku volné plochy mezi Jestřebím a Libchyní - je dobré uvážit, zda není možné tuto plochu o něco zmenšit.

Obec	Výměra obce ha	Zastavitelné plochy v MVÚ (ha)	Hodnocení migrace 0-3	Komentář
Slavoňov	392,8	2,8	2	Jedná se o rozsáhlé zastavitelné plochy pro výrobu a skladování na západě a severu intravilánu. Plocha Z14 v lokalitě U rybníčka se nachází v MVÚ i v přírodním biotopu - doporučujeme ji zmenšit či alespoň za zastavěné plochy realizovat dostatečně kvalitní náhradní plochy biotopů. Relativně nové plochy bydlení na východě od intravilánu už mírně fragmentovaly krajinu, dopady nejsou nijak závažné, ovšem byla by škoda zde vymezovat další rozsáhlejší výstavbu a riskovat sídelní kaši.
Provodov-Šonov	1 617,60	20,7	3	Úsek silnice I/14, který prochází MVÚ a následně protíná dálkový migrační koridor, má vymezený široký ochranný koridor. Záměr by podle vyjádření SO ORP neměl mít více negativní vliv než současná silnice - šířka silnice by se neměla zvětšovat. Doporučení ke zvýšení bezpečnosti silniční dopravy v MVÚ je v Průzkumech a rozborech, kapitola 3.3.1.9.

5.7 Vymezení ploch vyžadujících revitalizaci krajiny

Vymezené plochy vyžadující revitalizaci krajiny zahrnují změny zemědělského, lesnického a vodního hospodaření v krajině, návrhy pro zvýšení biodiverzity území a návrhy na regeneraci brownfieldů a kontaminovaných ploch.

5.7.1 Vodní hospodářství

Z pohledu vodního hospodářství byly v kapitolách výše uvedeny obce, přes jejichž katastr protékají vodní toky vyžadující revitalizaci. Lokalizace úseků doporučených k revitalizaci viz *Hlavní výkres*.

Jako revitalizaci krajiny lze chápat i návrh nových a případně rekonstrukci stávajících nádrží tak, aby mohly plnit mimo jiné i ekologickou funkci. Tyto plochy jsou také vymezeny ve *Výkrese změn ve využívání ploch*. V kapitole výše byla popsána i protipovodňová opatření v ploše povodí. Tato opatření také částečně navracejí krajinu do příznivějšího stavu (období před kolektivizací), jelikož zajistí zmenšení velikosti půdních bloků a přerušení délky dráhy odtoku. Prvky přerušující délku svahu (např. protierozní meze) zvyšují retenční schopnost krajiny a mohou vytvářet nový typ plochy v jinak homogenní zemědělské krajině. Plochy, v rámci kterých by tato opatření měla být realizována, jsou součástí *Hlavního výkresu*, plošná opatření také součástí *Výkresu změn ve využívání ploch*.

5.7.2 Zemědělské a lesnické hospodaření

Zásadní vliv na správné fungování krajiny má způsob zemědělského a lesnického hospodaření v území.

V rámci analytické části byly v rámci zemědělských ploch identifikovány velké bloky orné půdy a bloky orné půdy ohrožené erozním smyvem, ve kterých by měla být realizována opatření pro rozdělení bloku či plošná opatření ke zpomalení povrchového odtoku, tedy opatření, která by zvýšila retenční schopnost krajiny.

Způsob lesnického obhospodařování je dán lesními hospodářskými plány a osnovami. Zlepšení funkce lesů lze dosáhnout dvěma způsoby: podporou přirozené obnovy všech cílových autochtonních dřevin v rámci vymezených přírodních lesních oblastí a šetrným způsobem hospodaření v lesích (omezení těžebně dopravní eroze, eliminace odírání kůry stromů při těžbě aj.).

V rámci územní studie krajiny byly vytipovány plochy, které by bylo vhodné zalesnit. Dané plochy, společně s plochami navrženými k zatravnění v rámci protierozních opatření, jsou součástí *Hlavního výkresu a Výkresu změn ve využívání ploch*.

5.7.3 Ochrana přírodních hodnot

V rámci tématu ochrana přírodních hodnot v území (kap. 3.2.1) byly navrženy nové významné krajinné prvky k registraci a nové ekologicky stabilnější (hodnotnější) plochy a linie na orné půdě. Uvedená opatření jsou součástí *Hlavního výkresu a Výkresu změn ve využívání ploch*.

5.7.4 Brownfields

K revitalizaci krajiny přispívá regenerace stávajících brownfields v krajině a asanace kontaminovaných ploch. Identifikované brownfieldy v krajině a kontaminované plochy vhodné k asanaci jsou součástí *Hlavního výkresu a Výkresu změn ve využívání ploch*.

5.7.5 Potenciál revitalizace krajiny ve vztahu k těžbě nerostných surovin a geologickým rizikům

Těžba nerostných surovin

Na celém správním území SO ORP Nové Město nad Metují se nenachází žádný dobývací prostor, nenachází se zde žádné chráněné ložiskové území ani ložisko nerostných surovin.

Poddolovaná území

Na území SO ORP Nové Město nad Metují se nachází dvě lokality evidované jako poddolované, které nepředstavují ani riziko ani hrozbu pro rozvoj v území.

Sesuvná území

Sesuvná území se nacházejí v obcích Provodov-Šonov, Nové Město nad Metují, Černčice, Nahořany a Bohuslavice. S výjimkou Bohuslavic zasahují v některých případech do okrajových částí zástavby

a představují tak potenciální riziko nebo omezení pro rozvoj v daných lokalitách. Stupeň aktivity je u všech uváděn jako potenciální, žádný sesuv není uváděn jako aktivní.

Území představují omezení pro rozvoj obcí, zejména stavební činnosti. Je nutné s nimi počítat při pořizování územně-plánovací dokumentace a přípravě konkrétních projektů. Při přípravě nových rozvojových záměrů na nebo v blízkosti těchto lokalit je nutné prověřovat jejich aktuální stav a přizpůsobit mu vhodně využití území, např. omezením výstavby.

Stabilita skalních masívů

Na území Nového Města nad Metují, jehož celé centrum se nachází na ostrohu řeky Metuje, dochází k vážným problémům se stabilitou skalních masívů, které si vyžadují náročné zásahy v podobě jejich sanování a dlouhodobého monitoringu. Mezi nejčastější a nejzávažnější porušení skal patří tektonická predispozice – porušení horninového prostředí systémem diskontinuit (trhlin), vliv infiltrované vody sestupující systémem trhlin a vystupující na povrch v místě pramenitých vývěřů, vliv atmosférické vody rozrušující méně odolný jílovito-vápnitý horninový tmel (eroze – koroze), vliv tepelných změn v povrchové partii skal (oslunění, mráz), rozvolňování povrchu skal kořenovým systémem stromů a keřů.

5.8 Návrh opatření pro transformaci zjištěných významných opuštěných areálů a ploch ve volné krajině a v kontaktů s ní

5.8.1 Shrnutí problémů z Doplňujících průzkumů a rozborů

Na extravilán obcí SO ORP Nové Město nad Metují mají vliv pouze dva brownfieldy, které pocházejí ze zemědělské a průmyslové činnosti.

Tabulka 5.9: Brownfieldy v obcích SO ORP Nové Město nad Metují ve volné krajině a v kontaktu s ní.

Obec	Popis	Zdroj
Nové Město nad Metují	Zemědělský statek - Osma	Atelier T-plan s.r.o., 2008
	Bývalá cihelna - Vladivostok	CzechInvest, 2007

Pro výše uvedené lokality jsou dále zpracovány pasporty, ve kterých jsou shrnuty hlavní informace a podmínky pro jejich možné využití.

5.8.2 Návrhy opatření

V analytické části byly identifikovány brownfieldy, které se nacházejí v extravilánech obcí, či do krajiny významně vybíhají a mají na ni vliv. Národní strategie brownfieldů, uvedená v analytické části, přijata usnesením vlády v roce 2008, krom obecných tezí uvádí dva konkrétní kroky v řešení problematiky brownfieldů:

- dotace v oblasti brownfieldů
- identifikace brownfieldů v územních plánech obcí

Dotace v oblasti brownfieldů jsou následující:

- Program Regenerace a podnikatelské využití brownfieldů (aktuální II. výzva 10.5.2018-10.8.2018)
- Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury
- Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost pro období 2014 – 2020 (program Nemovitosti)
- Operační program Životního prostředí 2014 – 2020 (prioritní osa 3 Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika)
- Operační program rozvoje venkova ČR na období 2014 – 2020 (opatření M06 Rozvoj zemědělských podniků a podnikatelské činnosti)

Dotační tituly sleduje a s jejich doporučováním asistuje agentura Czechinvest.

(<http://www.czechinvest.org/>).

Brownfieldy jsou v územních plánech obcí součástí vymezených funkčních ploch. Z územních plánů tak není vždy zřejmé, zda se brownfield v obci vyskytuje. Funkční plocha se stanovenými podmínkami využití nedává možnost různorodému využití plochy, v případě změny využití plochy se tak musí iniciovat změna územního plánu, která může trvat i dva roky. Národní strategie brownfieldů navrhuje *vyznačení brownfieldů v územních plánech obcí* (samostatná položka legendy) a *možnost zjednodušeného procesu změny územně plánovací dokumentace*.

Mezi lety 2008 – 2012 byl realizován projekt COBRAMAN, jehož výstupem je mj. příručka pro vlastníky brownfieldů. Jedná se o velmi podrobný postup, jakým způsobem brownfield regenerovat a za jakých podmínek. Příručka je dostupná na stránkách nestátní neziskové organizace IURS - Institut pro udržitelný rozvoj sídel z.s. (<https://www.iurs.cz/>). Příručka mj. jednoduše shrnuje možnosti rozvoje brownfieldů, viz tabulka níže.

Tabulka 5.10: Možnosti rozvoje brownfieldů.

Regenerace ⁹	Revitalizace ¹⁰	Dočasné využití
Demolice	Demolice	Změna využití
Odstranění ekologických škod	Odstranění ekologických škod	Případná demolice
Restaurování	Restaurování	Užívání
Rekonstrukce	Opravy a údržba	
Oprava a údržba	Změna využití	
Změna využití	Užívání	
Nová výstavba		
Užívání		
Výsledek: upravené a nové nemovitosti a vzhled okolí, nové využití	Výsledek: upravené a nové nemovitosti a vzhled okolí, nové využití	Výsledek: stávající stav, nové dočasné využití chránící hodnoty, dokud není nalezeno trvalé řešení

Zdroj: IURS, 2011

⁹ Zahrnuje nejen stavební obnovu a údržbu určitého území, souboru staveb (popř. i objektu), ale zejména jeho funkční začlenění do městského (sídelního) mechanismu, nalezení jeho vhodného současného poslání a očištění od všech nehodnotných součástí a nevhodných způsobů využití.

¹⁰ Je to obnova, oživení poškození, nefunkční entity, a její uvádění do stavu blízkého jeho původní funkci, jejich vazbám na okolí, významu. V kulturní krajině se jedná o postupy, které obnovují komplexní funkčnost a návaznosti všech přírodních složek, nejlépe s postupnou obnovou místně původních (krajinná rekultivace).

Podstatná je obecně lokalizace brownfieldů, existence a kvalita dopravní infrastruktury, blízkost většího sídla, ale i blízkost turisticky atraktivní oblasti a využívaných cyklistických a turistických tras. Poloha brownfieldů mimo zástavbu obce je výhodná spíše ve vztahu k agroturistice, k občerstvovacím či ubytovacím zařízením (v blízkosti cyklostezek či rekreačně významných oblastí) či k výrobě a skladování.

Možností využití území je spousta, problémem je nalézt vhodné efektivní využití konkrétní nemovitosti. Takový výběr je značně odvislý od mnoha proměnných, přičemž je na vlastnících nemovitostí, jaká pro ně bude určující. Mnoho brownfieldů má i několik soukromých vlastníků. Řešením regenerace těchto brownfieldů může být *vytvoření strategie postupu spoluvlastníků* koordinovaných obcí. I vzhledem ke složitosti vlastnické struktury nejsou v návrzích na využití území uvedeny návrhy konkrétních činností (rekonstrukce, revitalizace, obnova). Využití brownfieldů je v současnosti limitováno vymezenými funkčními plochami v územních plánech obcí, což není v problematice brownfieldů příliš přínosem, viz výše. V návrhové části územní studie krajiny je kladen důraz na využití území ve vztahu ke složkám životního prostředí a krajinnému rázu s uvedením limitů ve využití území.

V souladu s Národní strategií brownfieldů **navrhujeme u všech níže uvedených brownfieldů jejich vyznačení v územních plánech obcí jako „brownfield“ v samostatné položce legendy.** Pro jejich využití pak **respektovat limity vyplývající z hodnot a limitů v území, které formulují požadavky pro dotčenou plochu.**

Pasporty brownfieldů nacházejících se v extravilánech obcí na území SO ORP Nové Město nad Metují

Název lokality	Zemědělský statek - Osma	
Název obce	Nové Město nad Metují	
Nejvýznamnější vlastníci pozemků a staveb	Barton Dobenin Joseph Michael (jediný vlastník)	
Funkční plocha v ÚP	VL (výroba a skladování – lehký průmysl)	
Využití areálu v minulosti	sklad	
Současný stav využití, vliv na životní prostředí, krajinný ráz	Objekt je ve špatném stavu, slouží jako sklad kulatiny. Severozápadně od areálu se nachází regionální biokoridor 1631 Krčínská Metuje, jižně je veden lokální biokoridor 9 U říčky, který navazuje na lokální biocentrum 10 U Drážek, což je nutno zohlednit. Mimo to se zde nevyskytují další významné přírodní, kulturní či historické charakteristiky, kvůli nimž by bylo zapotřebí činnosti v areálu limitovat.	
Doprava	silnice II/308	
Kontaminace (databáze SEKM)	-	
Návrh na využití území	<p>ÚP stanoví pro plochy výroby a skladování – lehký průmysl následující:</p> <p><u>Hlavní využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• pozemky pro areály průmyslu a kapacitního skladování• plochy pro výrobní služby <p><u>Přípustné využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• podnikatelské inkubátory, vědecká centra	

	<ul style="list-style-type: none"> • plochy komerčních zařízení rozsáhlých nad 2000 m² prodejních ploch • fotovoltaika na střeších • s hlavním využitím související dopravní a technická infrastruktura; čerpací stanice pohonných hmot včetně prodejního a skladového zázemí; stavby a zařízení pro údržbu a ochranu areálů • stavby a zařízení pro dopravu vkladu přímo související s danou funkcí • služební byty a doplňkové občanské vybavení pouze pro pracovníky vykonávající činnost související s využitím dané plochy
--	---

Název lokality	Bývalá cihelna - Vladivostok	
Název obce	Nové Město nad Metují	
Nejvýznamnější vlastníci pozemků a staveb	META Krčín a.s	
Funkční plocha v ÚP	VD (výroba a skladování – drobná a řemeslná výroba)	
Využití areálu v minulosti	cihelna	
Současný stav využití, vliv na životní prostředí, krajinný ráz	V blízkosti areálu se nevyskytují žádné významné přírodní, kulturní či historické charakteristiky, kvůli nimž by bylo zapotřebí činnosti v areálu limitovat.	
Doprava	místní komunikace	
Kontaminace (databáze SEKM)	-	
Návrh na využití území	<p>ÚP stanoví pro plochy výroby a skladování – drobná a řemeslná výroba následující:</p> <p><u>Hlavní využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• pozemky areálů nespádajících pod veřejnou infrastrukturu (komerčních)• pozemky staveb a zařízení pro drobnou řemeslnou výrobu, výrobní služby, technologické parky asouvisející administrativu, skladování, obchodní plochy• nevýrobní služby, např. služby pro motoristy, a další služby <p><u>Přípustné využití:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• stavby a zařízení pro dopravu vkladu přímo související s danou funkcí• související technická infrastruktura• veřejná zeleň, pěší cesty a cyklostezky• max. celkový rozsah přípustného využití do 25% podlahových ploch hlavního využití• vyzkoušené a pohotovostní sklady -výhradně jako doplněk, umožňující	

	provoz staveb shlavní funkcí
--	------------------------------

5.9 Doporučení pro řešení problémů v oblasti znečištění a kontaminace

5.9.1 Shrnutí problémů z Doplnujících průzkumů a rozborů

V území jsou dvě staré ekologické zátěže, které představují aktuální riziko pro znečištění vod a půd (A) a jedna lokalita představující potenciální riziko (P).

Tabulka 5.11: Staré ekologické zátěže představující riziko pro znečištění vod a půd.

ID zátěže	Název	Katastr	Kategorie	Je mimo intravilán?
10644004	ELTON	Nové Město nad Metují	A2	na hranici
10644002	Železová louka	Krčín	A1	ano
10644001	Na Popluží	Nové Město nad Metují	P3	ano

Vysvětlivky: A2-nápravné opatření je nutné, A1-nápravné opatření je žádoucí, P3-kontaminace je potvrzena orientačním vzorkováním, nutný její průzkum

Zdroj: MŽP 2018 (SEKM)

Pro Územní studii krajiny jsou relevantní ty staré ekologické zátěže, které leží mimo intravilán obcí nebo na jeho okraji a mohou tedy představovat potenciální problém pro případné využití volné krajiny, což jsou v tomto případě všechny evidované SEZ.

VE SO ORP Nové Město nad Metují nebyla zjištěna kontaminace zemědělských půd rezidui těžkých kovů.

Kvalita ovzduší je zde ve srovnání s jinými částmi ČR průměrná. Pro ÚSK jsou relevantní prachové částice, jejichž koncentrace mohou do jisté míry souviset s krajinou (mohou být emitovány při zemědělských činnostech, unášeny větrem při větrné erozi apod.). Imisní limit pro prachové částice PM₁₀ zde v období 2014-2016 nebyl překročen. Z ostatních látek, které jsou v ovzduší sledovány a jsou pro ně stanoveny imisní limity, zde byl překročen roční imisní limit pro benzo[a]pyren.

5.9.2 Návrhy opatření

Sanaci starých ekologických zátěží, resp. kontaminovaných ploch metodicky zastřešuje Ministerstvo životního prostředí. Tento proces není financován z centrálního zdroje, je řešen samostatně i dalšími resorty. Ekologické závazky vzniklé při privatizaci jsou řešeny Ministerstvem financí ve spolupráci s MŽP, podmínky jsou uvedeny ve Směrnici MF a MŽP pro přípravu a realizaci zakázek řešících ekologické závazky vzniklé při privatizaci¹¹. Evidované staré ekologické zátěže ležící mimo intravilán mohou

¹¹

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/metodiky_ekologicke_zateze/\\$FILE/OERES-Smernice_MFaMZPc4_2017-20170504.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/metodiky_ekologicke_zateze/$FILE/OERES-Smernice_MFaMZPc4_2017-20170504.pdf)

představovat limit pro využití krajiny, proto je nutné s nimi v území počítat a případné záměry realizovat po prověření aktuálních hodnot kontaminace. Vlastní opatření je pak nutné navrhnout s ohledem na specifické podmínky konkrétní lokality.

Nyní aktuální je řešení lokality ELTON, pro kterou byla v roce 2017 zpracována projektová dokumentace, nyní probíhá druhá etapa - vlastní provádění sanace podzemní vody metodou reduktivní dehalogenace pomocí syrovátky.

Kvalita ovzduší spojená se zemědělskou činností (koncentrace prachových částic) souvisí s opatřeními k minimalizaci větrné eroze, která jsou detailně uvedena v příslušné kapitole.

5.10 Doporučení opatření v souvislosti s adaptací na změny klimatu

5.10.1 Hospodaření v krajině

Z kategorií navržených opatření pro zlepšení funkce krajiny z hlediska jejího obhospodařování lze vybrat ty z nich, které mohou pomoci při adaptaci na změnu klimatu. Jedná se konkrétně o:

Protipovodňová ochrana

Jak je známo, zrychlený odtok z plochy povodí způsobený intenzivní zemědělskou činností na extrémně rozlehlých půdních blocích je nežádoucí. Jedním z cílů v adaptaci na změnu klimatu by mělo být zvýšení retence krajiny. Vlastnosti opatření v ploše povodí jsou v souladu s těmito cíli. Jakkoli jsou navrhovaná protierozní opatření spíše reakcí na krátkodobý nadbytek srážek, jedná se mimo jiné o opatření krajinnotvorná. Úprava hospodaření, vhodné umísťování plodin, zmenšení výměry monokultur, lokální zatravnění, umísťování biopásů, travnatých pásů, zatravněování údolnic, umísťování mezí, průlehlů, ozelenění, výsadby větrolamů, to všechno má nejen pozitivní protierozní případně protipovodňový efekt, bezpochyby jsou tato opatření i pozitivním opatřením pro krajinu, zvyšují její diverzitu, mozaikovitost, estetickou hodnotu, prostupnost. A ne jen to. Chrání půdu před vysycháním, zlepšují její vlastnosti, zvyšují její infiltrační schopnost a schopnost vláhu vázat a zadržet, nebo jsou dokonce budovány za účelem vodu zadržet ve svém profilu (průlehy). To má bezpochyby pozitivní vliv na vláhové a odtokové poměry v krajině a snižuje dopady probíhajících změn klimatu. Opatření charakteru technických liniových opatření podél vodního toku nesmí zhoršit odtokové poměry v navazujících lokalitách. Proto je vždy nutné návrh doplnit opatřeními, která kompenzují vyloučení rozlivu v chráněné lokalitě. To znamená, že musí vzniknout retenční prostory, které jsou schopny nežádoucí vliv PPO vhodně kompenzovat. Tyto retenční prostory pak mohou být provedeny s ohledem na požadavek vytváření nových a obnovy historických vodních nebo mokřadních ploch. Je samozřejmé, že takový požadavek nelze uplatnit u všech návrhů, nicméně by mělo být snahou již při vytváření územních plánů tuto funkci plochy zmínit a dále při rozpracování studie proveditelnosti opatření trvat na zohlednění zmíněného požadavku. Nápomocny mohou být i samotné samosprávy, jelikož funkci revitalizační a protipovodňovou lze často dobře propojit s funkcí rekreační, která bývá ze strany měst a obcí vítána.

Revitalizace vodních toků a niv

Podstatou revitalizace toku bývá prodloužení jeho délky a případně i tvorba přilehlých vodních nebo mokřadních ploch. Opatření je tedy v souladu s cíli adaptace.

Vymezení potenciálních lokalit pro umístění vodních ploch

Navržené nádrže v rámci ÚSK by měly plnit především funkci protipovodňovou. Doporučujeme ale, aby byly při podrobnějším rozpracování navrhovány tak, aby se nejednalo pouze o suché nádrže. Je vhodné, aby vodní díla plnila více funkcí zároveň, tzn., aby měla stálé nadržení, které je jedním z nástrojů adaptace, tj. zvyšování počtu vodních ploch v krajině.

5.10.2 Ochrana přírody a ekologické stability krajiny

Územní studie krajiny usiluje mimo jiné o zlepšení adaptací na dopady klimatických změn v tématu ochrana přírody a biodiverzity. V doporučeních vycházíme z dokumentů MŽP, a sice *Strategie přizpůsobení se změnám klimatu v podmínkách ČR* (MŽP n.d.) a *Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu* (tzv. Akční plán, MŽP 2017)¹².

Mezi důležité body Adaptační strategie patří následující:

Je pravděpodobné, že díky klimatické změně budou vznikat nové typy ekosystémů, jež budou adaptovány na nové klimatické podmínky.

Čím dál častěji bude docházet k výkyvům ke srážkám a teplotním extrémům a ke snižování průměrné sněhové podmínky, což bude na mnoho přírodních biotopů působit negativně.

Stále významnějším faktorem působícím na stav druhové pestrosti je management přírodních stanovišť i produkčních ploch (TTP s vhodným managementem budou pro udržení biodiverzity významné).

Klíčové je zadržování vody v krajině, obnova a zlepšení propojenosti přírodních a přírodně blízkých ploch (např. přirozeně strukturované lesy, revitalizace toků, mokřady, nivy, aleje, remízky, aleje, břehové porosty apod.)

Oba dokumenty označují za jedno z nejefektivnějších adaptačních opatření zachování a obnovení sítě zelené infrastruktury a podporu ekosystémově založených adaptací; zakládání mokřadů a dalších biotopů. Dále zdůrazňují potřebu snížit fragmentaci krajiny a předcházet ji.

ÚSK přináší konkrétní výstupy zejména **návrhy ekologicky stabilnějších ploch a linií (ESP, ESL)**, které specifikují, jak vymezit nové plochy pro zelenou infrastrukturu v prostoru. Na úrovni územního plánování přichází do úvahy podobně jako v kapitole *Doporučení opatření k ochraně a zvýšení biodiverzity a k předcházení fragmentaci krajiny, bod 1. Intenzifikace hospodaření* aplikování ekosystémového přístupu, ve kterém je zásadní vytvoření už zmiňované **zelené sítě, která zajišťuje v území základní ekosystémové služby potažmo ekologickou stabilitu krajiny**¹³. Propojená síť lépe vzdoruje i negativním dopadům klimatické změny působícím na biodiverzitu (ztížené podmínky života pro jedince i populace kvůli výkyvům v teplotách, srážkách, potravní nabídce ovlivněné těmito výkyvy a další) – zvýšení výměry životního prostoru pro organismy dokáže kompenzovat určitou část dopadů klimatických změn.

¹² Shrnutí základních úkolů týkajících se biodiverzity a ekosystémových služeb je uvedeno ve Strategii (str. 51 – 54). Akční plán rozpracovává opatření uvedená v Adaptační strategii do konkrétních úkolů¹².

¹³ Literatura je uvedena viz kapitola *Doporučení opatření k ochraně a zvýšení biodiverzity a k předcházení fragmentaci krajiny*.

Správné vymezení a realizace ÚSES je velmi důležitá, nicméně pro výraznější zlepšení stavu polních krajín (zvláště v běžném případě, že převážná část orné půdy v území není obohacována organickou hmotou), je potřeba mít více interakčních prvků plnících další funkce (poskytování úkrytu a potravy pro organismy v krajině, protipovodňové a protierozní opatření a další). V tomto případě platí velmi podobná východiska návrhu jako u předchozího bodu. Důležité je vymezit dostatek prostoru v území **zejména pro mokřadní biotopy vč. údolních niv. VKP údolní nivy jsou v ÚSK vymezeny**. V ÚSK jsou ilustračně vymezeny i plochy vhodné pro mokřady a označeny úseky malých toků potenciálně vhodných pro revitalizaci z hlediska pozitivního dopadu na biodiverzitu a ekologickou stabilitu krajiny. Plochy nových biotopů a nových ekologicky stabilních ploch jsou blíže popsány v kartách obcí u obcí a více popsány v kapitole Přírodní hodnoty. **Prioritní je vymezit opatření v obcích s nedostatkem ESP a ESL viz karty obcí.**

Část dopadů klimatické změny na biodiverzitu ovlivnit nelze nebo lze ovlivnit jen managementem v lokalitách (př. udržení populací chladnomilnějších živočichů na hraně jejich areálů).

Vhodná adaptační opatření zahrnují **vymezení ploch smrkových monokultur pro přeměnu na druhově bohaté listnaté lesy a co je velmi důležité, i revitalizace toků**. Cílek et al. (2017) velmi přístupnou formou popisují typy vhodných opatření na tocích včetně obnovení meandrů, tůní apod. Dále se jedná o obnovu zničených historických krajinných prvků (v území typicky remízky, TTP s dřevinami či další plochy) a plochy pro přírodní biotopy, vše viz kapitola 3.2.1 Přírodní hodnoty.

Pro obce či SO ORP může velmi výhodné **vypracovat strategii, jak vybírat a získávat parcely nejen pro ESP, nad rámec komplexních pozemkových úprav**. Tato problematika už nespadá do zadání ÚSK, nicméně systematický přístup právě zde má velký potenciál - např. v Německu mají některé obce zavedené dlouhodobé strategické vykupování pozemků a finanční mechanismy k tomu sloužící.

Názorné příklady adaptačních opatření, jejich využití i příkladů postupů, jak je realizovat, jsou dostupná např. na webových stránkách projektu AdaptaN¹⁴ <http://www.adaptan.net/>

5.10.3 Lesnictví

Klimatická změna v lesích

Současná změna klimatu má vliv i na hospodaření v lesích, které musí přizpůsobit druhové a prostorové složení lesa současným podmínkám.

Dle adaptační strategie ČR jsou navrhovaná adaptační opatření v lesnictví:

- Využití přírodních procesů a pěstování prostorově a druhově pestrých lesních porostů,
- Změna preference druhů a ekotypů lesních dřevin,
- Stabilizace množství uhlíku vázaného v lesních ekosystémech,
- Určení priorit podpory adaptačních opatření v lesních ekosystémech,
- Genetické zdroje lesních dřevin.

Za pojmem adaptace na změnu klimatu v lesním hospodářství se skrývá řada konkrétních opatření. Jedná se zejména o revizi hospodářských způsobů včetně tvaru lesa. Adaptační opatření lze s výhodou

¹⁴ Komplexní plánovací, monitorovací, informační a vzdělávací nástroje pro adaptaci území na dopady klimatické změny s hlavním zřetelem na zemědělské a lesnické hospodaření v krajině. EHP-CZ02-OV-1-039-2015

realizovat u mladých a středně starých porostů. Za účelem stabilizace porostů je tedy třeba dbát na porostní okraje omezující vliv vysušování či škod větrem, působení klimatických extrémů na rozhraní s volnou plochou, preferovat dřeviny s vyšší mechanickou stabilitou, více druhů dřevin zvyšujících ekologickou stabilitu díky rozdílným ekologickým nárokům a využít rozdílnou toleranci jednotlivých druhů dřevin vůči stresu, zvyšovat stabilitu porostu úpravou textury a struktury porostu. V oblastech ohrožených suchem je odůvodněný návrat nízkého a středního lesa, kdy je využíván stávající kořenový systém. (Zdroj: *Lesní hospodářství v ČR pod vlivem klimatické změny*, Radek Pokorný, 2017).

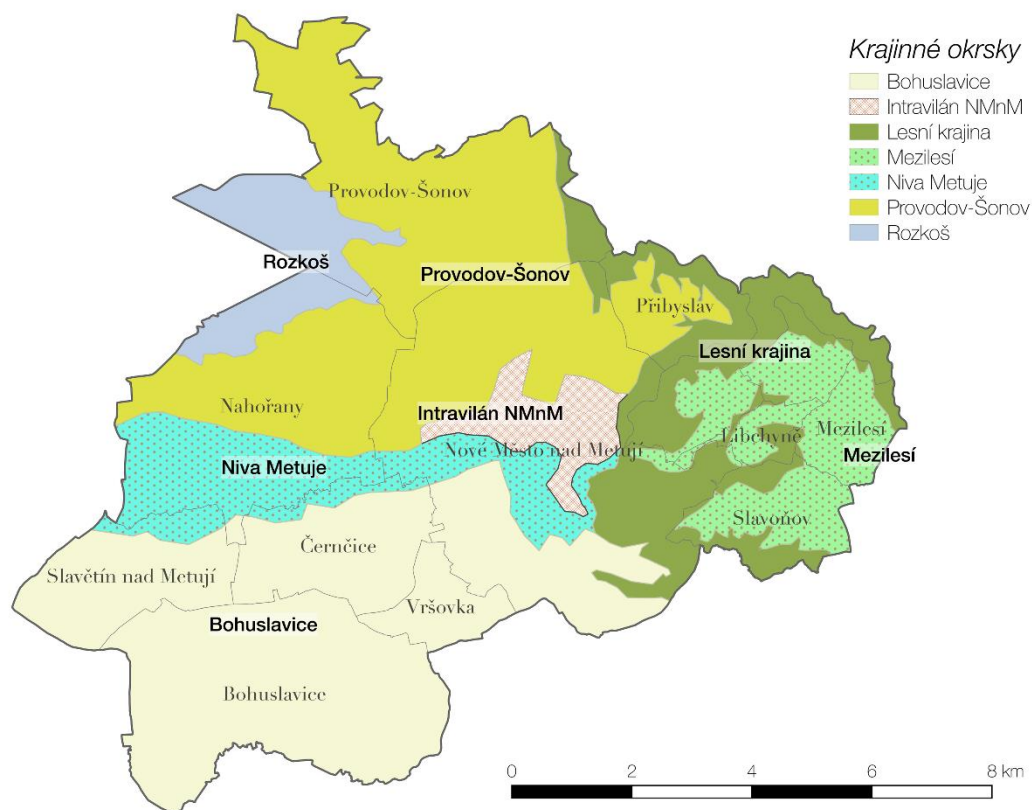
6 ČLENĚNÍ ÚZEMÍ NA KRAJINNÉ OKRSKY

Základní vymezení krajinných okrsků je podle funkčního využití krajiny a topografie. Toto členění odpovídá studii krajiny (Bínová a kol. 2012), která podrobně popisuje krajinu SO ORP. Pro tuto studii byla vylišená místa krajinného rázu předdefinována do větších celků odpovídajících spíše oblastem krajinného rázu. Zde tedy bylo použito členění vlastních krajín ze ZÚR Královéhradeckého kraje a výsledky studie krajinného rázu SO ORP, které byly účelově upraveny do podoby okrsků krajinného rázu.

Úpravy proběhly následovně:

- Jednotlivé vlastní krajiny byly zpřesněny na základě studie krajiny a terénního šetření
- V rámci území SO ORP byla spojena území míst krajinného rázu (definována v ÚAP) do převládajících okrsků, aby na sebe funkčně navazovala. Definovány byly krajiny lesní (90 % lesní půdy), krajiny jezerní (okolí nádrže Rozkoš), krajiny zemědělské (Bohuslavice a Provodov-Šonov), a krajiny mozaikovitě (Niva Metuje a Mezilesí).

Obrázek 6.1: Krajinné okrsky SO ORP Nové Město nad Metují.

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

6.1 Popis krajinných okrsků

Okrsek Ok 01 – Lesní krajina

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Výrazné zalesněné údolí Metuje, Olešenky, Libchyňského a Bohdašínského potoka. Jedná se o uzavřenou krajinu lesních komplexů v zaříznutých údolích vodních toků a přilehlých hřebenů krajinné oblasti Podorlicka. Okrsek tvoří dominantní rám krajiny.

Tabulka 6.1: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok01

Okrsek/obec	Plocha (km2)
Lesní krajina	12,41
Mezilesí	0,33
Libchyně	0,39
Sendraž	0,46
Provodov-Šonov	0,82
Slavoňov	1,43
Přibyslav	1,82
Jestřebí	3,18
Nové Město nad Metují	3,98

Okrsek Ok 02 – Mezilesí

Polootevřená krajina pastvin, polí, luk a lesů v krajinné oblasti Podorlicka. Úbočí svahů. Mozaikovitá krajina s alejemi.

Tabulka 6.2: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok02

Okrsek/obec	Plocha (km2)
Mezilesí	8,00
Mezilesí	2,02
Libchyně	0,80
Sendraž	1,38
Slavoňov	2,49
Jestřebí	1,10
Nové Město nad Metují	0,20

Okrsek Ok 03 – Bohuslavice

Otevřená krajina polí, luk a fragmentů lesa v krajině Opočenska. Krajina je rovinatá až mírně svažité s fragmenty lesa.

Tabulka 6.3: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok03

Okrsek/obec	Plocha (km2)
Bohuslavice	31,46
Slavětín nad Metují	4,79
Bohuslavice	14,10
Vršovka	2,17
Nahořany	0,13
Černčice	4,95
Nové Město nad Metují	5,33

Okrsek Ok 04 – Niva Metuje

Polootevřená krajina nivy potoka, polí luk a fragmentů lesa v krajinné oblasti Opočenska. Rovinatá krajina. Výrazné stromořadí v okolí vodních toků a ramen.

Tabulka 6.4: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok04

Okrsek/obec	Plocha (km2)
Niva Metuje	9,27
Slavětín nad Metují	0,75
Nahořany	4,99
Černčice	0,68
Nové Město nad Metují	2,84

Okrsek Ok 05 – Provodov-Šonov

Otevřená zemědělská krajina polí, luk, fragmentů lesa a vesnic s dominantními stavbami v krajinné Opočenska. Rovinatá krajina.

Tabulka 6.5: Plocha jednotlivých obcí v krajinném okrsku Ok05

Okrsek/obec	Plocha (km2)
Provodov-Šonov	28,44
Provodov-Šonov	12,18
Nahořany	7,12
Přibyslav	1,66
Nové Město nad Metují	7,47

Okrsek Ok 06 – Rozkoš

Otevřená krajina nádrže Rozkoš a jejich břehových porostů v krajině Opočenska. Rovinatá krajina. Krajina je tvořena důležitým a dominantním prvkem - vodní plochou. Vodní dílo je důležité vyčlenit jak pro potřeby lidí, tak i pro přírodu, která v tomto specifickém biotopu žije.

Tabulka 6.6: Plocha jednotlivých obcí v krajině okrsku Ok06

Okrsek/obec	Plocha (km2)
Rozkoš	5,00
Provodov-Šonov	3,13
Nahořany	1,87

Okrsek Ok 07 – Intravilán Nového Města nad Metují

Městská krajina historického centra, domů a zahrad s výraznými dominantami.

Tabulka 6.7: Plocha jednotlivých obcí v krajině okrsku Ok07

Okrsek/obec	Plocha (km2)
Intravilán Nového Města nad Metují	3,25
Nové Město nad Metují	3,25

6.2 Rámcové podmínky využití a rámcová doporučení pro opatření

Rámcové podmínky využití a rámcová doporučení pro opatření pro krajině okrsky vychází z podrobnějších návrhů opatření, které jsou uvedeny v Kartách obcí (Část II. textu Návrhu územní studie).

Doporučujeme při zpracování zadání územních plánů a jejich změn a pro rozhodování a činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů (např. správci, hospodáři) pracovat prioritně s Kartami obcí a doplňkově pak s doporučeními pro jednotlivé okrsky.

Opatření nelze striktně rozdělit jako „podklad pro podrobnější zpracování řešení krajiny v územních plánech“ a „podklad pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů“, proto doporučujeme sledovat vždy celý text.

Rámcové podmínky využití a rámcová doporučení pro opatření jsou v souladu s vizí nastíněnou v úvodu textu Návrhu územní studie (Část I.).

Rámcové podmínky využití budou podkladem pro podrobnější zpracování řešení krajiny v územních plánech.

Rámcová doporučení pro opatření budou podkladem pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů v území (např. správci, hospodáři) a do budoucna také podkladem pro realizaci opatření ke zlepšení stavu krajiny.

Pro celé správní území ORP jsou pak rámcové podmínky i rámcová doporučení dle Metodického zadání ÚSK uvedeny ještě v kapitole 7.1, zde je tedy proveden stručnější souhrn podmínek pro okrsky, s odkazem na popis v závěrečné kapitole.

KrO 1 – Lesní krajina

Rámcové podmínky využití pro řešení v rámci územních plánů
Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu: <ul style="list-style-type: none"> - Chránit územní specifika přírodní, kulturní a estetické hodnoty (Peklo, Rezek) - V ojedinělých lokalitách (samotách) zastavěného území dodržet charakter formy a měřítka staveb (Studýnka) - Nové solitérní stavby důsledně prověřit z hlediska funkčního vztahu ke krajině a posoudit jejich možné působení co do polohy a měřítka v krajinném obraze
Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu: <ul style="list-style-type: none"> - prověřit (odůvodnit) rezidenční a produkční rozvojové záměry, které pronikají do okrsku "lesní krajiny"
Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - Vymezit nové plochy přírodních biotopů v místech smrkových monokultur zejména v PR Peklo, druhově chudých TTP, návrh výměry těchto ploch je v kartách obcí - Přírodní biotopy: vymezit je jako nezastavitelné funkční plochy, nestavět v nich - VKP: vymezit nová VKP podle cenných a kvalitních přírodních biotopů - Migrace velkých savců – nevymezovat další zastavitelné plochy v migračně významném území. Dálkový migrační koridor udržovat zásadně bez staveb. - Pokud je to možné, snížit výměru zastavitelných ploch v MVÚ - Stávající linie dřevin v krajině, aleje a přírodní biotopy, které nebudou registrovány jako VKP, lze vymezit jako funkční interakční prvky.
Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - Ochrana přirozené retenční schopnosti lesních porostů. - Ochrana přírodních a estetických hodnot soustředěných v tomto území v rozsahu vymezení přírodně a krajinářsky cenného území údolí řeky Metuje.
Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví: <ul style="list-style-type: none"> - Lokální ohrožení na blocích orné půdy v lesních komplexech - navrhnout rozčlenění biotechnickými prvky (meze, průlehy, polní cesty, travnaté pásy), případně lokální zatravnění (vymezení jako prvky ÚSES, interakční prvky nebo plochy pro změny v krajině) - Chránit PUPFL před zábořem
Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území: <ul style="list-style-type: none"> - zaměřit se na zlepšení přístupnosti k významným bodům v krajině
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu: <ul style="list-style-type: none"> -
Rámcová doporučení pro opatření (podklad pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů v území)
Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu: <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat obnovu přirozené retenční schopnosti krajiny, ochranu pramenišť, přirozených drobných lesních vodotečí a prostorů přirozené akumulace vod.

<ul style="list-style-type: none"> - Postupná přestavba lesních porostů směrem k přirozené porostní skladbě s preferencí přirozené a kombinované obnovy lesa a přírodě bližším způsobům hospodaření. - Aktivně prosazovat ochranu hodnot, tj. dochované kulturní dominanty v krajině; v oborových dokumentech a studiích zohlednit identifikované pohledové osy na cestách nebo pohledy z navštěvovaných míst, ve kterých dominanty vytváří jedinečný krajinný obraz
Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu: <ul style="list-style-type: none"> - V lokalitách zastavěného území dodržet charakter, formy a měřítka staveb
Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - Vytvořit strategii výkupu pozemků pro nové plochy přírodních biotopů - Vybrat finální VKP k registraci, může být praktické sestavit stručný plán registrace VKP - Zasadit se o adekvátní hospodaření v lesních ÚSES na úrovni LHP a LHO, zejména u NRBC Peklo, které se překrývá s přírodní rezervací Peklo
Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny: <ul style="list-style-type: none"> -
Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví: <ul style="list-style-type: none"> - Lokální ohrožení na blocích orné půdy v lesních komplexech - navrhnout rozčlenění biotechnickými prvky (meze, průlehy, polní cesty, travnaté pásy), aplikovat půdoochranná opatření, případně lokální zatravnění - Podporovat přírodě blízké způsoby hospodaření s cílovou dřevinou skladbou dle stanovištních podmínek - Chránit okraje lesa před otevřením porostů vůči bořivým větrům - Podporovat přirozenou obnovu lesa
Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území: <ul style="list-style-type: none"> - udržovat turistické cíle v území v turisticky přístupném stavu
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu: <ul style="list-style-type: none"> -

KrO 2 – Mezilesí

Rámcové podmínky využití pro řešení v rámci územních plánů
Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu: <ul style="list-style-type: none"> - Chránit územní specifika přírodní, kulturní a estetické hodnoty - Respektovat dochované kulturní dominanty v krajině (Slavoňov - kostel); přesněji identifikovat pohledovou osu nebo pohledy z míst, ve kterých dominanta vytváří jedinečný krajinný obraz; vymezit a chránit pohledový segment, ve kterém dominanta působí; - respektovat dochovaný urbanistický charakter sídel nebo jejich částí s typickým prostorovým uspořádáním a dochovanými formami a měřítkem staveb, a navrhnout vhodnou regulaci k jeho ochraně; - stavby, které by měřítkem mohly působit jako negativní dominanty, posoudit v kontextu terénní konfigurace a polohy zejména ve vztahu ke kulturním dominantám a horizontům (krajinnému obrazu). - pro stávající stavby mimo zastavěné území obce (zemědělské areály), které působí jako negativní dominanty, navrhnout „zelené clony“ stromů

<ul style="list-style-type: none"> - Nové solitérní stavby důsledně prověřit z hlediska funkčního vztahu ke krajině a posoudit jejich možné působení co do polohy a měřítka v krajině obrazu; - Identifikovat charakter dochovaného rozhraní zastavěného území sídel a krajiny a navrhnout jeho ochranu
<p>Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prověřit (odůvodnit) rezidenční a produkční rozvojové záměry, které postrádají kontext se zastavěným územím sídla; - ověřit rozsah zastavitelných ploch s ohledem na reálný sídelní potenciál (rozvojové znaky obcí), případně přehodnotit územní rozvoj tak, aby byl zachován nebo vytvořen harmonický vztah mezi sídlem a krajinou; - další využití stávajícího zastavěného území a zastavitelných ploch navrhnout v souladu s charakterem původní urbanistické struktury; - u zastavitelných ploch, které budou vytvářet hranici s krajinou, ověřit odtokové poměry v krajině a míru rizika pro zástavbu a případně navrhnout nezbytná opatření;
<p>Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nejdůležitější je vymezit nové plochy přírodních biotopů v místech smrkových monokultur, druhově chudých ploch TTP, viz výkres návrhů - Přírodní biotopy: chránit před zástavbou, vymezit je jako nezastavitelné funkční plochy. Lze se soustředit na jejich údržbu a rozvoj. - VKP: vymezit nová VKP podle cenných a kvalitních přírodních biotopů - Migrace velkých savců – nevymezovat další zastavitelné plochy v migračně významném území. Dálkový migrační koridor zásadně bez staveb. - Pokud je to možné, snížit výměru zastavitelných ploch v MVÚ - Stávající linie dřevin v krajině, aleje lze vymezit jako funkční interakční prvky. Místy lze interakční prvky doplnit (nové aleje).
<p>Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat a klást velký důraz především na protierozní opatření (vodní i větrná eroze) a opatření k zajištění zadržování vody v krajině (budování menších vodních nádrží)
<p>Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lokální ohrožení na blocích orné půdy s ojedinělými erozně ohroženými DSO - navrhnout rozčlenění biotechnickými prvky na dlouhých svazích (meze, průlehy, polní cesty, travnaté pásy), aplikovat lokální zatravnění, stabilizovat výrazné dráhy odtoku (vymezení jako prvky ÚSES, interakční prvky nebo plochy pro změny v krajině) - Chránit PUPFL před zábořem - Respektovat navržené plochy k zalesnění
<p>Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaměřit se na zlepšení přístupnosti k významným bodům v krajině - zaměřit se na budování cyklostezek a značených cyklotras oddělených od motorového provozu
<p>Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -
<p>Rámcová doporučení pro opatření (podklad pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů v území)</p>

Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:

- Podporovat vhodnými opatřeními obnovu retenční schopnosti krajiny (např. obnovou rybníků, revitalizací vodních toků, renaturalizací údolních niv s přírodě blízkými porosty, obnovovat mokřady s typickými společenstvy, remízky a mezemi).
- Soustředit se na ochranu vodního režimu a ochranu obnažených porostních stěn tvorbou větrných plášťů, preferovat stanovištně vhodné dřeviny.
- Propojovat izolované jednotlivé krajinné prvky do jednoho celku.
- Aktivně prosazovat ochranu hodnot, tj. dochované kulturní dominanty krajiny; v oborových dokumentech a studiích zohlednit identifikované pohledové osy na cestách nebo pohledy z navštěvovaných míst, ve kterých se uplatňuje jedinečný krajinný obraz

Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:

- sledovat vývoj sídelního potenciálu obcí v kontextu se socioekonomickými předpoklady a podporovat jejich reálný územní rozvoj
- aktivně spolupracovat na řešení brownfields a areálů zemědělské výroby v krajině; nastavením programů docílit jejich začlenění do krajiny (ozelenění úprava okolí) jako jednoho z předpokladů pro další využití

Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:

- Vytvořit strategii výkupu pozemků pro nové plochy přírodních biotopů
- Vybrat finální plochy pro VKP, bude vhodné sestavit stručný plán registrace VKP
- Zasadit se o adekvátní hospodaření v lesních ÚSES na úrovni LHP a LHO
- Realizovat vymezená ÚSES

Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny:

- Nastavit vhodně regulativy a omezení, jednat s hospodáři o realizaci protierozních prvků, o vyloučení širokořádkových plodin nad zástavbou a vodními plochami, využívání podsevu apod.

Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví:

- Lokální ohrožení na blocích orné půdy s ojedinělými erozně ohroženými DSO - navrhnout rozčlenění biotechnickými prvky na dlouhých svazích (meze, průlehy, polní cesty, travnaté pásy), aplikovat půdoochranná opatření (nad zástavbou s vyloučením širokořádkových plodin), aplikovat lokální zatravnění, stabilizovat výrazné dráhy odtoku
- Podporovat mimoprodukční funkce lesa
- Podporovat přírodě blízké způsoby hospodaření s cílovou dřevinnou skladbou dle stanovištních podmínek ve stávajících lesních porostech
- Pro nově navržené zalesnění doporučujeme dřevinnou skladbu dle stanovištních podmínek a ohledem na funkce lesa (rekreační, protierozní, estetická)

Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území:

- podporovat dostupnost turistických cílů značením nových turistických tras pro pěší a jejich napojením na značené trasy již existující
- udržovat turistické cíle v území v turisticky přístupném stavu
- udržovat okolí turistických cílů a centra zastavěných území obcí v uspořádaném stavu pro zachování a zvýšení jejich atraktivity jak pro místní obyvatele, tak pro návštěvníky
- prověřovat možnosti budování zázemí pro návštěvníky u turistických cílů nebo na významných turistických trasách pro pěší a cyklisty
- podporovat rozvoj dalších forem turistiky a propojovat je s již formami turistiky v území existujícími

- prověřovat možnosti vedení cyklotras po již existujících polních a lesních cestách mimo silnice
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu:
-

KrO 3 – Bohuslavice

Rámcové podmínky využití pro řešení v rámci územních plánů
<p>Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chránit územní specifika přírodní, kulturní a estetické hodnoty - Respektovat dochované kulturní dominanty (kostel sv. Mikuláše / Bohuslavice, kostel sv. Jakuba s tvrzištěm / Černčice) v krajině; identifikovat pohledové osy na cestách (případně cyklistických trasách) nebo pohledy z navštěvovaných míst, ve kterých dominanty vytváří jedinečný krajinný obraz; vymezit a chránit pohledový segment, ve kterém dominanty působí; případně vymezit prostor, ve kterém je vhodné prověřit úpravy za účelem obnovy krajinného obrazu; - Respektovat dochovaný urbanistický charakter sídel nebo jejich částí (zejména historických jader) s typickým prostorovým uspořádáním a dochovanými formami a měřítkem staveb, a navrhnout vhodnou regulaci k jeho ochraně; - Respektovat unikátní typy venkovských sídel, tj. samoty, solitérní usedlosti a jejich působení v krajině a navrhnout jejich ochranu; - Nové solitérní stavby v krajině důsledně prověřit z hlediska funkčního vztahu ke krajině a posoudit jejich možné působení co do polohy a měřítka v krajinném obraze; - Identifikovat dochované historické rozhraní zastavěného území sídel a krajiny (záhumení) a navrhnout jeho ochranu; - Vymezit ochranný pás mezi zastavitelnými plochami a krajinou, který umožní vytvořit přirozený přechod mezi sídlem a krajinou (náhrada záhumení); - Propojovat izolované krajinné prvky a navrhovat podpora nové. - Vymezit rozdělení velkých půdních bloků
<p>Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prověřit (odůvodnit) rezidenční a produkční rozvojové záměry, které postrádají kontext se sídlem; - Ověřit rozsah zastavitelných ploch s ohledem na reálný sídelní potenciál (rozvojové znaky obcí), případně přehodnotit územní rozvoj tak, aby byl zachován nebo vytvořen harmonický vztah mezi sídlem a krajinou; - Další využití stávajícího zastavěného území navrhovat v souladu s charakterem původní urbanistické struktury; - Pro stávající stavby mimo zastavěné území obce (zemědělské areály) které působí jako negativní dominanty, navrhnout „zelené clony“ stromů - Respektovat měřítko krajiny a siluety sídel a tomu přizpůsobit architekturu objektů v zastavitelných plochách zejména v pohledových segmentech vnímání kulturních dominant
<p>Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ESP, ESL (včetně ploch pro nové přírodní biotopy): Navrhnout plochy pro nové ekologicky stabilnější plochy a linie (doporučená rozloha v ha viz karty obcí). Výkres návrhu ukazuje, kde všude byly zničeny krajinné prvky a kde je vhodné obnovit. - nové ESP a ESL by měly být v každé obci navrhovány jako soustava rozmanitých funkčních ploch, cca 60 % vymezit jako přírodní biotopy

- typicky by měly zahrnovat plochy krajinné zeleně, plochy lesů a zatravnění (možné jako produkční i biotopové plochy), drobné vodní plochy, mokřady, izolační zeleň, sady, zahrady.
- Opatření pro snížení eutrofizace PP Tuří rybník
- Přírodní biotopy: vymezit je jako nezastavitelné funkční plochy
- VKP: vymezit nová VKP podle cenných a kvalitních přírodních biotopů
- větší nedostatek interakčních prvků / krajinné zeleně, je potřeba doplnit – lze využít návrh ESP a ESL z tématu ochrana přírody (viz výkres návrhů)
- doplnit chybějící LBC viz výkres návrhů
- opravit nesoulady v ÚAP podle stavu z ÚSES v ÚP viz příložený výstup

Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny:

- Vytvářet územní podmínky a podporovat členění velkých bloků orné půdy prvky rozptýlené krajinné zeleně pro posílení ekologické stability krajiny (meze, remízky, liniová i mimolesní zeleň, trvalé travní porosty atd.). Doporučujeme prioritně vyčlenit nové ekologicky stabilnější plochy a linie a vhodně je rozmístit.
- Podporovat zachování a obnovu přirozeného vodního režimu vodních toků, vytvářet územní podmínky a zaměřit pozornost především na revitalizační opatření vodních toků včetně návrhů ochrany niv.

Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví:

- Pouze lokální mírné ohrožení na blocích orné půdy s ojedinělými silně erozně ohroženými DSO a řadou nevýrazných DSO - navrhnout rozčlenění biotechnickými prvky na dlouhých svazích a rozsáhlých blocích s nevýraznými DSO (meze, průlehy, polní cesty, travnaté pásy, větrolamy), stabilizovat výrazné dráhy odtoku (vymezení jako prvky ÚSES, interakční prvky nebo plochy pro změny v krajině)
- Ve střední a západní části doplnit výsadby proti větrné erozi (výsadby podél cest, vodních toků, větrolamy - vymezení jako prvky ÚSES, interakční prvky nebo plochy pro změny v krajině)
- Velké půdní bloky doporučujeme trvale rozčlenit prvky zeleně, tak, aby došlo ke zvýšení ekologické a krajinné hodnoty. Rozčlenění těchto bloků musí probíhat v souladu s protierozními, protipovodňovými, ochrannými a prostupnost zvyšujícími opatřeními.
- Chránit PUPFL před záborem, zejména remízky a drobné lesíky v krajině, které mají polyfunkční charakter
- Respektovat navržené plochy k zalesnění

Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území:

- zaměřit se na zlepšení přístupnosti k významným bodům v krajině
- zaměřit se na budování cyklostezek a značených cyklotras oddělených od motorového provozu
- zaměřit se na vymezení ploch pro komunikace mezi sídly, vhodných pro pěší a cyklisty

Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu:

- Identifikovat brownfieldy a vymezit je jako plochy transformace s obecnými podmínkami využití, formulovanými na základě kontextu jejich polohy vůči rezidenčnímu území sídel případného dalšího územního rozvoje a vztahu ke krajině

Rámcová doporučení pro opatření (podklad pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů v území)

Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:

- Podporovat vhodnými opatřeními obnovu retenční schopnosti krajiny (např. obnovu rybníků, revitalizaci vodních toků, renaturalizaci údolních niv s přírodě blízkými porosty,

<p>obnovovat mokřady s typickými společenstvy, remízky a meze).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat zemědělské hospodaření pomocí šetrnějších metod. - Diverzifikovat krajinu pomocí dřevinné vegetace - Aktivně prosazovat ochranu hodnot, tj. dochované kulturní dominanty krajiny; v oborových dokumentech a studiích zohlednit identifikované pohledové osy na cestách nebo pohledy z navštěvovaných míst, ve kterých se uplatňuje jedinečný krajinný obraz
<p>Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sledovat vývoj sídelního potenciálu obcí v kontextu se socioekonomickými předpoklady a podporovat jejich reálný územní rozvoj - Aktivně spolupracovat na řešení brownfieldů a areálů zemědělské výroby v krajině; nastavením programů docílit jejich začlenění do krajiny (ozelenění a úprava okolí) jako jednoho z předpokladů pro další využití. - Velké rozvojové projekty vybavenosti prověřit samostatnou studií zejména z hlediska rekreačního potenciálu, vztahu ke krajinnému rámci, polohy vůči sídlům (dostupnost lokality) jako podklad pro zadání ÚPO, resp. jeho změny (sportovní a rekreační areály v krajině, např. golfová hřiště, jezdecké areály a jízdrny, parkury s jízdrnami při koňských farmách, dráhy pro cyklokros a motokros, střelecké stadiony, spojené s ubytovacími a stravovacími zařízeními, případně s dalším rekreačním vybavením a s obytnou částí správců případně dalšího obslužného personálu atd.)
<p>Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vytvořit strategii výkupu pozemků pro nové ESP a ESL včetně nových ploch biotopů - Vybrat finální VKP, bude vhodné sestavit stručný plán registrace VKP
<p>Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - V ekologicky hodnotných vymezených nivách (viz karty niv) realizovat opatření pro udržení stávajícího stavu, který lze udržet realizací podpůrných opatření (opatření proti splachům z okolních pozemků orné půdy, opatření podporující zadržování vody v nivě – systém řízení inundace, boční poldry, hloubené retenční prostory), či pouze vhodným managementem (pravidelné kosení, odstraňování invazivních rostlin). Opatření jsou realizovatelná vlastníky pozemků a jejich spolupráce s obcí, obcí s rozšířenou působností, či s AOPK ČR. - Zakrývání (zatrubňování) vodních toků povolovat jen ve zcela výjimečných, skutečně nezbytných případech, kdy neexistuje jiné variantní řešení a takové technické řešení je ve veřejném zájmu. Lze realizovat na úrovni obce s rozšířenou působností.
<p>Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pouze lokální mírné ohrožení na blocích orné půdy s ojedinělými silně erozně ohroženými DSO a řadou nevýrazných DSO - navrhnout rozčlenění biotechnickými prvky na dlouhých svazích a rozsáhlých blocích s nevýraznými DSO (meze, průlehy, polní cesty, travnaté pásy, větrolamy), aplikovat půdoochranná opatření (nad zástavbou s vyloučením širokořádkových plodin), stabilizovat výrazné dráhy odtoku - Ve střední a západní části doplnit výsadby proti větrné erozi - Velké půdní bloky doporučujeme trvale rozčlenit prvky zeleně, tak, aby došlo ke zvýšení ekologické a krajinnotvorné hodnoty. Rozčlenění těchto bloků musí probíhat v souladu s protierozními, protipovodňovými, ochrannými a prostupnost zvyšujícími opatřeními. - Podporovat mimoprodukční funkce lesa - Podporovat přírodě blízké způsoby hospodaření s cílovou dřevinnou skladbou dle stanovištních podmínek ve stávajících lesních porostech - Pro nově navržené zalesnění doporučujeme dřevinnou skladbu dle stanovištních podmínek a ohledem na funkce lesa (rekreační, protierozní, estetická)
<p>Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podporovat dostupnost turistických cílů značením nových turistických tras pro pěší a jejich

<p>napojením značené trasy již existující</p> <ul style="list-style-type: none"> - udržovat turistické cíle v území v turisticky přístupném stavu - udržovat okolí turistických cílů a centra zastavěných území obcí v uspořádaném stavu pro zachování a zvýšení jejich atraktivity jak pro místní obyvatele, tak pro návštěvníky - prověřovat možnosti budování zázemí pro návštěvníky u turistických cílů nebo na významných turistických trasách pro pěší a cyklisty - podporovat rozvoj dalších forem turistiky a propojovat je s již formami turistiky v území existujícími - prověřovat možnosti vedení cyklotras po již existujících polních a lesních cestách mimo silnice
<p>Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktivně spolupracovat na řešení brownfields a areálů zemědělské výroby v krajině; nastavením programů docílit jejich začlenění do krajiny (ozelenění úprava okolí) jako jednoho z kvalitativních předpokladů pro další využití.

KrO 4 – Niva Metuje

Rámcové podmínky využití pro řešení v rámci územních plánů
<p>Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chránit územní specifika přírodní, kulturní a estetické hodnoty - Identifikovat pohledové osy na cestách (případně cyklistických trasách) nebo pohledy z navštěvovaných míst, ve kterých dominantu zámku Nového Města nad Metují vytváří jedinečný krajinný obraz; vymezit a chránit pohledový segment, ve kterém dominanta působí; případně vymezit prostor, ve kterém je vhodné prověřit úpravy za účelem obnovy krajinného obrazu; - Respektovat dochovaný urbanistický charakter sídel nebo jejich částí s typickým prostorovým uspořádáním a dochovanými formami a měřítkem staveb, a navrhnout vhodnou regulaci k jeho ochraně; - Nové solitérní stavby v krajině důsledně prověřit z hlediska funkčního vztahu ke krajině, zejména VKP údolní niva, a posoudit jejich možné působení co do polohy a měřítka v krajině; - Identifikovat dochované přírodní rozhraní zastavěného území sídel a krajiny - VKP údolní niva a navrhnout jeho ochranu - Vymezit ochranný pás mezi ostatními zastavitelnými plochami a údolní nivou, který umožní vytvořit přirozený přechod mezi sídlem a krajinou - Propojovat izolované krajinné prvky a navrhovat nové
<p>Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provéřit (odůvodnit) rezidenční a produkční rozvojové záměry, které zasahují do vymezeného území nivy, zejména pokud postrádají kontext se zastavěným územím sídla - Vyloučit zastavitelné plochy zasahující do VKP údolní niva, ověřit rozsah zastavitelných ploch s ohledem na reálný sídelní potenciál (rozvojové znaky obcí), případně přehodnotit územní rozvoj tak, aby byla zachována údolní niva nebo odpovídajícím způsobem vytvořen harmonický vztah mezi sídlem a krajinou - Další využití stávajícího zastavěného území navrhovat v souladu s charakterem původní urbanistické struktury s ohledem na VKP údolní niva

-
<p>Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vymezeno několik ploch významného krajinného prvku ze zákona VKP údolní niva - využití území ve VKP niva uzpůsobit tomu, aby niva mohla maximálně plnit své ekologické funkce – zadržování a čištění vody, prostor pro volně žijící druhy zvířat, migrační trasu. - VKP niva v intravilánu v Novém Městě n. M. důsledně nezastavovat, uvážit, zda je zde možnost revitalizace - V širší nivě doplnit ESP a ESL vč. ploch biotopů viz výkres návrhů - V jedné lokalitě na západě krajinného okrsku je nedostatek interakčních prvků / krajinné zeleně, je potřeba doplnit – lze využít návrh ESP a ESL z tématu ochrana přírody (viz výkres návrhů) - opravit nesoulady v ÚAP podle stavu z ÚSES v ÚP viz příložený výstup
<p>Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat zachování a obnovu přirozeného vodního režimu vodních toků, vytvářet územní podmínky a zaměřit pozornost především na revitalizační opatření vodních toků včetně návrhů ochrany niv.
<p>Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Velké půdní bloky doporučujeme trvale rozčlenit prvky zeleně, tak, aby došlo ke zvýšení ekologické a krajinnotvorné hodnoty. Rozčlenění těchto bloků musí probíhat v souladu s protierozními, protipovodňovými, ochrannářskými a prostupnost zvyšujícími opatřeními. - Chránit PUPFL před zábořem, zejména remízky a drobné lesíky v krajině, které mají polyfunkční charakter - Respektovat navržené plochy k zalesnění
<p>Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaměřit se na zlepšení přístupnosti k významným bodům v krajině - zaměřit se na budování cyklostezek a značených cyklotras oddělených od motorového provozu
<p>Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identifikovat brownfieldy a vymežit je jako plochy transformace, pokud nezasahují do VKP údolní niva, s obecnými podmínkami využití, formulovanými na základě kontextu jejich polohy vůči rezidenčnímu území sídel případného dalšího územního rozvoje a vztahu ke krajině
<p>Rámcová doporučení pro opatření (podklad pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů v území)</p>
<p>Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zachovat a vhodnými opatřeními podporovat obnovu retenční schopnosti krajiny (např. obnovou rybníků, revitalizací vodních toků, renaturalizací údolní nivy Metuje s přírodě blízkými porosty, obnovovat mokřady s typickými společenstvy, remízky a meze). - Soustředit se na ochranu vodního režimu, preferovat stanovištně vhodné dřeviny. - Aktivně prosazovat ochranu dochované kulturní dominanty zámku Nového Města nad Metují; v oborových dokumentech a studiích zohlednit identifikované pohledové osy na cestách nebo pohledy z navštěvovaných míst, ve kterých se uplatňuje jedinečný krajinný obraz

Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu: <ul style="list-style-type: none"> - Rozvoj sídel, resp. Jejich částí v nivě Metuje podřídí požadavkům na ochranu VKP údolní niva
Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - Vytvořit strategii výkupu pozemků pro nové ESP a ESL včetně nových ploch biotopů, zvláště ve VKP niva - Kromě VKP niva vybrat několik VKP z cenných biotopů
Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - V ekologicky hodnotných vymezených nivách (viz karty niv) realizovat opatření pro udržení stávajícího stavu, který lze udržet realizací podpůrných opatření (opatření proti splachům z okolních pozemků orné půdy, opatření podporující zadržování vody v nivě – systém řízené inundace, boční poldry, hloubené retenční prostory), či pouze vhodným managementem (pravidelné kosení, odstraňování invazivních rostlin). Opatření jsou realizovatelná vlastníky pozemků a jejich spolupráce s obcí, obcí s rozšířenou působností, či s AOPK ČR.
Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví: <ul style="list-style-type: none"> - Bez významného erozního ohrožení - aplikace půdoochranných opatření na několika mírně erozně ohrožených blocích podél severní hranice - Velké půdní bloky doporučujeme trvale rozčlenit prvky zeleně, tak, aby došlo ke zvýšení ekologické a krajinotvorné hodnoty. Rozčlenění těchto bloků musí probíhat v souladu s protierozními, protipovodňovými, ochrannými a prostupnost zvyšujícími opatřeními. - Podporovat mimoprodukční funkce lesa - Podporovat přírodě blízké způsoby hospodaření s cílovou dřevinou skladbou dle stanovištních podmínek ve stávajících lesních porostech - Pro nově navržené zalesnění doporučujeme dřevinou skladbu dle stanovištních podmínek a ohledem na funkce lesa (rekreační, protierozní, estetická)
Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území: <ul style="list-style-type: none"> - udržovat turistické cíle v území v turisticky přístupném stavu - udržovat okolí turistických cílů a centra zastavěných území obcí v uspořádaném stavu pro zachování a zvýšení jejich atraktivity jak pro místní obyvatele, tak pro návštěvníky - prověřovat možnosti budování zázemí pro návštěvníky u turistických cílů nebo na významných turistických trasách pro pěší a cyklisty - podporovat rozvoj dalších forem turistiky a propojovat je s již formami turistiky v území existujícími
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu: <ul style="list-style-type: none"> - Aktivně spolupracovat na řešení brownfields; pokud se vyskytují ve VKP údolní niva nebo v kontaktu s VKP - SEZ „Na Popluží a Železová louka“ představují možný limit pro využití území, proto je nutné s nimi v území počítat a případné záměry realizovat po prověření aktuálních hodnot kontaminace.

KrO 5 – Provodov-Šonov

Rámcové podmínky využití pro řešení v rámci územních plánů
Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:

- Chránit územní specifika přírodní, kulturní a estetické hodnoty
- Identifikovat pohledové osy na cestách, ve kterých dominanta zámku Nového Města a kostely vytváří jedinečný krajinný obraz; vymezit a chránit pohledový segment, ve kterém dominanta působí; případně vymezit prostor, ve kterém je vhodné prověřit úpravy za účelem obnovy krajinného obrazu;
- Respektovat a chránit tradiční dochované okraje sídel s humny a vzrostlou zelení, respektování nerušeného uplatnění kulturních dominant sídla (kostel sv. Václava ve Václavcích), jejich prostorů.
- Zamezit výstavbě objektů výrazně odlišného měřítka ve volné krajině nebo v okrajích sídel vstupujících do krajiny.
- Začlenit do krajiny zemědělské areály v Nahořanech, Městci, Novém Městě n. Metují a Provodově prostřednictvím pásu izolační zeleně
- V plochách rekreace zajistit efektivní využívání při zachování přírodního charakteru, zajištění volného přístupu do krajiny a k vodní ploše
- Zamezit zastavování zemědělských ploch halovými objekty ke skladování a výrobě do prostorů volné krajiny se zemědělskou půdou vyšší bonity, přírodními segmenty a míst, odkud by mohly snížit hodnoty krajinného rázu, zejména v pohledových partiích.
- Propojování izolovaných krajinných prvků.
- Rozdělení velkých půdních bloků do menších částí.

Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:

-

Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:

- ESP, ESL (včetně ploch pro nové přírodní biotopy): Navrhnout plochy pro nové ekologicky stabilnější plochy a linie (doporučená rozloha v ha viz karty obcí). Výkres návrhu ukazuje, kde všude byly zničeny krajinné prvky a kde je vhodné je obnovit.
- nové ESP a ESL by měly být v každé obci navrhovány jako soustava rozmanitých funkčních ploch, cca 60 % vymezit jako přírodní biotopy
- typicky by měly zahrnovat plochy krajinné zeleně, plochy lesů a zatravnění (možné jako produkční i biotopové plochy), drobné vodní plochy, mokřady, izolační zeleň, sady, zahrady.
- Přírodní biotopy: vymezit je jako nezastavitelné funkční plochy
- VKP: vymezit nová VKP podle cenných a kvalitních přírodních biotopů
- Nevymezovat další zastavitelné plochy v migračně významném území. Dálkový migrační koridor zásadně bez staveb.
- Pokud je to možné, snížit výměru zastavitelných ploch v MVÚ
- Střední nedostatek interakčních prvků / krajinné zeleně, vymezit nové interakční prvky (lze využít návrh ESP a ESL)
- aktualizovat ÚAP podle ÚSES z ÚP viz příložený výstup

Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny:

- Podporovat a klást velký důraz především na protierozní opatření (vodní i větrná eroze) a opatření k zajištění zadržování vody v krajině (budování menších vodních nádrží).
- Vytvářet územní podmínky a podporovat členění velkých bloků orné půdy prvky rozptýlené krajinné zeleně pro posílení ekologické stability krajiny (meze, remízky, liniová i mimolesní zeleň, trvalé travní porosty atd.). Doporučujeme prioritně vyčlenit nové ekologicky stabilnější plochy a linie a vhodně je rozmístit.

Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví:

- Výrazné erozní ohrožení východně nad zástavbou - navrhnout rozčlenění biotechnickými

<p>prvky na dlouhých svazích (meze, průlehy, polní cesty, travnaté pásy - vymezení jako prvky ÚSES, interakční prvky nebo plochy pro změny v krajině)</p> <ul style="list-style-type: none"> - V západní ploché části zvážit doplnění výsadeb proti větrné erozi (výsadby podél cest, vodních toků, větrolamy - vymezení jako prvky ÚSES, interakční prvky nebo plochy pro změny v krajině) - Velké půdní bloky doporučujeme trvale rozčlenit prvky zeleně, tak, aby došlo ke zvýšení ekologické a krajinné hodnoty. Rozčlenění těchto bloků musí probíhat v souladu s protierozními, protipovodňovými, ochrannými a prostupnost zvyšujícími opatřeními. - Chránit PUPFL před zábořem, zejména remízky a drobné lesíky v krajině, které mají polyfunkční charakter - Respektovat navržené plochy k zalesnění
<p>Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaměřit se na zlepšení přístupnosti k významným bodům v krajině - zaměřit se na budování cyklostezek a značených cyklotras oddělených od motorového provozu - zaměřit se na vymezení ploch pro komunikace mezi sídly, vhodných pro pěší a cyklisty
<p>Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktivně spolupracovat na řešení brownfields; nastavením programů docílit jejich odstranění pokud se vyskytují v začlenění do krajiny (ozelenění úprava okolí) jako jednoho z kvalitativních předpokladů pro další využití.
<p>Rámcová doporučení pro opatření (podklad pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů v území)</p>
<p>Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat vhodnými opatřeními obnovu retenční schopnosti krajiny (např. obnovou rybníků, revitalizací vodních toků, renaturalizací údolních niv s přírodě blízkými porosty, obnovovat mokřady s typickými společenstvy, remízky a meze). - Soustředit se na ochranu vodního režimu. - Podporovat fragmentaci půdních bloků na menší části přerušené dřevinou vegetací
<p>Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Velké rozvojové projekty vybavenosti prověřit samostatnou studií zejména z hlediska rekreačního potenciálu, vztahu ke krajinnému rámci, polohy vůči sídlům (dostupnost lokality) jako podklad pro zadání ÚPO, resp. jeho změny (sportovní a rekreační areály v krajině, např. golfová hřiště, jezdecké areály a jízdrny, parkury s jízdrnami při koňských farmách, dráhy pro cyklokros a motokros, střelecké stadiony, spojené s ubytovacími a stravovacími zařízeními, případně s dalším rekreačním vybavením a s obytnou částí správců případně dalšího obslužného personálu atd.)
<p>Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vytvořit strategii výkupu pozemků pro nové ESP a ESL včetně nových ploch biotopů - Je vhodné sestavit stručný plán registrace VKP - Realizovat opatření, která sníží splach živin z polí do nádrže Rozkoš (zejména protierozní opatření)
<p>Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nastavit vhodně regulativy a omezení, jednat s hospodáři o realizaci protierozních prvků, o vyloučení širokořádkových plodin nad zástavbou a vodními plochami, využívání podsevu apod. - Zakrývání (zatrubňování) vodních toků povolovat jen ve zcela výjimečných, skutečně

nezbytných případech, kdy neexistuje jiné variantní řešení a takové technické řešení je ve veřejném zájmu. Lze realizovat na úrovni obce s rozšířenou působností.
Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví: <ul style="list-style-type: none"> - Výrazné erozní ohrožení východně nad zástavbou - navrhnout rozčlenění biotechnickými prvky na dlouhých svazích (meze, průlehy, polní cesty, travnaté pásy), aplikovat půdoochranná opatření především s vyloučením širokořádkových plodin z osevu - V západní, ploché části, zvážit doplnění výsadeb proti větrné erozi (výsadby podél cest, vodních toků, větrolamy), lokálně aplikovat mírnější půdoochranná opatření - Velké půdní bloky doporučujeme trvale rozčlenit prvky zeleně, tak, aby došlo ke zvýšení ekologické a krajinné hodnoty. Rozčlenění těchto bloků musí probíhat v souladu s protierozními, protipovodňovými, ochrannými a prostupnost zvyšujícími opatřeními.
Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území: <ul style="list-style-type: none"> - udržovat turistické cíle v území v turisticky přístupném stavu - udržovat okolí turistických cílů a centra zastavěných území obcí v uspořádaném stavu pro zachování a zvýšení jejich atraktivity jak pro místní obyvatele, tak pro návštěvníky - prověřovat možnosti budování zázemí pro návštěvníky u turistických cílů nebo na významných turistických trasách pro pěší a cyklisty - podporovat rozvoj dalších forem turistiky a propojovat je s již formami turistiky v území existujícími
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu: <ul style="list-style-type: none"> -

KrO 6 – Rozkoš

Rámcové podmínky využití pro řešení v rámci územních plánů
Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu: <ul style="list-style-type: none"> - Chránit územní specifika přírodní, kulturní a estetické hodnoty - Zachování míst pro rekreaci a definování míst pro volnou přírodu - V plochách rekreace zajistit efektivní využívání při zachování přírodního charakteru, zajištění volného přístupu do krajiny a k vodní ploše, respektování pohledové exponovanosti
Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu: <ul style="list-style-type: none"> - Z hlediska ochrany estetické hodnoty a neporušení celkového krajinného obrazu je také důležité chránit bezprostřední okolí jezera, zejména kontaktní pás při vodní hladině tzn. chránit a doplňovat břehovou zeleň, a pečlivě zvažovat zonaci území ve směru od vodní plochy – více viz kapitola 4.4
Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - v okolí VKP Rozkoš je několik kvalitnějších biotopů, které lze více chránit - zachovalé přírodní biotopy doporučujeme zbytečně nefragmentovat plochami pro novou zástavbu - přírodní biotopy vymezit je jako nezastavitelné funkční plochy - Plochy zachovalějších přírodních biotopů lze vymezit jako funkční interakční prvky. - Nalezeny nesrovnalosti mezi ÚSES v ÚAP a ÚP, doporučujeme aktualizovat ÚAP
Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat zachování a obnovu přirozeného vodního režimu nádrže a jejích přítoků.

Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví:
- Chránit PUPFL před zábořem
Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území:
-
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu:
-
Rámcová doporučení pro opatření (podklad pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů v území)
Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:
-
Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:
-
Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:
- Odpovídající management kvality vody – projekt ke zlepšení kvality má být dle našich informací realizován
- další snížení eutrofizace je možné také zachycením živin v krajinném okrsku Provodov – Šonov pomocí protierozních opatření
Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny:
-
Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví:
- Podporovat mimoprodukční funkce lesa okolo vodní plochy (protierozní, stabilizační)
Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území:
- udržovat turistické cíle v území v turisticky přístupném stavu
- udržovat okolí turistických cílů v uspořádaném stavu pro zachování a zvýšení jejich atraktivity jak pro místní obyvatele, tak pro návštěvníky
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu:
-

KrO 7 – Intravilán Nového Města nad Metují

Rámcové podmínky využití pro řešení v rámci územních plánů
Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu:
- Chránit územní specifika přírodní, kulturní a estetické hodnoty
- Respektovat a chránit kulturní dominanty sídla (zejm, kostelů s věžemi, zámku), jejich prostorů.
- Vymezit, respektovat a chránit cenná sídla nebo segmenty sídel z hlediska historické a kulturní hodnoty.
- Zamezit výstavbě objektů výrazně odlišného měřítka.
- Zamezit zastavování ploch halovými objekty ke skladování a výrobě do prostorů, odkud by mohly snížit hodnoty krajinného rázu, zejména v pohledových partiích.
Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu:
-
Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny:

<ul style="list-style-type: none"> - Městská krajina, bez návrhů nových ESP, ESL a přírodních biotopů
Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat zachování a obnovu přirozeného vodního režimu vodních toků, vytvářet územní podmínky a zaměřit pozornost především na revitalizační opatření vodních toků včetně návrhů ochrany niv. - Vytvářet územní podmínky pro ochranu krajiny před umísťováním výškově, plošně a objemově výrazných staveb. - Vytvářet podmínky pro ochranu vedut obcí, ochrana historických a kulturních dominant.
Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví: <ul style="list-style-type: none"> - Chránit PUPFL před záborem
Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území: <ul style="list-style-type: none"> -
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu: <ul style="list-style-type: none"> - Je nutno vést v patnosti, že se v území vyskytují staré ekologické zátěže, které mohou limitovat využití území.
Rámcová doporučení pro opatření (podklad pro činnost jiných orgánů veřejné správy a dalších subjektů v území)
Ochrana přírodních, historických a kulturních hodnot a ochrana krajinného rázu: <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat vyvážení zelených a zastavěných ploch. - Zachování a případná podpora nových pruhů na dominanty okrsku.
Optimalizace rozvoje sídel v návaznosti na okolní krajinu: <ul style="list-style-type: none"> -
Ochrana a podpora biodiverzity a ekologické stability krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - Opatření v intravilánu města nejsou ÚSK řešena. Lze se však inspirovat řadou detailních doporučení z projektů zaměřených např. na adaptaci městského prostředí na dopady klimatických změn např. UrbanAdapt http://urbanadapt.cz/cs či Adaptace sídel na změnu klimatu na http://adaptacesidel.cz
Stabilizace vodního režimu a retenční schopnosti krajiny: <ul style="list-style-type: none"> - Zakrývání (zatrubňování) vodních toků povolovat jen ve zcela výjimečných, skutečně nezbytných případech, kdy neexistuje jiné variantní řešení a takové technické řešení je ve veřejném zájmu. Lze realizovat na úrovni obce s rozšířenou působností.
Podpora udržitelných postupů v zemědělství a lesnictví: <ul style="list-style-type: none"> - Podporovat mimoprodukční funkce stávajících lesních porostů
Podpora šetrného turistického ruchu a rekreačního využití území: <ul style="list-style-type: none"> - udržovat okolí turistických cílů v uspořádaném stavu pro zachování a zvýšení jejich atraktivity jak pro místní obyvatele, tak pro návštěvníky
Eliminace negativních dopadů průmyslu, těžby a energetiky na krajinu: <ul style="list-style-type: none"> - SEZ „ELTON“ představuje možný limit pro využití území, proto je nutné s ní území počítat a případné záměry realizovat po prověření aktuálních hodnot kontaminace.

7 ZÁVĚR

7.1 Souhrnné doporučení pro zohlednění návrhu v územně plánovací dokumentaci, včetně návrhů změn stávající územně plánovací dokumentace

7.1.1 Oblast ochrany přírody a ekologické stability krajiny

Vymezení nových ekologicky stabilních ploch a linií (ESP a ESL):

- Zejména pro obce Bohuslavice, Nahořany, Černčice, Slavětín a Nové Město nad Metují jsou v Hlavním výkrese vyčleněny příklady nových ploch ESP a ESL, které znázorňují nové remízky, revitalizace, mokřady, lesíky, zatravnění, plochy pro agrolesnictví apod., více viz příslušná kapitola 3.2.1.
- Rozlohy ESP a ESL jsou vypočítány pro každou obec, která je potřebuje doplnit. Návrhy vycházejí z historických krajinných prvků, které byly v minulosti zničeny.
- Plochy s rozdílným způsobem využití v územním plánu - nové ESP by měly být v každé obci navrhovány jako soustava rozmanitých funkčních ploch - typicky zastoupeny by měly být plochy krajinné zeleně, plochy přírodní (oboje vhodné pro nové přírodní biotopy viz níže), plochy lesů a zatravnění (možné jako produkční i biotopové plochy), mokřady, sady, zahrady. Nově vymezené plochy biotopů mohou být vedeny jako interakční prvky a stát se tak podpůrnou částí ÚSES.
- Velmi doporučujeme biotechnická opatření z tématu eroze realizovat jako přírodní biotopy.

Ochrana a zvýšení výměry přírodně hodnotných biotopů:

- V datových výstupech ÚSK byly vymezeny hodnotné přírodní lokality, tzv. přírodní biotopy (vrstva Biotopy bez X, přes 1900 ploch). Vrstva představuje dobrý zdroj informací pro státní správu a samosprávu.
- Doporučujeme vyčlenit plochy, které budou sloužit pro zvýšení výměry přírodních biotopů: v obcích hodnocených v parametru biotopy stupněm 3 (tj. pod 10 % výměry biotopů z plochy obce) a další, viz karty obcí. Přednostně je potřeba cílit na přeměnu schnoucích smrkových monokultur na přírodě blízké, druhově bohaté lesní biotopy. Více viz karty obcí a Hlavní výkres.

Migrace velkých savců:

- Důrazně doporučujeme i nadále nevymezovat zástavbu v dálkových migračních koridorech (např. plochy bydlení, rekreace, dopravní infrastruktury) a co nejvíce omezit vymezování ploch k výstavbám (domy, výroby, technická infrastruktura) v migračně významných územích. Specifikace je v kartách obcí a příslušné kapitole.
- Doporučujeme nefragmentovat volnou krajinu zástavbou mimo intravilán, ani zde nevymezovat plochy pro stavbu zemědělských objektů nad 1 ha.

Vymezení nových VKP:

- Vybrané lokality z těchto ploch lze více chránit skrze registraci jako významné krajinné prvky (VKP).

- Rovněž byly vyčleněny hranice VKP ze zákona údolní niva. Plochy s rozdílným způsobem využití v územním plánu nové VKP by v územních plánech měly být vymezovány nejlépe jako krajinná zeleň nebo plocha přírodní. Možnými typy využití jsou i zatravněná plocha a les. Zvláště důležité je vymezit nová VKP v obcích s nízkou výměrou zvláště chráněných území.
- Ve VKP údolní niva, především u nivy Nahořany – Rozkoš, doporučujeme změnu využití území tak, aby plochy nebyly vystaveny působení herbicidů a hnojiv.

VKP údolní niva:

- Stav většiny z celkem 4 lokalit VKP údolní niva je relativně dobrý – většina ploch jsou TTP a dřevinné plochy. U nivy Nahořany – Rozkoš, doporučujeme změnu využití území tak, aby plochy nebyly vystaveny působení herbicidů a hnojiv, nejlépe přeměnit část orné půdy na zatravnění a plochy přírodních biotopů.
- I nadále velmi doporučujeme ve VKP údolní niva vymezovat funkční plochy, které podporují ekologické funkce niv (filtrační, retenční, retardační), např. funkční plochy vodní, plochy krajinné a přírodní zeleně, zatravnění.
- Je vhodné navrhovat revitalizace vodních toků ve vymezených VKP v případech, že se jedná o napřímená či opevněná koryta vodních toků.
- Je vhodné eliminovat zastavitelné plochy z VKP údolní niva.

7.1.2 Oblast lesnictví

V obcích s nízkou nebo nulovou lesnatostí jsou často již v územních plánech podél cest navrženy plochy zeleně. Je potřeba zvážit, zda v některých případech některé z nich nepřevést na pozemky určené k plnění funkcí lesa, rozšířit je a zalesnit (snížila by se eroze, zlepšilo okolní mikroklima). Návrhy na rozšíření stávajících remízků a založení nových menších ploch lesa (zvýšení podílu lesních ploch v území) má za cíl především zlepšit ekologickou stabilitu krajiny.

7.1.3 Oblast ochrany půdy a erozního ohrožení

- Mimo komplexní pozemkové úpravy jsou možnosti ovlivnění erozního ohrožení v území v rámci územně plánovací dokumentace limitované
- Zaměřit se na identifikované ohrožené lokality a návrhy opatření na celém území obce/regionu; fakt, že eroze či odtok způsobují problémy v zástavbě, je jistě důležitý, je však potřeba vnímat problémy celého území, nadlimitní erozní ohrožení půdy brát jako nenahraditelnou ztrátu bez ohledu na lokalitu, neboť problém s degradací půdy je stále stejný, ať již probíhá nad obcí, nad tokem nebo nad lesem
- Vymezovat v ÚPD lokality doporučené pro realizaci různých typů protierozních opatření, akcentovat biotechnické prvky přerušující svah, vyloučení širokořádkových plodin nebo ochranné zatravnění či sady nad vodními plochami a zástavbou
- Snažit se v rámci zpracování ÚSES trasovat návrhy tak, aby měly i protierozní efekt, doplnit interakční prvky především o výsadby mimo komunikace (výrazně větší ekologický i protierozní efekt)
- Navrhovat opatření tak, aby zajišťovala více funkcí (protierozní, protipovodňovou, zprůchodnění krajiny, doplnění kostry ÚSES)

- Rozčleňovat rozsáhlé pozemky drobnými prvky – travnatými polními cestami, travnatými pásy, alejemi, mezemi, často je možné využít existující obecní nebo státní parcely
- Zachovat a rozšiřovat plochy krajinné zeleně
- Nastavit vhodně regulativy a omezení, jednat s hospodáři o realizaci protierozních prvků, o vyloučení širokořádkových plodin nad zástavbou a vodními plochami, využívání podsevu apod.
- V případě větších problémů s erozí nebo odtokem se snažit vyvolat pozemkovou úpravu, která může navrhnout, projednat a realizovat systém opatření v krajině

7.1.4 Oblast vodního režimu krajiny

- Zachovat a obnovit přirozený režim vodních toků a niv s důrazem na revitalizaci vodních toků s podporou retenční a akumulační schopnosti niv.
- Respektovat a chránit neupravené úseky vodních toků a niv a prameny bystřin s přírodním charakterem.
- Obnova a zapojení niv vodních toků s vybudováním přírodě blízkých opatření pro zadržení vody v krajině.
- Budování a obnova vodních ploch pro zvýšení akumulační a retenční schopnosti území - zadržení vody v období sucha a zmírnění dopadů na níže položené území v době zvýšených průtoků.
- Pro zadržení vody v krajině je vhodné revidovat funkci melioračních zařízení (od odvodňovacího detailu až po hlavní meliorační zařízení). Podporovat otevření zatrubněných hlavních melioračních zařízení s případným budováním malých vodních ploch (tůň, mokřady, apod.).

Nejen v plochách vymezených kritických bodů, ale i na zemědělských plochách, podporovat budování biotechnických (průlehy, meze, remízky, apod.), agrotechnických (výsadba vhodných plodin s ohledem na erozní smyv) a organizačních opatření k zadržení povrchového odtoku a podpoření retenční funkce krajiny.

- Pod vymezenými kritickými body nevymezovat zastavitelné plochy. Případný rozvoj zastavitelných ploch vymežit pouze s ohledem na odtokové poměry.

7.1.5 Oblast vztahu sídel a krajiny

- Analyzovat vymezené zastavitelné plochy bydlení v územních plánech z hlediska jejich rozsahu a reálnosti naplnění, případně je přehodnotit tak, aby byl zachován harmonický vztah mezi sídlem a krajinou. V případě ponechání většího rozsahu zastavitelných ploch v územních plánech zvážit jejich etapizaci, která zajistí kontrolu nad postupem nové obytné výstavby. Upřednostňovat záměry zkomplektující zastavěné území obce.
- Vytvářet vhodné podmínky k ozeleňování hranice mezi zastavěným územím obcí a volnou krajinou všude tam, kde s krajinou přímo sousedí zástavba. Zejména to platí pro objekty, které se svými prostorovými parametry vymykají původní sídelní struktuře, jako jsou zemědělské a průmyslové areály na okrajích obcí.
- Vytvářet vhodné podmínky k ochraně zachovaných kvalitních siluet sídel a kulturních a historických hodnot. Za mimořádnou hodnotu pokládat a chránit také pohledy z interiérů sídel na zelené horizonty krajiny.

7.1.6 Oblast rekreace

- Vymezené VKP údolní niva, úseky vodních toků vhodných k revitalizaci, vodní plochy, plochy rekreace přírodního charakteru, účelové komunikace, cyklotrasy, turistické/pěší trasy navrhujeme graficky vyjádřit v územních plánech obcí s uvedením bližších podmínek využití v textové části územního plánu.
- Součástí územních plánů obcí s masivním rozvojem individuální rekreace by měla být regulace dané funkční plochy v textové části, buď v podobě podrobných podmínek využití území a podmínek prostorového uspořádání se základními podmínkami ochrany krajinného rázu, nebo v podobě regulačního plánu.
- V obcích s nízkou atraktivitou, bez stávajících možností rekreace v krajině je potřeba vymezit plochy rekreace či jiné funkční plochy, ve kterých je rekreace přípustná a možná. V obcích s nedostatečnými možnostmi stravování a ubytování, které mají potenciál k přilákání turistů (existence rekreačních a turistických cílů a známých cyklotras) podpořit možnosti stravování/ubytování v obci vymezením nových funkčních ploch či připuštěním možnosti ubytování a stravování v rámci funkčních ploch stávajících.

7.1.7 Oblast prostupnosti území

- Zlepšení prostupnosti v nepříznivých případech je možné realizací stávajících záměrů navržených v rámci územně plánovací dokumentace a komplexních pozemkových úprav a dále také na základě identifikace původních cest, které nejsou dnes v krajině již patrné, ale jsou stále vedeny v záznamech katastru nemovitostí, případně jsou zachyceny na historických mapových podkladech (stabilní katastr, historické ortofoto z 50. let 20. stol.).

7.1.8 Oblast těžby

- Při přípravě nových rozvojových záměrů na nebo v blízkosti sesuvných lokalit prověřovat jejich aktuální stav (geologický průzkum) a přizpůsobit mu vhodně využití území - např. omezením výstavby, přírodní nebo rekreační plochy aj.
- Na území Nového Města nad Metují zajistit monitoring a stabilitu skalních masívů.

7.1.9 Oblast brownfields

- Identifikovat brownfieldy a vymezit je jako plochy transformace s obecnými podmínkami využití, formulovanými na základě kontextu jejich polohy vůči rezidenčnímu území sídel případného dalšího územního rozvoje a vztahu ke krajině

7.2 Souhrnné doporučení pro zohlednění návrhu při činnosti orgánů veřejné správy a dalších subjektů

7.2.1 Oblast ochrany přírody a ekologické stability krajiny

Vymezení nových ekologicky stabilnějších ploch (ESP a ESL):

- Návrhy ESP a ESL jsou zásadním opatřením pro zachování a posílení biodiverzity v území s nedostatkem přírodních ploch.
- Plochy ESP a ESL byly kvantifikovány pro jednotlivé obce, tj. byla vyčíslena jejich doporučená výměra v ha a ilustračně znázorněno rozložení v krajině. **To bylo odvozeno z velké míry podle zničených historických krajinných prvků, které je potřeba obnovit.**
- Do výměry ESP a ESL lze započítat plochy nerealizovaného ÚSES na orné půdě a protierozních opatření.
- Je zřejmé, že ne všechny nové ESP bude možné v dohledné době realizovat (limity představuje nejen dotační systém v zemědělství a povědomí zemědělců). To z pohledu územního plánování v krajině není ale tak podstatné – jde o to zanést do územního plánu vizi funkčnější krajiny a k této vizi se postupně propracovávat. Je vhodné navázat na práci územní studie krajiny a zaměřit se na **vytvoření strategie jak potřebnou zelenou infrastrukturu včetně ÚSES realizovat, lze vytvořit dlouhodobou strategii výkupu pozemků v obcích**, spolupráci při komplexních pozemkových úpravách a vůbec se zaměřit na analýzu využití finančních a dalších nástrojů, které jsou nad rámec toho, co zpracovává ÚSK.
- Ještě před vymezením konkrétních hranic jednotlivých ESP (při zpracování územního plánu) je samozřejmě potřeba provést konzultaci konkrétních požadavků obcí, orgánů ochrany přírody a dalších orgánů, aby byl vytvořen funkční návrh pro danou obec, navazující na okolní obce. Není realistické na úrovni ÚSK definovat přesné rozmístění ekologicky stabilnějších ploch, ÚSK má jiný rozsah a měřítko výstupů, než je konkrétní vymezení jednotlivých ploch.

Ochrana a zvýšení výměry přírodně hodnotných biotopů:

- V lokalitách přírodních biotopů doporučujeme nestavět a nevymezovat je jako zastavitelné typy ploch.
- Obnova přírodních biotopů je skutečně zásadní v oblastech, které mají dostatek přírodních ploch, ale s nízkou kvalitou – ve SO ORP Šternberk zejména území s rozsáhlými smrkovými monokulturami a druhově chudými TTP.
- Specifikace zvýšení ploch biotopů je uvedena v kartách obcí.
- Podobně jako v případě ESP a ESL bude velmi užitečné vytvořit strategii či koncept, jakým způsobem postupovat.

Vymezení nových VKP:

- Doporučujeme vytvořit **plán registrace nejceněnějších lokalit** – vzácných, kvalitních, zranitelných, esteticky či jinak významných přírodních biotopů, jejichž ztráta by byla na úrovni obce, kde se nachází, zásadní. Může být praktické zpracovat přesný postup, tj. kroky, kolik VKP vybrat, jakého

typu (luční, mokřadní, mozaiky apod.), ověření aktuální kvality biotopů v dané ploše, kompletace podkladů pro zahájení procesu registrace atd¹⁵.

- Možné limity vymezování VKP podle podkladu mapování biotopů jsou uvedeny v textu studie, Průzkumy a rozborů.

VKP údolní niva:

- V ekologicky hodnotných částech VKP niva doporučujeme realizovat opatření pro udržení stávajícího stavu, který lze udržet realizací podpůrných opatření (opatření proti splachům z okolních pozemků orné půdy, opatření podporující zadržování vody v nivě – systém řízené inundace, boční poldry, hloubené retenční prostory), či pouze vhodným managementem (pravidelné kosení, odstraňování invazivních rostlin). Opatření jsou realizovatelná vlastníky pozemků a jejich spolupráce s obcí, obcí s rozšířenou působností, či s AOPK ČR.
- Vodní tok musí být v případě zorněné nivy chráněn před splachy dostatečně širokým pásem břehových a doprovodných porostů. V případě, že se ve zorněných částech VKP niva vyskytují vzácnější společenstva na orné půdě (zejména polní mokřady), je vhodné ponechat zde ornou půdu. Opatření jsou realizovatelná uživateli a vlastníky pozemků a jejich spolupráce s obcí, obcí s rozšířenou působností, či s AOPK ČR.

Ostatní:

- Doporučujeme zvážit pořízení studie nebo strategie zabývající se dlouhodobými výkupy pozemků pro obce pro veřejně prospěšné účely zahrnující nestavební aktivity – pozemky pro ÚSES, pro obnovu remízků, revitalizace, izolační zeleň, přeměnu vybraných lokalit degradovaných monokulturních lesů na druhově pestré a další.
- Při přípravě plánu společných zařízení KPÚ doporučujeme zadat požadavek na dostatečnou výměru a vhodnou distribuci ekologicky stabilních ploch a přírodních biotopů.

7.2.2 Oblast ochrany půdy a erozního ohrožení

- Zaměřit se na identifikované ohrožené lokality a návrhy opatření na celém území obce/regionu; fakt, že eroze či odtok způsobují problémy v zástavbě, je jistě důležitý, je však potřeba vnímat problémy celého území, nadlimitní erozní ohrožení půdy brát jako nenahraditelnou ztrátu bez ohledu na lokalitu, neboť problém s degradací půdy je stále stejný, ať již probíhá nad obcí, nad tokem nebo nad lesem
- Snažit se v rámci zpracování ÚSES trasovat návrhy tak, aby měly i protierozní efekt, doplnit interakční prvky především o výsadby mimo komunikace (výrazně větší ekologický i protierozní efekt)
- Rozčleňovat rozsáhlé pozemky drobnými prvky – travnatými polními cestami, travnatými pásy, alejemi, mezemi, často je možné využít existující obecní nebo státní parcely

¹⁵ Lokalit vymezených jako možná VKP je poměrně mnoho, nicméně je praktičtější mít přehled o všech vhodných segmentech než vymezit jen několik nejdůležitějších. Například pokud by vybraný biotop nebylo možné z nějakého důvodu registrovat jako VKP (nevyjasněné majetkové vztahy, biotop má ve srovnání s původním mapováním nižší kvalitu apod.), lze snadno najít alternativní biotop v příslušné vrstvě Biotopů. Vymezování a registrace konkrétního VKP samozřejmě záleží na prioritách orgánů ochrany přírody a obcí – ÚSK poskytuje základní podklady a možnost volby mezi různými biotopy.

- Nastavit vhodně regulativy a omezení, jednat s hospodáři o realizaci protierozních prvků, o vyloučení širokořádkových plodin nad zástavbou a vodními plochami, využívání podsevu, travnatých pásů kolem toků, apod.
- Při umísťování protierozních a protipovodňových opatření se soustředit na povodí vodních nádrží (v. n. Rozkoš), kritických profilů a plochy nad zástavbou (Provodov-Šonov)
- V případě větších problémů s erozí nebo odtokem se snažit vyvolat pozemkovou úpravu, která může navrhnout, projednat a realizovat systém opatření v krajině

7.2.3 Oblast vodního režimu krajiny

- Podpora budování a obnovy vodních ploch pro zvýšení akumulační a retenční schopnosti území - zadržení vody v období sucha a zmírnění dopadů na níže položené území v době zvýšených průtoků.
- Podporovat vhodné hospodaření na zemědělských plochách - budování biotechnických (průlehy, meze, remízky, apod.), agrotechnických (výsadba vhodných plodin s ohledem na erozní smyv) a organizačních opatření k zadržení povrchového odtoku a podpoření retenční funkce krajiny.
- Nepodporovat výstavbu pod vymezenými kritickými body. Případně požadovat autorizované posouzení odtokových poměrů.
- Preferovat a prosazovat přirozenou akumulaci vod v krajině obnovou mokřadů, údolních niv a pramenišť.
- Omezit v blízkosti vodních toků rozvoj zastavitelných ploch.
- Dle místních podmínek lze v případě povolení výstavby v blízkosti vodních toků (v záplavovém území) požadovat posouzení odtokových poměrů s vyhodnocením případného vlivu na novou výstavbu a stávající stavební objekty. Pokud bude prokázáno negativní ovlivnění odtokových poměrů, požadovat vybudování kompenzačních opatření.
- Podporovat vybudování přírodě blízkých prvků ve vymezených nivách vodních toků (tůň, mokřady, obnova říčních ramen, výsadba vhodných doprovodných dřevin, apod.) pro podpoření retenční a akumulační schopnosti území.
- Podpořit zatravnění orbou využívaných pozemků ve vymezených nivách vodních toků.
- Zamezit odvodňování území.
- Pro zadržení vody v krajině je vhodné revidovat funkci melioračních zařízení (od odvodňovacího detailu až po hlavní meliorační zařízení). Podporovat otevření zatrubněných hlavních melioračních zařízení s případným budováním malých vodních ploch (tůň, mokřady, apod.).
- Zakrývání (zatrubňování) vodních toků povolovat jen ve zcela výjimečných a skutečně nezbytných případech, kdy neexistuje jiné variantní řešení a takové technické řešení je ve veřejném zájmu. Lze realizovat na úrovni obce s rozšířenou působností.
- V zastavěném území prosazovat přírodě blízký charakter vodních toků s dostatečnou průtočnou kapacitou.
- U stávajících toků v zastavěném území pravidelně udržovat průtočný profil a objekty na toku.
- V extravilánu nedovolovat údržbu vodních toků zahloubením, spíše podpořit renaturalizační procesy a cílený rozliv do niv.

7.2.4 Oblast lesnictví

- Podpora projektů na zalesnění v oblastech s nízkou lesnatostí, koordinace s vlastníky pozemků.

- Podpora snížení škod zvěří
- Podpora přírodě blízkých způsobů hospodaření v lesích

7.2.5 Oblast rekreace

- Podpora rozvoje venkovské turistiky, podpora rozvoje stravovacích a ubytovacích zařízení v blízkosti rekreačních a turistických cílů a využívaných cyklotras – zajištění informací obecními úřady obcí o možnostech podpory pro budoucí podnikatele.
- Udržovat stávající účelové komunikace v krajině navazující na sídlo či zpřístupňující rekreační cíle v okolí obce prostupné min. pro pěší, zabránit ničení a devastaci obecních účelových komunikací zemědělskými podniky – dohoda na údržbě účelových komunikací.

7.2.6 Oblast brownfields

- Podpora regenerace brownfieldů obcemi – zajištění informací obecními úřady obcí o možnostech podpory regenerace brownfieldů (viz možnosti dotací), koordinace schůzek spoluvlastníků brownfieldů za účelem vytvoření společné strategie postupu pro regeneraci plochy.

7.2.7 Oblast znečištění a kontaminace

- **Sanaci starých ekologických zátěží**, resp. kontaminovaných ploch metodicky zastřešuje Ministerstvo životního prostředí. U těch, které ještě stále nejsou dořešeny, je nutné počítat s tím, že mohou představovat limit či riziko pro další využití krajiny.

7.3 Přehled jevů doporučených k doplnění do územně analytických podkladů

7.3.1 Doporučení k aktualizaci a doplnění jevů ÚAP

Jevy, které jsou ÚSK **doporučeny** k doplnění do ÚAP, jsou přehledně uvedeny v následující tabulce.

K navrhovaným jevům k doplnění patří např.:

- krajinné okrsky
- linie přechodové zeleně u rozvojových ploch - rizikový průnik a rizikové rozhraní sídla s krajinou
- ochrana pohledu na estetickou hodnotu (vedutu) sídla
- úsek vhodný pro zachování pohledu na estetické hodnoty (veduty) sídla
- ochrana přírody a biodiverzity (plochy přírodních biotopů (Bitopy_bez_X), plochy s potenciálem pro VKP (vrstva VKP), VKP údolní niva, plochy ekologicky stabilnějších ploch, ekologicky stabilnější linie, vrstvy dálkových migračních koridorů, konfliktu zastavitelných území a migračně významných území a vrstvu NDOP – národní databáze ochrany přírody s lokalizacemi nalezených chráněných a vzácných druhů, návrhy na řešení ÚSES)
- přidat plochy vhodné k zatravnění a zalesnění

- doplnit vymezené plochy rekreace přírodního charakteru, nové cyklotrasy a turistické/naučné trasy v území.
- doplnit návrhy protierozních opatření, stabilizací údolnic, vymezení ploch s doporučenou aplikací PPO, ploch pro aplikaci BT opatření a výsadeb proti větrné erozi, případně erozně ohrožených ploch (jak vodní, tak větrnou erozí)
- kritické body
- aktualizovat stávající vrstvu brownfields

Tabulka 7.1: Přehled jevů doporučených k doplnění do ÚAP.

Číslo jevu	Sledovaný jev	Zkratka	Téma	Popisek
1b	zastavitelné plochy, plochy přestavby a plochy změn v krajině	NPR	rekreace	oblast pro vymezení nové plochy rekreace se specifickým využitím
4a	brownfieldy	BRWN	brownfields	brownfields určené k obnově nebo k opětovnému využití znehodnoceného území
11	urbanistické a krajinné hodnoty	URUZPK	urbanismus	úsek vhodný pro zachování pohledu na estetické hodnoty v krajině
11	urbanistické a krajinné hodnoty	URZPS	urbanismus	ochrana pohledu na estetické hodnoty (vedutu) sídla
17a	krajiny a krajinné okrsky	KO	krajina	krajinný okrsek
21	územní systém ekologické stability	UHUS	ÚSES	oblast vhodná pro vymezení nových skladebných částí ÚSES nebo interakčních prvků
21	územní systém ekologické stability	UIP	ÚSES	plocha k vhodné k vymezení funkčních interakčních prvků
23a	významné krajinné prvky	VKPN	příroda	návrh vymezení významného krajinného prvku - niva
23a	významné krajinné prvky	VKP	příroda	návrh vymezení významného krajinného prvku
42a	plochy vodní a větrné eroze	BT	eroze	umístění biotechnického prvku na bloku
42a	plochy vodní a větrné eroze	PPOm	eroze	návrh protierozního nebo protipovodňového opatření na orné půdě - mírnější
42a	plochy vodní a větrné eroze	PPOv	eroze	návrh protierozního nebo protipovodňového opatření na orné půdě - přísnější
42a	plochy vodní a větrné eroze	SM	eroze	stabilizace meziřadí
42a	plochy vodní a větrné eroze	VET	eroze	doplnění výsadeb a bariér proudění větru
43a	plochy vhodné k zalesnění, plochy vhodné k zatravnění	SUt	eroze	stabilizace údolnice zatravněním
43a	plochy vhodné k zalesnění, plochy vhodné k zatravnění	TP	eroze	plošné zatravnění
43a	plochy vhodné k zalesnění, plochy vhodné k zatravnění	ZAL	lesnictví	zalesnění
52b	kritické body a jejich povodí	KB	voda	řešení kritického bodu
52b	kritické body a jejich povodí	PB	voda	řešení problémového bodu
52b	kritické body a jejich povodí	PKB	voda	řešení povodí kritického bodu
52b	kritické body a jejich povodí	PPB	voda	řešení povodí problémového bodu
54a	stavby, objekty a zařízení na ochranu před povodněmi a území určená k řízeným rozlivům povodní	PO	voda	návrh protipovodňového opatření
54a	stavby, objekty a zařízení na ochranu	SRNn	voda	návrh suché retenční nádrže

	před povodněmi a území určená k řízeným rozlivům povodní			
54a	stavby, objekty a zařízení na ochranu před povodněmi a území určená k řízeným rozlivům povodní	VNn	voda	návrh nové vodní nádrže
93a	pozemní komunikace, jejich kategorie a jejich ochranná pásma	PRO	prostupnost	návrh směru propojení obcí
106	cyklostezky, cyklotrasy, hipostezky, turistické stezky, běžkařské trasy, sjezdovky	NCT	rekreace	směr vymezení nové cyklotrasy / turistické trasy
106	cyklostezky, cyklotrasy, hipostezky, turistické stezky, běžkařské trasy, sjezdovky	NC	rekreace	směr vymezení nové cyklotrasy
106	cyklostezky, cyklotrasy, hipostezky, turistické stezky, běžkařské trasy, sjezdovky	NT	rekreace	směr vymezení nové naučné/turistické trasy
119	další dostupné informace o území	ESL	příroda	nová ekologicky stabilnější linie (př. alej, ochranné zatravnění, linie dřevin a liniové remízky)
119	další dostupné informace o území	ESP	příroda	nová ekologicky stabilnější plocha (př. remízek, revitalizace, mokřad, les, TTP apod.)
119	další dostupné informace o území	VUK	rekreace	obec navržená pro výsadby podél účelových komunikací
119	další dostupné informace o území	OZO	voda	řešení ohrožení zástavby odtokem
119	další dostupné informace o území	OZR	voda	řešení ohrožení zástavby rozlivem
119	další dostupné informace o území	REV	voda	revitalizace vodního toku
119	další dostupné informace o území	VB	zemědělství	vybrané díly půdních bloků k řešení

Zdroj: EKOTOXA s.r.o., 2018

Pozn. Jevy dle novely vyhlášky č. 500/2006 Sb., 2018

7.3.2 Odůvodnění

V rámci Územní studie krajiny SO ORP Nové Město nad Metují byly vytvořeny nové jevy, které doporučujeme doplnit do dat ÚAP.

Některé již existující jevy ÚAP byly doplněny o další údaje, které rovněž doporučujeme doplnit do dat ÚAP.

Územní studie krajiny bude podkladem pro územní plány, pro něž jsou ÚAP závazným podkladem, a proto doporučujeme data ÚAP o tyto nové nebo aktualizované jevy doplnit.

7.4 Souhrnné doporučení pro řešení územních problémů, které nelze vyřešit v rozsahu podrobnosti ÚSK

7.4.1 Souhrnné doporučení

Z důvodu měřítka zpracování Územní studie krajiny není možné některé problémy v území zpracovat do větší podrobnosti.

Výstupem ÚSK jsou doporučení a návrhy opatření (především plošné a liniové – směry), které budou vyžadovat další zpřesňování.

Jedná se zejména o:

- Protierozní návrhy
- Návrhy na ochranu před povodněmi
- Návrhy na zlepšení vodního režimu krajiny
- Návrhy na výsadbu zeleně/lesa
- Revitalizace brownfields

Dalším krokem k jejich realizaci je zpracování např.:

- Komplexních pozemkových úprav
- Studií odtokových poměrů
- Realizačních projektů na výsadbu zeleně
- Projektů zalesnění, atd.

7.4.2 Odůvodnění

Všechny návrhy uvedené v ÚSK musí mít před vlastní realizací vyřešené vlastnické poměry, musí mít zpracovány další nezbytné podklady (např. geodetické zaměření, geologické podklady, sondy, data ČHMÚ, data ÚHÚL apod.).

Pro využití výstupů ÚSK jako podkladu pro ÚAP a ÚP je však tato podrobnost dostačující. Územní plán pracuje s plochami. Naopak, pokud by se na konkrétním katastrálním území zpracovávaly Komplexní pozemkové úpravy, bylo by podrobnější zpracování spíše komplikací.

8 LITERATURA

Agrolesnictví. *O tom, jak se může stát zemědělec agrolesníkem, vypráví v exkluzivním rozhovoru Radim Kotrba pro www.Agropress.cz*. [online] 2013. [cit. 2.5.2018] Dostupné z: <http://agrolesnictvi.cz/?p=706>

BUWAL. Umwelt in der Schweiz 1997. Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft, Bundesamt für Statistik. ISSN 978-3303020340.

Cílek, Václav, Tomáš Just, Zdenka Šůvová, Pavel Mudra, Jan Rohovec, Jaroslav Zajíc, Ivo Dostál, et al. *Voda a krajina: kniha o životě s vodou a návratu k přirozené krajině*, 2017.

Forman, Richard T. T., and Michel Godron. *Landscape Ecology*. New York: Wiley, 1986.

Groot, R.S. de, R. Alkemade, L. Braat, L. Hein, and L. Willemsen. “Challenges in Integrating the Concept of Ecosystem Services and Values in Landscape Planning, Management and Decision Making.” *Ecological Complexity* 7, no. 3 (September 2010): 260–72. <https://doi.org/10.1016/j.ecocom.2009.10.006>.

Kurfürst, Petr. “Řízení poptávky po dopravě jako nástroj ekologicky šetrné dopravní politiky.” Centrum pro dopravu a energetiku, 2002. <http://www.bicybo.cz/download/rizenipoptavkydp.pdf>

Litman, Todd. “Generated Traffic and Induced Travel. Implications for Transport Planning.” Victoria Transport Policy Institute, 2011.
<https://www.ibtta.org/sites/default/files/Generated%20Traffic%20and%20Induced%20Travel.pdf>.

Lovell, S. T. and D. M. Johnston. 2009. Designing landscapes for performance based on emerging principles in landscape ecology. *Ecology and Society* 14(1): 44. [online] Dostupné z: <http://www.ecologyandsociety.org/vol14/iss1/art44/>

Martiník, A. et al., Agrolesnictví – skriptum pro posluchače MENDELU. Brno: Mendelova univerzita v Brně. 2014. [online] Dostupné z: <https://akela.mendelu.cz/~xcepl/inobio/skripta/AGLES.pdf>

Míchal, Ivan.: *Ekologická stabilita*. 2. vyd. Ministerstvo životního prostředí České republiky, Brno: Veronica, 1994, 275 s. ISBN 80-85368-22-6.

MŽP, 2017. Národní akční plán adaptace na změnu klimatu. [online] Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/narodni_akcni_plan_zmena_klimatu

MŽP, n.d. Strategie přizpůsobení se změnám klimatu v podmínkách ČR. [online] Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie

Næss, Petter. “Traffic Forecasts Ignoring Induced Demand: A Shaky Fundament for Cost-Benefit Analyses.” *EJTIR* 2012, no. 12(3) (n.d.): 291–309.
http://www.ejtir.tudelft.nl/issues/2012_03/pdf/2012_03_02.pdf

Sklenička, 2016. Velké produkční bloky orné půdy jako zdroj diskonektivity biotopů – příčiny a následky. Aktivita v projektu Fragmentace biotopů v ČR. ČZÚ. [online] Dostupné z: <https://www.fzp.czu.cz/cs/r-6899-projekty-a-spoluprace-s-praxi/r-6923-projekty/r-13356-archiv-projektu/r-7668-fragmentace-biotopu-v-cr/r-8090-aktivity-projektu/aktivita.html>

Šálek, Martin, Vladimír Hula, Marina Kipson, Renata Daňková, Jana Niedobová, and Anna Gamero. “Bringing Diversity back to Agriculture: Smaller Fields and Non-Crop Elements Enhance Biodiversity in

Intensively Managed Arable Farmlands.” *Ecological Indicators* 90 (July 2018): 65–73.
<https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2018.03.001>.

Vačkář, D, Frélichová, J., Lorencová, E., Pártl A., Harmáčková Z. a Loučková B. “Metodologický Rámec Integrovaného Hodnocení Ekosystémových Služeb v České Republice,” 2014. [online] Dostupné z: https://www.minzp.sk/files/sekcia-ochranyprirodyakrajiny/ekosystemove-sluzby/es_metodika_final_2014.pdf.

Vačkář, David. “Ekosystémové služby a jejich využitelnost v ochraně přírody,” 2016. <https://www.natur.cuni.cz/fakulta/zivotni-prostredi/CZV/prednasky/2016/david-vackar-ekosystemove-sluzby>.

Walz, U. "Landscape Structure, Landscape Metrics and Biodiversity", *Living Rev. Landscape Res.*, 5 (2011), 3, doi:10.12942/lrlr-2011-3, Dostupné z: <http://lrlr.landscapeonline.de/lrlr-2011-3>.

Zahrádková, S., Hájek, O., Tremel P., Pařil P. et al. Hodnocení rizika vysychání drobných vodních toků v České republice. Vodohospodářské technicko-ekonomické informace, Praha: Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i., 2015, roč. 57, č. 6, s. 4-16. ISSN 0322-8916.

Forman, Richard T. T., a Michel Godron. *Landscape Ecology*. New York: Wiley, 1986.

Gremlica T., Cílek V., Vrabec V., Farkač J., Frouz J., Godány J., Lepšová A., Přikryl I., Rambousek P., Sádlo J., Starý J., Straka J., Volf O. a Zavadil V. 2011. *Rekultivace a management nepřírodních biotopů v České republice*. Závěrečná zpráva. [online] Dostupné z:

Chytrý M., Kučera T., Kočí M., Grulich V. a Lustyk. P. (eds), 2010. *Katalog biotopů České republiky*. Ed. 2, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha. [online] Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/299/036740.pdf?seek=1465205752>

Lovell, S. T. and D. M. Johnston. 2009. Designing landscapes for performance based on emerging principles in landscape ecology. *Ecology and Society* 14(1): 44. [online] Dostupné z: <http://www.ecologyandsociety.org/vol14/iss1/art44/>

MŽP, 2017. Národní akční plán adaptace na změnu klimatu. [online] Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/narodni_akcni_plan_zmena_klimatu

Šálek, Martin, Vladimír Hula, Marina Kipson, Renata Daňková, Jana Niedobová, and Anna Gamero. “Bringing Diversity back to Agriculture: Smaller Fields and Non-Crop Elements Enhance Biodiversity in Intensively Managed Arable Farmlands.” *Ecological Indicators* 90 (July 2018): 65–73. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2018.03.001>.

MŽP, n.d. Strategie přizpůsobení se změnám klimatu v podmínkách ČR. [online] Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zmena_klimatu_adaptacni_strategie [online]

MŽP, 2017. Národní akční plán adaptace na změnu klimatu. [online] Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/narodni_akcni_plan_zmena_klimatu